

Matica

broj

no.

10

listopad
october

2018.

MJESEČNA REVIJU HRVATSKE MATICE ISELJENIKA MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

USPJETI U HRVATSKOJ

Dvije ženske povratničke priče

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

Mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika / Monthly magazine of the Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXVIII
Broj / No. 10/2018

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Mijo Marić

Rukovoditeljica Odjela nakladništva /
Head of Publishing Department
Vesna Kukavica

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Koordinatorica / Coordinator
Ljerka Galic

Uredništvo / Editorial Staff
Željko Rupiċ, Naida Šehović

Tajnica / Secretary
Snjezana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilĉek

Tisak / Print

VJESNIK d.d.
TISKARSKO IZDAVAĀKE DJELATNOSTI

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr

Naslovnica:
Detalj iz Kvarnerskog zaljeva
(foto: Marko Vrdoljak)

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Web stranice
HMI ĉitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima
u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- **BANERI**
- **SPONZORIRANI ĀLANAK**
- **SPONZORIRANE RUBRIKE**

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

Kolumne

- 11**
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)
- 28**
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec)
- 40**
Ljepote Hrvatske okom fotografa
(HTZ)
- 45**
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)
- 48**
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić)
- 54**
Priče iz knjige "Pod starim hrastom"
(Ivan - Ivek Milčec)
- 57**
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)
- 60**
Klikni – Idem doma
(Vesna Kukavica)

- 4** Predsjednica RH s Hrvatima u New Yorku
- 5** Hrvatsko-austrijski gospodarski forum
- 6** Iseljenički registar
- 8** Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina
- 9** Konzulat RH u Livnu
- 10** Dan neovisnosti RH
- 12** Likovne radionice u Vojvodini
- 14** Orašje – Večer Hercegovine i Dani hrvatskog filma
- 15** Ansambl "Projekt Lazarus"
- 16** Godišnji susret moravskih Hrvata
- 18** Ljetna škola folklor
- 20** Miro Gavran Veleposlanik kravate
- 22** Brazilsko-hrvatski dodiri
- 24** 110. godišnjica rođenja Lenke Franulić
- 25** Panonski ljetopis
- 26** Knjiga "Ivan Meštrović i Česi"
- 30** Tri "Zore"
- 33** Povratnička priča: Katica Hauptfeld
- 37** Povratnička priča: Marina Budimir
- 42** Rešetarački susreti pjesnika
- 44** Vinkovački jesenji dragulji
- 46** Branimirova godina
- 50** Filantropija velikog kolekcionara
- 53** 40 godina KUD "Fala"
- 56** Meeting G2
- 62** Luka Modrić najbolji igrač svijeta
- 64** Crorama
- 66** Sport

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION

Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države /
other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države /
other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /

FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:

IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA / DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):

IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju Maticu jer Matica je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Uručena priznanja promicateljima hrvatskih interesa u Sjedinjenim Američkim Državama

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović sudjelovala je na zasjedanju 73. Opće skupštine UN-a te na proslavi srebrnog jubileja Nacionalne federacije američkih Hrvata u New Yorku, uručivši priznanja našim istaknutim iseljenicima

Predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović i dobitnici priznanja RH iz NFCA: John Kraljić, Edward Pazo i Steve Rukavina

Tekst: Uredništvo

Predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović započela je posjet Sjedinjenim Američkim Državama susretom s hrvatskom zajednicom na svečanom programu obilježavanja 25. godišnjice Nacionalne federacije američkih Hrvata u New Yorku 23. rujna 2018.

“Kao hrvatska predsjednica koja je posebno ponosna na svoj narod i koja svojim radom promiče otvorenost našeg društva prema iseljenicima svjetsna sam koliko potencijala leži u toj još jednoj Hrvatskoj koja živi izvan granica domovine, raseljena diljem svijeta”, rekla je predsjednica te poručila kako je “naša zajednička zadaća uspostavljanje intenzivnijih veza između Hrvatske s potomcima Hrvata koji su se iselili prije više desetljeća”.

Istaknula je kako je mladima druge, treće i četvrte generacije potrebno pojednostaviti posjete RH te ubrzati proces integracije u hrvatsko društvo uz postojeće programe školovanja, studija i učenja hrvatskoga jezika.

“Ovdje smo danas kako bismo proslavili srebrni jubilej NFCA jer ste svi vi okupljeni u Nacionalnu federaciju američkih Hrvata već 25 godina glas Hrvatske među američkim narodom. Mnogo ste truda uložili u zalaganje za ključna pitanja od interesa za hrvatski narod”, poručila je predsjednica Grabar-Kitarović iseljenicima.

Nacionalna federacija američkih Hrvata / National Federation of Croatian Americans Cultural Foundation – NFCA lobistička je organizacija, koju je utemeljila HBZ 1993. Okuplja Amerikanke hrvatskog podrijetla, a danas ima više od 130.000 članova. Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović uručila je priznanja istaknutim lobistima NFCA, koji su nemjerljivo pridonijeli ugledu Hrvat-

ske u međunarodnoj zajednici s američkog vidikovca.

Naime, krajem rujna predsjednica RH u New Yorku je sudjelovala na zasjedanju 73. Opće skupštine UN-a. Hrvatska predsjednica održala je govor pred Općom skupštinom 25. rujna, a bilateralno se sastala s nizom svjetskih čelnika. Dan uoči zasjedanja Opće skupštine UN-a u sjedištu Svjetske organizacije održan je mirovni summit posvećen Mandeli, koji je Grabar-Kitarović nazvala “velikim Afrikancem i rijetkim globalnim moralnim autoritetom”.

Mirovnim summitom, koji je otvorio glavni tajnik UN-a Antonio Guterres, obilježena je i 70. obljetnica Opće deklaracije o ljudskim pravima. ■

ENG President Kolinda Grabar-Kitarović took part in the 73rd general assembly of the United Nations and joined the celebration of the 25th anniversary of the National Federation of American Croatians in New York, presenting commendations to prominent members of the diaspora community.

Iseljenici s predsjednicom RH na proslavi 25. obljetnice NFCA, NY, SAD

U Zagrebu održan Hrvatsko-austrijski gospodarski forum

Austrija je jedan od najvažnijih hrvatskih gospodarskih partnera, a s ulaganjima koja premašuju četiri milijarde eura drugi je najveći inozemni ulagač u Hrvatsku

Tekst: Uredništvo

U organizaciji Hrvatske gospodarske komore, prigodom službenoga posjeta saveznoga predsjednika Republike Austrije Alexandera Van der Bellena Republici Hrvatskoj, održan je 11. rujna 2018. Hrvatsko-austrijski gospodarski forum pod nazivom "Željeznička infrastruktura i logistika" u Zagrebu. Predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović potvrdila je kako je Austrija jedan od važnijih hrvatskih gospodarskih partnera, a s ulaganjima koja premašuju četiri milijarde eura drugi je najveći inozemni ulagač u RH. Usto, ukupna trgovinska razmjena Hrvatske s Austrijom lani je iznosila 2,5 milijardi eura. No, Hrvatska zasad uvozi gotovo dvostruko više austrijskih proizvoda nego što izvozi na tamošnje tržište pa tu hrvatska predsjednica vidi priliku za razvitak suradnje. Jačanje gospodarskih odnosa planira se u sektoru

prometa jer nedopustivo je da putovanje vlakom od Beča do Zagreba danas traje gotovo jednako kao u doba Habsburške Monarhije, ocijenila je predsjednica Grabar-Kitarović. Naglasila je da Ministarstvo mora i prometa provodi niz ulaganja u željezničke infrastrukturne projekte, kojima će vrijednost do 2030. godine višestruko rasti.

Predsjednik Austrije Van der Bellen, čija zemlja trenutno predsjedava Europskom unijom, rekao je kako u RH posluje oko 700 austrijskih tvrtki koje su otvorile 35.000 radnih mjesta s ciljem rasta. Ustvrdio je da je RH atraktivna za ulaganja te da na privlačenju investicija treba još raditi. Za projekte u sektoru prometa u RH u ovome trenutku ugovoreno je oko dvije milijarde eura, pretežno na željeznici, rekao je ministar prometa Oleg Butković te dodao kako je među prioritetima ove Vlade razvoj tehnološki napredne željezničke infrastrukture. Predsjednik HGK Luka Burić istaknuo je kako željeznička indu-

Predsjednik Republike Austrije A. Van der Bellen i predsjednica Republike Hrvatske K. Grabar-Kitarović

strija u RH zapošljava više od 6.000 ljudi i od strateške je važnosti ne samo za hrvatsko gospodarstvo, već i razvoj cijele jugoistočne Europe. Potpredsjednik austrijske gospodarske komore Richard Schenz pohvalio se da su s njima u Zagreb stigli predstavnici 30 bečkih tvrtki kako bi ugovarali nove projekte. Predsjednik Austrije Van der Bellen primljen je uz najviše državničke počasti i na Pantovčaku i u Banskim dvorima. Govoreći o suradnji dviju zemalja u sklopu EU-a, predsjednik Van der Bellen osvrnuo se na prioritete austrijskog predsjedanja Vijećem EU-a. Predsjednik Vlade Andrej Plenković rekao je kako je cilj RH ulazak u Schengenski prostor 2019. Izvijestio je austrijskog predsjednika o gospodarskim prioritetima Vlade RH, uključujući nastavak strukturnih reformi. U tom kontekstu Plenković je govorio i o planovima RH za pristupanje eurozoni. ■

Hrvatsko-austrijski gospodarski forum, HGK, Zagreb

ENG Austria, the current presiding member of the European Union, is one of our top economic partners. With investments in excess of four billion euro it is the second largest foreign investor in Croatia, with some seven hundred Austrian firms doing business in Croatia.

Višejezični iseljenički registar suvremene mobilnosti u Hrvata

Predstavljajući pilot projekt *Registar hrvatskih subjekata izvan RH* državni tajnik Zvonko Milas naglasio je kako izradom zapisa u *Registru* svi postajemo dijelom modernoga hrvatskog zajedništva na planetarnoj razini

Tekst: Uredništvo

U Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan domovine predstavljen je pilot projekt *Registar hrvatskih subjekata izvan Republike Hrvatske*. Registar je izvorni projekt Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske kojim se promiče umrežavanje Hrvata diljem svijeta te njihovo povezivanje s domovinom. Registar kao posebna mrežna stranica dizajnirana u obliku digitalne

baze podataka otvara mogućnost uspostave gospodarske, znanstvene, kulturne, sportske i svake druge vrste suradnje. Digitalna baza trebala bi odražavati bitne značajke suvremene mobilnosti hrvatskih građana na planetarnoj razini. Predstavljajući pilot projekt državni tajnik Zvonko Milas naglasio je kako upravo registracijom i izradom zapisa u *Registru* svi postajemo dijelom globalne Hrvatske te promičemo umrežavanje hrvatskoga naroda diljem svijeta. "Želimo prije svega okupiti globalnu hrvatsku obitelj i mi-

slimo da je ovaj projekt usmjeren upravo prema tom cilju, da stoljetno iseljavanje Hrvata koje je nekad predstavljalo slabost pretvorimo u prednost i našu snagu", istaknuo je državni tajnik Milas i pozvao sve Hrvate da bez obzira na to gdje žive pristupe ovome *Registru* te da iskoriste sve njegove funkcionalnosti i prednosti.

U sklopu predstavljanja *Registra hrvatskih subjekata izvan Republike Hrvatske*, o mrežnoj stranici, najznačajnijem sadržaju i funkcionalnosti projekta govorio je Dario Magdić, načelnik Sektora za provedbu i nadzor programa i projekta Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Pilot faza projekta provodit će se od rujna do prosinca 2018. godine, namijenjena je Hrvatima iz Savezne Republike Njemačke, SAD-a i Argentine, a pristup *Registru* otvoren je i za sve ostale buduće korisnike, neovisno o državi u kojoj žive. Osim navedenih mogućnosti, radi jednostavnosti korištenja i premošćivanja jezičnih prepreka pripadnika hrvatskoga naroda diljem svijeta i njihovih potomaka, sučelje *Registra* i svi njegovi sastavni dijelovi su višejezični te su, uz hrvatski jezik, dostupni i na trima svjetskim jezicima (engleskom, njemačkom i španjolskom) na mrežnoj stranici: www.registarhrvataizvanhrvatske.hr. ■

Prva faza *Registra hrvatskih subjekata izvan Republike Hrvatske* provoditi će se od rujna do prosinca 2018., namijenjena je Hrvatima iz Njemačke, SAD-a i Argentine, a pristup *Registru* otvoren je i za sve ostale korisnike.

ENG A pilot project has been launched under a strategic national act governing relations with Croats abroad that will see a registry of Croatian subjects abroad created with the aim of improving global networking among Croats. Also signed in Zagreb was a deal on the allocation of funding for a memorial to victims of communism on the theme of Canada as a sanctuary state. State secretary Zvonko Milas and Canadian Croatian Chamber of Commerce board member Ivan Grbešić signed the deal.

vih je dana, točnije 13. rujna, potpisan u Zagrebu ugovor o dodjeli financijske potpore projektu *Spomenik žrtvama*

komunizma – Kanada, zemlja utočišta. Ugovor su supotpisali državni tajnik Zvonko Milas i ugledni kanadski Hrvat Ivan Grbešić, tajnik i član uprave Kanadsko-hrvatske gospodarske komore. Riječ je o projektu koji u iznosu od 125.000 kuna podupire Vlada Republike Hrvatske na temelju Zaključka sa 108. sjednice koja je održana 26. srpnja ovoga ljeta. Podizanje *Spomenika žrtvama komunizma - Kanada, zemlja utočišta*, čiju izgradnju organizira neprofitna i humanitarna kanadska udruga *Tribute to Liberty*, simbolizira odavanje pijeteta mnogobrojnim ubijenim, ranjenim, progonjenim i mučenim žrtvama komunističkih režima, među njima i onima hrvatske nacionalnosti, navodi se u obrazloženju. Važnost podizanja takvog spomenika, smatraju u Vladi, u glavnome gradu Kanade, države koja je pružila utočište mnogima koji su u strahu za život bježali od komunističkih režima matičnih država i koja sufinancira polovicu iznosa izgradnje tog spomenika, jasno pokazuje podatak o približno osam milijuna živućih državljana Kanade koji su potomci upravo tih žrtava komunističkih režima. Hrvatska zajednica u Kanadi snažno podržava i financijski podupire izgradnju ovoga spomenika te je u tu svrhu do sada donirala 55.000 kanadskih dolara, čime je osigurano da na spomeniku bude i oznaka *Croatian Community of Canada*.

Kanada, zemlja utočišta

Izgradnju spomenika, objasnio je državni tajnik Zvonko Milas, predstojnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, uz Kanadu, koja je financirala polovicu ukupnih troškova spomenika, financirale su sljedeće države: Mađarska, Latvija, Estonija, Gruzija, Tajvan, Češka i Litva te se očekuje i skori doprinos Poljske i Rumunjske.

TRAUME ZEMALJA IZA ŽELJEZNE ZAVJESE

“Osim izražavanja pijeteta svim žrtvama komunizma, a posebice hrvatskim žrtvama i njihovim obiteljima, sudjelovanje Vlade Republike Hrvatske svakako predstavlja izraz zahvalnosti ponajprije kanadskoj državi koja je hrvatske žrtve prihvatila dajući im ne samo zaklon, već i mogućnost njegovanja hrvatskoga identiteta, jezika, kulture te veza s domovinom, ali i hrvatskoj zajednici u Kanadi, koja je nezamjenjivo pridonijela postupku osamostaljenja i obrane Republike Hrvatske”, rekao je Milas.

Podsjećamo i da je Hrvatski sabor u *Deklaraciji o osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnoga komunističkog poretka u Hrvatskoj 1945. - 1990. godine* izrazio vjeru da žrtve zločina totalitarnih komunističkih režima koje su još žive ili njihove obitelji zaslužuju sućut, razumijevanje i priznanje za svoje patnje. Nadalje, *Rezolucija Europskoga parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu*, usvojena 2009., naglašava važnost održavanja uspomena iz prošlosti živima kao jedan od preduvjeta cjelovite pomirbe potrebne

za miran i demokratski društveni poredak današnje Europske unije.

“U skladu s tim smjernicama, sudjelovanje RH u izgradnji spomenika žrtvama komunističkih zločina simboličnim financijskim doprinosom jasan je pokazatelj jedinstvenoga stajališta Vlade Republike Hrvatske prema negativnom naslijeđu totalitarnoga komunističkog režima i edukacije mlađih generacija. U svjetlu tih činjenica logično je sudjelovanje Vlade Republike Hrvatske simboličnim financijskim doprinosom, na temelju kojega bi se i Hrvatska označila kao donator na samome spomeniku. Gradnja spomenika izvodi se tijekom sljedećih mjeseci te se njegov dovršetak očekuje početkom 2019. godine”, naveo je Milas.

OD TAME PREMA SVJETLU I SLOBODI

Spomenik žrtvama komunizma oblikovao je Raffov tim za dizajn, uprizorujući memoriju kao dinamičan dnevni kalendar koji je osmišljen kako bi privukao mnoštvo, sjećajući se trenutaka patnje i nepravde, ali i kao mjesto pijeteta i utjehe te zahvalnosti. Više od 4.000 brončanih šipki raspoređeno je duž 365 vitkih stupova, od kojih svaki zrcali po jedinstvenome kutu sunce, svakog sata svakog dana tijekom cijele godine... Spomenik je podijeljen u sredini na zimskom solsticiju, najtamnijem danu godine, pozivajući posjetitelje da prolaze kroz metaforičko putovanje od tame i ugnjetavanja do svjetla i slobode. ■

Perspektive obrazovanja mladih iz hrvatskih zajednica Srednje i Jugoistočne Europe

Studenti i učenici iz Mađarske, Austrije, Slovenije, Italije, Crne Gore i Rumunjske sudjelovali su u radu stručnoga skupa posvećenog manjinskome obrazovanju na hrvatskome jeziku od 21. do 23. rujna ove godine u Koljnofu

Sudionici II. foruma mladih pripadnika hrvatskih manjina u Koljnofu

Tekst: **Marin Knezović**

Bez razvitka obrazovanja nema ni napretka društva i gospodarstva - opći je zaključak. Zato nije čudno da je II. forum mladih pripadnika hrvatskih manjina uzeo za temu obrazovanje. Nasuprot prevladavajuće priče o obrazovanju, ovaj skup napravio je vidan otklon. Tema "Manjinsko obrazovanje na hrvatskom jeziku – iskustva mladih" bila je usmjerena prema obrazovanju kao činitelju očuvanja hrvatskoga manjinskog identiteta.

"U koliko mjeri postojeće obrazovanje omogućuje očuvanje jezika i kulture

hrvatskih manjinskih zajednica? Kakve jezične kompetencije stječu mlade osobe u sustavu manjinskog obrazovanja? Kakav je odnos prema naslijeđu narječja hrvatskih manjina? Treba li prednost dati učenju narječja ili književnoga hrvatskog jezika? U koliko mjeri i kako manjinsko obrazovanje pridonosi shvaćanju i prihvaćanju hrvatskoga manjinskog identiteta u mladim osobama? Kakav je odnos manjinskog iskustva identiteta stečenog u obitelji i onoga stečenog u sustavu manjinskog obrazovanja?",

U prvom planu bila su iskustva sudionika manjinskoga obrazovnog procesa – učitelja, učenika, roditelja, političkih i organizacijskih tijela koja se bave hrvatskim manjinskim obrazovanjem.

ključna su pitanja na koja su pokušali odgovoriti mladi sudionici iz Mađarske, Austrije, Slovenije, Italije, Crne Gore i Rumunjske u Koljnofu pokraj Šoprona, od 21. do 23. rujna 2018.

Tijekom rasprave nametala su se mnogobrojna pitanja koja su potaknula živu diskusiju, otkrivši i pokoje rješenje. Živo se razgovaralo i u plenarnome dijelu zasjedanja, kao i na radionicama. U prvom planu bila su iskustva sudionika manjinskoga obrazovnog procesa – učitelja, učenika, roditelja, političkih i organizacijskih tijela koja se bave hrvatskim manjinskim obrazovanjem. Unatoč mladosti, sudionici su pokazali zavidno poznavanje teme, ali i živi osjećaj za svoj jezik i identitet, kao i volju da se za njega angažiraju. Rezultat rasprave i radionica su zaključci II. foruma mladih pripadnika hrvatskih manjina.

IZVRSTAN DOMAĆIN

Rasprave i radionice nisu bile jedini sadržaj Forumu. Ne manje bitno bilo je upoznavanje sudionika s kulturnom i povijesnom baštinom Šoprona i okoliće kojoj su Hrvati također dali svoj pečat. Tako su se sudionici uputili u stari Kiseg, mjesto koje je 1532. obranio kapetan Senjanin Nikola Jurišić od goleme vojske turskoga sultana koja je nadirala prema Beču. Sudionici su imali prilike vidjeti i najstariju sačuvanu hrvatsku

Zaključci II. foruma mladih

Sudionici II. foruma mladih pripadnika hrvatskih manjina, koji se održao u Koljnofu 22. IX. 2018. s temom "Manjinsko obrazovanje na hrvatskom jeziku – iskustva mladih", donijeli su ove zaključke:

1. Naglašavamo važnost kulturoloških sadržaja (folklor, terenske nastave i sl.) za jačanje jezičnih kompetencija među manjinskim zajednicama. Zato se te sadržaje mora promatrati i kao važno sredstvo održavanja jezičnog identiteta. Stoga ih je potrebno što više širiti i činiti raznolikijim.
2. Učenje hrvatskog jezika treba promatrati u sklopu isticanja važnosti višejezičnosti, kao dobivanje važnih kompetencija u globalizirajućem društvu, pri čemu znanje hrvatskog pojedinca koji njime vlada stavlja u izniman položaj.
3. Poučavanje hrvatskog jezika treba biti dio izvrsnosti cijele školske ustanove u kojoj se poučava. Samo uz takvu perspektivu može se učiniti nastava na hrvatskom jeziku privlačnom.
4. Stjecanje jezičnih kompetencija u obitelji zadržava svoju važnost, no škola preuzima sve veći dio tereta očuvanja hrvatskog jezika i kulture među mladim pripadnicima hrvatskih manjinskih zajednica. Pri tome potpora roditelja školi predstavlja ključnog činitelja. Suradnja roditelja i škole mora se sustavno jačati.
5. Nedostatak kadrova za nastavu na hrvatskom jeziku predstavlja veliki problem. U tom smislu treba raditi na promicanju popularnosti nastavničkih zanimanja u hrvatskim manjinskim zajednicama, što pretpostavlja i poboljšanje njihova ekonomskog položaja.
6. Kako bi se situacija na tom području popravila potreban je i angažman RH. U tom smislu Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina preporučuje omogućavanje prakse studenata nastavničkih zanimanja iz RH u hrvatskim manjinskim zajednicama, kao i angažiranje studenata iz RH u projektima sveučilišta, akademskih institucija, putem potpora europskih institucija i sl. Očekujemo da se takva aktivnost studenata i dodatno vrednuje.
7. Predlažemo posebne kriterije pri slanju nastavnika osobito ugroženim manjinskim zajednicama s obzirom na broj polaznika nastave i administrativne granice između zajednica.
8. Pružamo potporu projektu druženja mladih hrvatskih kreativaca Srednje Europe u Koljnofu.

U Koljnofu, 22. IX. 2018.

zastavu iz 17. st. koja se čuva upravo na gradišćanskom području, u dvorcu obitelji Esterházy u Fortnavi. Tako su mogli svjedočiti kulturnom i povijesnom jedinstvu srednjoeuropskog područja u kojem su Hrvati i njihove manjinske zajednice bitan činitelj.

Hrvatska manjinska zajednica u Koljnofu pokazala se uzornim domaćinom. Veliki trud i ljudska toplina Ingrid Klemenšić, Franje Pajrića i Petra Mogyorósi-ja ostat će svim sudionicima u trajnom sjećanju. Na Forumu su bile prisutne i predstavnice Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH (Rajna Stević i Marta Vargek), kao i vodstvo organizatora skupa – Hrvatske matice iseljenika – predsjednik Upravnog odbora Milan Kovač, ravnatelj Mijo Marić i zamjenik ravnatelja Ivan Tepeš. Na kraju je dogovoren i novi Forum koji će se dogodine održati u Boki kotorskoj. ■

ENG *The 2nd Croatian Minorities Youth Forum was staged in the Hungarian village of Koljnof (Kópháza) on the 22nd of September on the topic of how young people experience minority education in Croatia. The symposium focused on education as a factor in the preservation of the ethnic Croatian minority identity.*

VIJESTI

Otvoren konzulat RH u Livnu

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković na otvaranju konzulata RH u Livnu 5. rujna 2018.

Otvorenjem konzulata Hrvatske u Livnu kompletirana je naša diplomatska mreža u Bosni i Hercegovini kao strateškim partnerom s kojim trgovinska razmjena iznosi više od dvije milijarde eura. Predsjednik Vlade Andrej Plenković na otvaranju konzulata u Livnu 5. IX. 2018. rekao je kako je najvažniji strateški interes RH odnos s Bosnom i Hercegovinom i ravnopravnost Hrvata u toj zemlji. "Konzulatom u

Livnu zaokružujemo diplomatsku mrežu RH u BiH, prijateljskoj zemlji čiju teritorijalnu cjelovitost mi poštujemo i u kojoj je hrvatski narod konstitutivni narod", istaknuo je Plenković. Konzulat u Livnu je šesto hrvatsko diplomatsko predstavništvo u BiH, gdje već postoje Veleposlanstvo RH u Sarajevu te konzulati u Mostaru, Tuzli, Banjoj Luci i Vitezu. Plenković je naglasio kako je uloga livanjskoga kraja bila presudna u ratu u očuvanju cjelovitosti BiH, ali i u potpori RH, odnosno Dalmaciji. Podsjetio je kako su Livnjaci ljetos priredili sjajan doček izborniku hrvatske nogometne reprezentacije Zlatku Daliću u rodnome Livnu nakon uspjeha reprezentacije na Svjetskom prvenstvu u Rusiji. Iz livanjskoga su kraja, nadalje, poznati hrvatski hotelijer Jako Andabak te slavni poduzetnik Mate Rimac.

ENG *The opening of a Croatian consulate in Livno on the 5th of September completes the Croatian diplomatic network in neighbouring B-H, a strategic partner with an economic exchange worth over two billion euro.*

Svečano proslavljen Dan Hrvatske ratne mornarice

HRVATSKA – U Gradskoj luci u Pločama održana je 14. rujna 2018. godine središnja svečanost obilježavanja 27. obljetnice Hrvatske ratne mornarice, a svečanosti je nazočio gotovo cijeli državni vrh te čelnici lokalnih i žu-

panijskih civilnih vlasti, kao i mnogo-brojni građani.

Nakon pregleda svečanog postroja čestitke na 27. obljetnici pripadnicima HRM uputila je predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OS RH Kolin-

da Grabar-Kitarović istaknuvši kako Hrvatska ratna mornarica ponosno nastavlja dugu tradiciju hrvatskog pomorstva. "Hrvati su cijelu svoju povijest polagali u razvoj mornarice, a na našem moru branili su se odavna hrvatski interesi", istaknula je predsjednica podsjetivši na slavne dane 1991. godine kada su pripadnici HRM-a pokazali hrabrost i nesalomljivi duh, kao i na obrambene vojne operacije vođene na ovom prostoru te je osobitu zahvalnost uputila hrvatskim braniteljima, pripadnicima HRM-a, koji su za hrvatsku slobodu položili svoje živote. Govoreći o izgradnji sustava domovinske sigurnosti predsjednica je istaknula kako je to ulaganje u našu sigurnu budućnost poručivši kako će Hrvatska biti i dalje snažno posvećena međunarodnoj suradnji na Sredozemlju nastavljajući pridonositi svojim sudjelovanjem u operacijama i misijama na moru pod okriljem UN-a i EU-a. Prije središnje proslave Dana Hrvatske ratne mornarice u Pločama je svečano otvorena vojarna "116. brigade Hrvatske vojske" uz postrojavanje Satnije mornaričko-desantnog pješastva, koja će biti smještena u vojarni.

Dan neovisnosti Republike Hrvatske

Dana 8. listopada slavimo *Dan neovisnosti*, koji se kao državni blagdan obilježava u znak sjećanja na dan kad je Sabor Republike Hrvatske donio odluku o raskidu svih državnopravnih veza Hrvatske sa Socijalističkom Federativnom Republikom Jugoslavijom (SFRJ), u čijem je sastavu naša zemlja dotad egzistirala kao jedna od šest federalnih jedinica. Istoga dana odluku o napuštanju Jugoslavije donijela je i Slovenija. Kako se navodi na službenim stranicama Hrvatskoga sabora, 8. listopada 1991. godine Republika Hrvatska donijela je odluku da više ne smatra legitimnim i legalnim i jedno tijelo dotadašnje SFRJ te da ne priznaje valjanim nijedan pravni akt bilo kojeg tijela koje nastupa u ime bivše federacije koja kao takva više ne postoji. Odluku o raskidu sa SFRJ, koja je prihvaćena aklamacijom među sabornicima, pročitao je potpredsjednik Sabora Vladimir Šeks u izmještenom prostoru *Inine* zgrade u Zagrebu u Šubićevoj ulici radi ratne ugroze naše domovine.

Argentinsko kulturno vrelo časopisa *Studia Croatica*

Poliglot Joza Vrljičak najzaslužniji je što je časopis *Studia Croatica* postao važno sredstvo komuniciranja ljudi zainteresiranih za hrvatsku kulturu, znanost i umjetnost, privukavši na Internetu čitatelje iz cijeloga svijeta

vih je dana u Buenos Airesu objelodanjena dvojezična knjiga pod naslovom *Historia de la revista / Povijest časopisa Studia Croatica* koju je uredio istaknuti publicist José Maria Vrljičak

/ Joza Vrljičak. Dvojezično izdanje, čiji je nakladnik istoimeni argentinski *Instituto Studia Croatica*, financijski je podupro Središnji državni ured za Hrvate izvan RH. Građa je pregledno izložena na 151 stranici, sažimajući šest burnih desetljeća publicističkih napora hrvatskih egzilanata koji su našli utočište nakon druge svjetske kataklizme u Južnoj Americi, ali i njihovih potomaka (rođenih u hispanističkome svijetu) koji su svoje medijske aktivnosti temeljili na poštovanju domicilne sredine te očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta u uvjetima političke emigracije, a u ozračju zapadnih demokracija. Upravo je taj naraštaj hrvatskih publicista rođenih u dijaspori osvjetlao obraz našoj modernoj publicistici u globalnoj političkoj areni druge polovice 20. stoljeća, otvarajući međunarodnoj čitateljskoj publici (koja je svjedočila zlosilju komunizma) hrvatsku tematiku iz Titove nesvrstane SFRJ tijekom hladnoratovske podjele svijeta – vezanu uz pravo na samoodređenje naroda s vlastitom kulturnom i jezičnom osobnošću i to na jednom od velikih svjetskih jezika kakav je španjolski jezik s više od 400 milijuna izvornih govornika.

Prva pera časopisa *Studia Croatica*, kao predstavnici disidentske hrvatske zajednice, sudjeluju u međunarodnom rješavanju prošlostoljetnoga hrvatskog pitanja od 1962. kada je održan *Svehrvatski kongres* u New Yorku, do više sabora *Hrvatskoga narodnog vijeća* održanih od Toronta (1975.), Bruxellesa (1977.) do Londona (1980.) i zaključnog sabora *HNV-a* upriličenog u Münchenu i uspješno okončanog u skladu s programskom agendom s neovisnošću Republike Hrvatske u Zagrebu krajem kolovoza 1990. Knjiga ima tri tematske cjeline. Prva je posvećena *Hrvatskome latinoameričkome kulturnom institutu*, koji je od utemeljenja u Buenos Airesu prije 59 godina zaslužan za pokretanje časopisa SC, dok ga od lani nakladnički potpisuje *Instituto SC*, naslijedivši uz istoimeni kulturni časopis i njegovu djelatnost na novim programskim osnovama sa sjedištem u glavnome gradu te južnoameričke zemlje, kako stoji u službenom *Registru argentinskih udruga* od 2017. U četrnaest zasebnih tekstova opisane su ključne figure političke emigracije koje su se u Buenos Airesu angažirale oko ove časopisne serije, razumijevajući tragiku koju su (pro)živjeli, a okrećući se svjesno pozitivnim vrijednostima čovječanstva. Druga tematska cjelina znakovito je naslovljena *Novo doba*, a poklapa se

Piše: Vesna Kukavica

s devedesetima i uspostavom neovisnosti Lijepe Naše, kada naraštaj političkih izbjeglica završava nakladnički ciklus u skladu s vlastitom programskom orijentacijom (I. Bogdan, F. Nevistić, R. Latković...), predavši časopis SC u ruke naraštaja rođenih u Argentini s fakultetskim obrazovanjem kada uredničku dužnost preuzima poliglot mr. Joza Vrljičak 9. XII. 1994. Treći dio knjige donosi 20 biografija publicista koji su obilježili ovu serijsku publikaciju kao vrelo povjesničarima i sociolozima migracijskih ruta našijenaca. Zanimljivo,

suradnik SC bio je i dr. sc. Franjo Tuđman još od osamdesetih, kasniji utemeljitelj suvremene hrvatske države.

Revija SC objavila je dosad 147 tiskanih brojeva s područja širokog spektra tisućljetne hrvatske kulturne i jezične riznice, povijesti i politike, uključujući tekstove o pravu na samoodređenje naroda. Kao tromjesečna serijska publikacija s kulturno-političkom tematikom SC je upućivana na 134 ustanove, postavši pristupačna širokom krugu čitatelja u 54 države svijeta, koje su među prvima priznale neovisnost Lijepe Naše, ocijenila je prva savjetnica za kulturu Veleposlanstva RH u Argentini dr. sc. Maja Lukač Stier.

Glavni urednik Vrljičak pokazao se izvrsnim kreatorom te revije i na novim medijima, učinivši je jednom od prvih publikacija toga tipa s internetskim izdanjem (www.studiacroatica.org), još od godine 1996. Time se krug čitatelja časopisa SC proširio i internacionalizirao, postavši najveća multimedij-ska mrežna stranica hrvatske dijasporice na španjolskome jeziku zadnje 22 godine. Sadrži oko 13.000 stranica revije, 2.000 stranica raznih knjiga na španjolskome, engleskome, francuskome i hrvatskome jeziku, te 1.100 audiovizualnih zapisa s više od 80 sati snimljenoga materijala, koji postižu na Mreži više od 3.000.000 posjeta godišnje. Nedvojbeno, poliglot Joza Vrljičak najzaslužniji je što je časopis *Studia Croatica* postao tako važno sredstvo informiranja mnoštva ljudi u svijetu zainteresiranih za hrvatsku kulturu, znanost i umjetnost, privukavši na Mrežu potomke hrvatskih iseljenika i njihove prijatelje koji ne govore hrvatski. Glavnome uredniku pridružila se prije tri godine pravica Adriana Smajić, koja je preuzela dužnost izvršne urednice, ujedno se potvrdivši i kao prevoditeljica na hrvatski građe ove knjige o slavnome argentinskom periodičniku. ■

ENG Editor and polyglot Joza Vrljičak has been the key driver behind the success of the *Studia Croatica* journal (Buenos Aires, Argentina), making it a major medium of communication among numerous communities interested in Croatian culture, research and art, and attracting many readers from around the world to its Internet site.

Likovne radionice u Subotici, Tavankutu i Đurđinu

Likovne radionice namijenjene učenicima iz Vojvodine održane su u sklopu Međunarodnoga projekta *Umjetnost bez granica*, a kruna projekta bila je izložba troje likovnih umjetnika pod nazivom *Prostori memorije*

Jadranka Dujić Frlan i Tomislav Žigmanov
prilikom otvaranja Izložbe *Prostori memorije*

Darinka Balen s ravnateljima osnovnih škola, akademskim
umjetnicima, likovnim pedagozima i drugim suradnicima

Tekst: **Vedran Iskra** Foto: **Tomislav Jelić**

S ciljem promicanja hrvatske kulture i umjetnosti, ali i osnaživanja veza s hrvatskim manjinama u inozemstvu te promicanja multikulturalnosti, Zagrebačka županija i Osnovna škola Stjepana Radića iz Božjakovine zajednički su osmislili Međunarodni projekt *Umjetnost bez granica*. Projektom se planira ostvariti nekoliko međunarodnih suradnji, a začetnici i pokretači cjelokupnoga projekta su Darinka Balen iz Zagrebačke županije i Jure Mišković, ravnatelj Osnovne škole Stjepana Radića iz Božjakovine.

Prva suradnja u nizu provedena je krajem ljeta, a ostvarena je u suorganizaciji s Hrvatskim nacionalnim vijećem iz Subotice, Galerijom *Dr. Vinko Perčić* i Osnovnom školom "Matija Gubec" iz Tavankuta. Naime, likovni umjetnici, učitelji škola Zagrebačke županije, boravili su od 31. kolovoza do 2. rujna u Subotici te sudjelovali u nizu događaja osmišljenih za tu prigodu. Likovne ra-

dionice namijenjene učenicima iz Vojvodine održane su na različitim lokacijama, a kruna projekta bila je izložba troje likovnih umjetnika, zaposlenika osnovnih škola Zagrebačke županije, pod nazivom *Prostori memorije*.

IZLOŽBA LIKOVNIH UMJETNIKA

Akademski umjetnici Martina Gracin iz OŠ Ivana Benkovića, Izabela Hren iz OŠ Milke Trnine te Robert Samardžić iz OŠ Stjepana Radića u svojim se radovima bave temom prostora memorije. Povjesničarka umjetnosti Iva Körbler u popratnome katalogu izložbe navodi da motivi i teme radova obuhvaćaju široki raspon "od memorije vlastita mjesta rođenja i podrijetla, naglašavanja važnosti baštine, preko intimističkih motiva vlastite obitelji i korijena do kolektivne povijesne memorije. Ovo troje umjetnika idealno razvija ovu temu u vlastitome prepoznatljivom stilsko-likovnom izričaju, stupnjevanjem razina teme".

O vrijednosti izložbe i cjelokupnoga projekta svjedoče riječi Tomislava Žigmanova, predsjednika Demokratskoga sa-

veza Hrvata u Vojvodini i zastupnika u Skupštini Republike Srbije, koji je istaknuo važnost ovakvih projekata za Hrvate u Vojvodini. Uz Žigmanova, izložbu je u ime Zagrebačke županije otvorila Jadranka Dujić Frlan, v.d. pročelnice Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, sport i tehničku kulturu, istaknuvši umjetnost kao sponu koja zbližava i osnažuje.

"Projektom *Umjetnost bez granica* nastavljamo snažiti odnose s Hrvatima koji žive u Vojvodini, točnije u Subotici i Tavankutu. Umjetničkim stvaralaštvom, uz mnogobrojne likovne radionice u kojima su sudjelovali učenici svih nacionalnosti, izložbu akademskih umjetnika profesora likovne kulture u osnovnim školama Zagrebačke županije te zajedničkim druženjem i iskazivanjem kreativnosti povezujemo se sa sunarodnjacima, ali i potičemo suradnju s lokalnim stanovništvom. Projekt suradnje traje već osam godina, a želja nam je da ga nastavimo i dalje uspješno održavati i svake godine obogatiti nekim novim sadržajima", navela je Dujić Frlan u svome pozdravnom govoru.

PROŽIMANJE KULTURA

Svečanom otvorenju izložbe nazočili su generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici, Velimir Pleša; Miroslava Babić, članica Gradskog vijeća grada Subotice zadužena za područje kulture; predstavnici Ureda državne uprave u Zagrebačkoj županiji, Hrvatske matice iseljenika te ravnatelj škola Zagrebačke županije čiji su djelatnici sudjelovali u ovome projektu. Konzul Velimir Pleša smatra suradnju i povezivanje najvažnijim vrijednostima ovoga projekta te je stoga istaknuo: "Suradnja je jako važna za Hrvate koji ovdje žive. Važan je i dolazak velikoga broja ljudi iz Zagrebačke županije, kao i dolazak likovnih pedagoga i umjetnika. Oni mogu pomoći svojim kolegama koji rade u Vojvodini u nastavi. Dolazak pedagoga koji su održali radionice i ova izložba pokazuju da ljudi koji prenose umjetnost i kulturu na djecu imaju što reći, a ovakve suradnje uvijek su dobre za izgradnju odnosa između dviju država."

Važnost ove suradnje istaknula je i rukovoditeljica Odjela za školstvo, znanost i sport Hrvatske matice iseljenika, Lada Kanajet Šimić: "Uvjeren sam da će druženje profesora likovne kulture i učenika ostaviti neizbrisiv trag ne samo u predivnim radovima koji su nastali u radionicama, već i u sjećanjima na zajedničke trenutke kreativnosti, veselja i prijateljstva. Izložba troje vrsnih mladih akademskih umjetnika u Galeriji Dr. Vinko Perčić vrijedan su prilog subotičkoj kulturnoj sceni te poticaj za daljnje

zajedničko djelovanje i suradnju organizatora na promociji likovne umjetnosti i kulture. Posebno bih željela istaknuti 'dušu' ovoga projekta, gospođu Darinku Balen, i zahvaliti joj na svemu što čini za naše sunarodnjake u manjinskim zajednicama izvan Hrvatske."

LIKOVNE RADIONICE U SUBOTICI, TAVANKUTU I ĐURĐINU

Svečanosti otvorenja izložbe prethodile su likovne radionice namijenjene učenicima osnovnih i srednjih škola. Radionice su se održavale tri dana u prostorima Bunjevačkog kola u Subotici, u Osnovnoj školi "Matija Gubec" iz Tavan-kuta te u Osnovnoj školi "Vladimir Nazor" u Đurđinu. Radionice različitih tematika i tehnika (*Staro na novom, Ribe Jadranskoga mora, Obrisne i strukturne linije, Autoportreti, Mobili, More*) vodili su učitelji likovne kulture zaposleni u školama Zagrebačke županije.

Ravnateljica OŠ "Matija Gubec" iz Tavan-kuta Stanislava Stantić Prčić u svo- me osvrtnu na događaje ističe veliki potencijal ovoga projekta: "Djeca, roditelji, učitelji i ja osobno oduševljeni smo kako muralom od keramike koji će krasiti zid centralne škole *Matija Gubec* u Tavan-kutu, oslikanim muralom na zidu područne škole u Mirgešu, tako i slikama i nakitom urađenim s djecom na radionicama."

Učenici su se tijekom stvaranja likovnih radova međusobno upoznavali i družili, a vrhunac njihova angažmana bio je likovni rad koji im ostaje kao

Likovna radionica u Bunjevačkom kolu

trajna uspomena na kreativne trenutke. O radosti najmlađih svjedoče njihovi dojmovi pa je tako učenica Sara iz OŠ Matka Vukovića iz Subotice oduševljena tehnikama i načinima kojima su ih poučili vješti učitelji likovne kulture, a Marijan iz OŠ Ivana Milutinovića iz Subotice polazio je i jutarnje i popodneve radionice ne krijući zadovoljstvo što je naučio i ponešto mađarskoga jezika družeći se s učenicima koji polaze na stazu na mađarskome jeziku.

Nevenka Miklenić, jedna od voditeljica likovne radionice, pohvalila je sposobnosti učenika koji su u kratkom vremenu morali i oblikovati i slikati. Tim su tehnikama vrlo uspješno dovršili svoje radove, a istaknula je prednosti ovakvoga tipa poučavanja: "Najveća razlika u radu unutar školskih zidova i ovakvoga tipa radionica je u neposrednosti. To je promjena koja otvara neke nove horizonte."

Prvi susret predviđen projektom *Umjetnost bez granica* realiziran je te su svi planirani ciljevi ostvareni, a projektom se planira ostvariti još nekoliko međunarodnih suradnji koje ujedinjuju učitelje škola Zagrebačke županije i dionike života hrvatskih manjina u inozemstvu. Uz to, treba istaknuti i važnu dimenziju projekta kojom se promovira multikulturalnost, tolerancija i uključenost, a koja se očituje u uključivanju pripadnika ostalih etničkih zajednica. Zagrebačka županija i OŠ "Stjepan Radić" prepoznale su to kao vrijednosti koje treba zastupati i promicati. ■

Subotički osnovnoškolci na likovnoj radionici u Bunjevačkom kolu

ENG Zagreb County and Stjepan Radić Elementary School of Božjakovina have joined forces to create *Art Without Frontiers*, an international project that aims to promote Croatian culture and art and to strengthen ties with Croatian diaspora communities.

Orašje – gospodarsko i kulturno središte Posavine

U Orašju su održane dvije velike manifestacije – 6. Večer Hercegovine u Posavini i 23. Dani hrvatskoga filma, koje su privukle velik broj ljudi zahvaljujući agilnim organizatorima iz dviju susjednih zemalja

Tekst: **Naida Šehović** Foto: **Nada Koturić**

Nedavno su u Orašju održane dvije velike manifestacije – 6. Večer Hercegovine u Posavini i 23. Dani hrvatskoga filma. Tom prigodom ravnatelj Matice prof. Mijo Marić bio je prisutan najprije na susretu gospodarstvenika i osoba iz javnoga života iz Hercegovine i Posavine kao osobni izaslanik predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović. Naglašavajući važnost susreta, ravnatelj Matice je rekao: “Svakako vrijedi doći u Orašje, mjesto koje svojom ljepotom i bogatom kulturnom ponudom te pozitivnim gospodarskim ozračjem briše sjećanje na nedavno nevrijeme, koje je porušilo mnogo toga. Danas se ovdje stvara i ovdje žive oni koji traže rješenja i marljivo rade za opće dobro. Svjesni su da je življenje više od posla i da je pretpostavka za o(p)stanak zapravo sigurnost i sadašnjost dostojna svakoga čovjeka.” Šesto okupljanje gospodarstvenika počelo je u Orašju uoči Dana hrvatskoga filma, dok će se uzvrat-

no druženje gospodarstvenika nastaviti na proljeće u Mostaru tijekom *Međunarodnoga sajma gospodarstva*. Večer Hercegovine u Posavini simbol je poslovnog druženja i zajedništva. Susret tradicionalno okuplja istaknute ličnosti značajne za razvoj i napredak lokalnih zajednica: predstavnike Vlade, gradonačelnike, političare, poduzetnike te osobe iz javnoga i kulturnoga života. Nakon završetka gospodarskoga susreta članovi KUD-a *Kralj Tomislav* iz Tolise izveli su prigodni glazbeno-scenski program.

DANI HRVATSKOGA FILMA

Hrvatska matica iseljenika jedan je od utemeljitelja sad već 23. po redu filmskoga festivala u Orašju i od samoga početka je suorganizator festivalskih programa u Bosanskoj Posavini. Velike zasluge za nastanak i život Festivala pripadaju Ivi Gregureviću, Ilji Benkoviću, Nadi Koturić, ali i svim ljudima ovoga kraja s kojima se srodio. Festival zovu i ‘Mala Pula’ jer se filmovi uglavnom s filmskoga festivala u Puli ‘sele’ u Orašje. U sklopu Festivala predstavljeno je osam filmova, šest iz najnovije hrvatske kinematografije prikazanih u Puli te gostujući filmovi iz BiH i Srbije. Sve projekcije bile su iznimno dobro posjećene u ki-

nodvorani *Hrvatskoga doma* u Orašju. Festival, prema riječima organizatora, promovira suvremenu hrvatsku filmsku produkciju. *Dani hrvatskoga filma* u Orašju ove godine održani su pod visokim pokroviteljstvom predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović i Dragana Čovića, hrvatskoga člana Predsjedništva BiH. U povodu otvorenja Festivala predsjednica RH izjavila je kako je iskrena želja RH, njezinih institucija, pružiti pomoć u izgradnji Bosne i Hercegovine kao moderne europske države za sve njezine građane. “Hrvati su oduvijek poštovali načelo ravnopravnosti triju naroda koja u njoj žive i smatramo kako svatko tko je prijatelj ovoj zemlji mora prihvatiti tu činjenicu. Hrvatski narod oduvijek je bio privržen i odan svojoj zemlji, njegujući ponajprije svoj povijesni i kulturni identitet, cijeneći svakoga tko poštuje druge jer jedino zajedništvom, slogom i razumijevanjem može se graditi dom, moguće je stvarati budućnost zajednice.” ■

ENG In late August and early September Orašje played host to two events—the 6th Herzegovina Night in Posavina and the 23rd Days of Croatian Film. CHF director Mijo Marić was on hand, participating in a Herzegovina and Posavina region business sector and society meet-and-greet event as the personal envoy of Croatian President Grabar-Kitarović.

Oživjela djela rane hrvatske glazbe

Glazbenici novoga profesionalnog ansambla izvode i djela koja se rijetko ili gotovo nikada ne izvode, kao i ona za koje ne postoje audio zapisi niti video zapisi

Tekst: Marko Mandir

Na hrvatskoj glazbenoj sceni od 2013. godine djeluje novi profesionalni ansambl pod nazivom "Projekt Lazarus", iz čijeg se neobičnog imena krije glavni cilj djelovanja ovoga ansambla – revitalizacija hrvatske glazbene baštine. "Projekt Lazarus" osnovan je u sklopu udruge Hrvatski glazbeni centar, a idejni začetnik i osnivač ansambla je bas Robert Palić, član Opere Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu.

Istraživanje, revitalizacija, promocija i prezentiranje hrvatske glazbene baštine primarni su ciljevi "Projekta Lazarus" koji se realiziraju u dva osnovna procesa, istraživanjem nepoznate i neobrađene glazbene literature nastale od 16. do 18. stoljeća uz suradnju sa stručnjacima za navedeno razdoblje i modeliranjem profesionalnog ansambla potrebnog za pripremu i izvođenje glazbenog materijala. "Projekt Lazarus" usmjeren je i na

izvođenje djela koja se rijetko ili gotovo nikada ne izvode, kao i onih za koja ne postoje audio zapisi niti video zapisi.

U nastojanju otimanja zaboravu vriednih spomenika hrvatske glazbene baštine, nepresušnom vrelu potvrde pripadnosti zapadnoeuropskome kulturnom i civilizacijskom krugu, glazbenici "Projekta Lazarus" u prvim godinama svoga djelovanja izvodili su djela skladatelja tzv. rane hrvatske glazbe, poput Ivana Lukačića, Vinka Jelića i Ivana Šibenčanina. Posebno je potrebno izdvojiti Damjana Nembrija, skladatelja rođenog u Hvaru 1584. godine, čije je jedino sačuvano djelo "Brevis et facilis psalmorum" iz 1641. godine ansambl "Projekt Lazarus" izveo na nekoliko koncerata, među

Na uglednome festivalu stare glazbe u Sloveniji ansambl je izveo djela Damjana Nembrija, Ivana Lukačića, Vinka Jelića i Ivana Šibenčanina.

ostalim u studenome 2016. godine na 12. festivalu hrvatske glazbe u Beču u St. Peterskirche te na VII. međunarodnom festivalu Gaetano Callido u Veneciji i u katedrali sv. Stjepana u Hvaru u kolovožu 2017. godine. U dosadašnjem djelovanju ansambl je održao niz koncerata s ciljem upoznavanja šireg spektra publike s vrhunskim dostignućima hrvatskih skladatelja, a nastupili su i u sklopu ciklusa "Lux musicae" u organizaciji Hrvatskoga glazbenog centra, kao i ciklusa klasične glazbe "Po svetonedjeljskim crkvama i kapelicama". U prosincu 2016. godine "Projekt Lazarus" učinio je svojevrсни programski iskorak kako bi obilježio 110. obljetnicu rođenja jednog od najvećih hrvatskih skladatelja dvadesetoga stoljeća Borisa Papandopula.

Uz osnivača i voditelja Roberta Palića, umjetnički voditelj ansambla je dirigent Darijan Ivezić, umjetnička suradnica i producentica pijanistica Martina Mičija Palić, a vanjski suradnik ansambla je akademik i muzikolog Ennio Stipčević.

Osnovnu postavu ansambla "Projekt Lazarus" čine sopranistice Tanja Ruždjak i Tanja Rupnik, mezzosopranistice Martina Menegoni i Nikolina Virgej Pintar, tenori Ivan Martinčić i Siniša Galović te bariton Matija Meić i bas Robert Palić. Sastav ansambla prilagođava se programu predviđenom za izvođenje pa za pojedine prigode surađuje s vrsnim hrvatskim vokalistima i instrumentalistima.

Na uglednome festivalu stare glazbe Seviq, 25. kolovoza ove godine u Slovenskoj Bistrici, nedaleko od Maribora, publika je imala jedinstvenu priliku nazočiti slovenskome premijernom nastupu "Projekta Lazarus" s koncertnim programom djela iz riznice hrvatske ranoglazbene baštine – Damjana Nembrija, Ivana Lukačića, Vinka Jelića i Ivana Šibenčanina. ■

Ansambl "Projekt Lazarus" za nastupa na međunarodnom festivalu u Veneciji

ENG The Lazarus Project aims to stage performances of works that are rarely, if ever, performed and works for which there are no audio or video recordings. The primary objectives of the Lazarus Project—to research, revitalize, promote and showcase Croatian musical heritage—are achieved through two avenues; working with experts in the field to seek out unknown and unexplored sixteenth and eighteenth century music, and to set up professional ensembles able to prepare and perform this music.

Raskošna monografija hrvatske Moravske

U Jevišovki je uspješno održan *Kiritof* - godišnji susret moravskih Hrvata. Uz folklorni program ove godine predstavljena je monografija *Boje hrvatske Moravske*, kao i dokumentarni audiovizualni zapisi o hrvatskim selima južne Moravske

rovu vojsku, kao i sukob sovjetskog bloka s Titovom Jugoslavijom u čijem sastavu je tada bila i Hrvatska. Ondašnje vlasti pazile su da se moravski Hrvati tako rasele da se spriječe međusobni dodiri obitelji. Cilj je bio očit - gašenje identiteta jedne skupine. Unatoč tome, veze među raspršenim hrvatskim obiteljima i dalje su održavane i tako je opstajao svojevrstan, "podzemni" hrvatski identitet. Nakon pada komunizma u Čehoslovačkoj na djelu je pokušaj ponovne izgradnje identiteta jedne skupine kojoj je doslovno izmaknuto tlo pod nogama.

RAZNOVRSTAN PROGRAM I VISOKI UZVANICI

Rezultat tog nastojanja za otkrivanjem onoga što su bili kako bi mogli danas biti je i knjiga *Barvy chorvatské Moravy (Boje hrvatske Moravske)* urednica Lenke

Tekst i foto: Marin Knezović

Početkom rujna 2018. u Jevišovki, nekadašnjem Frielištofu, održan je tradicionalni *Kiritof*, godišnja proslava moravskih Hrvata. Moravski Hrvati, stanovnici triju sela na području južne Moravske (Frielištofa, Dobrog Polja i Nove Prerave) bili su osuđeni na nestanak i brzu asimilaciju. Prije sedamdeset godina raseljeni su sa svojih stoljetnih ognjišta po ostalim dijelovima Moravske. Taj se čin pravdao mogućnošću komunikacije između Hrvata u Austriji i onih u Čehoslovačkoj koja bi, navodno, olakšavala infiltraciju "zapadnih špijuna". Tome je pridonijela i činjenica da su mnogobrojni moravski Hrvati tijekom II. svjetskog rata bili novačeni u Hitle-

Kopřivove i Eliške Leisserove. Riječ je o bogato ilustriranoj monografiji koja priča o boljoj prošlosti moravskih Hrvata, a koja je predstavljena na *Kiritof*. Na temelju monografije nastala je putujuća izložba koja će posjetiti mnogobrojne gradove Češke Republike kako bi informirala češku javnost o toj njima malo poznatoj zajednici. Ovogodišnji *Kiritof* započeo je misom u crkvi sv. Kunigunde u Jevišovki koju je, sa svojom neizbježnom tamburom, predvodio velečasni Branko Kornfeind iz Gradišća. Moravski Hrvati uživaju snažnu potporu svojih sunarodnjaka iz Austrije, što se pokazalo i na ovogodišnjoj manifestaciji. Nakon mise sudionici *Kiritofa* uputili su se prema spomeniku doseljenja Hrvata u Moravsku koji je podignut 1934. u povodu obilježavanja njegove četiristote obljetnice. On se vezuje uz stariji spomenik iz 1884. kojim se također slavilo doseljenje Hrvata. Na spomenik je položen i vijenac, a održani su i prigodni govori. Za zabavu i folklor pobrinuli su se "Tamburica" iz Uzlopa, kao i folklorne skupine iz Češke Republike koje su izvodile folklor moravskih Hrvata NS "Pálava", DH "Haná Uničov" i "Jevišovská Chasa". Dio *Kiritofa* je i kušanje vina i kolača, održavanje igraonice za djecu, prodaja suvenira. Središnji dio svečanosti je povorka s jarcem koji bi pripao pobjedniku u kuglanju kako bi počastio sebe i svoje društvo. Srećom za jarca Kvida, sada životinja na čelu povorke ostaje na životu pa svoju ulogu može odigrati i nekoliko puta. Sudionici *Kiritofa* u dvorani mjesne samouprave mogli su pratiti i videosnimke svjedočenja osoba koje se još sjećaju sela hrvatske Moravske, kao i traumatičnog progona. Njih je iz godine u godinu sve manje pa je bilje-

Zdesna Marin Žužul, opunomoćeni ministar iz hrvatskog veleposlanstva u Pragu, Ivan Tepeš, zamjenik ravnatelja HMI, Lenka Kopřivova i Jan Kopriva iz SDRUŽENÍ OBČANŮ CHORVATSKÉ NÁRODNOSTI V ČR

Malo je skupina koje su bile, u tolikoj mjeri, žrtve nesretnog sklopa povijesnih okolnosti kao što su to bili moravski Hrvati.

ženje njihovih uspomena od velike važnosti. Na ovogodišnjem *Kiritofu* bili su prisutni i opunomoćeni ministar iz hrvatskog veleposlanstva u Pragu Marin Žužul, kao i zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Ivan Tepeš. *Kiritof* 2018., unatoč čudljivu vremenu, ugodno je iznenadio brojem sudionika. Organizatori se nadaju kako će se uzlazni trend *Kiritofa* u Jevišovki nastaviti i sljedećih godina.

O MONOGRAFIJI

Monografija *Barvy chorvatské Moravy (Boje hrvatske Moravske)*, u izdanju Zajednice građana hrvatske narodnosti, raskošan je podsjetnik na jednu zajednicu i njezinu kulturu. Ipak, ona nije samo sentimentalna razglednica, nego nastoji biti i osnova nekog budućeg identiteta danas raspršenih moravskih Hrvata. Knjiga opsega većeg od 250 stranica podijeljena je na dijelove koji se bave poviješću moravskih Hrvata, jezikom i njihovom tradicijskom kulturom. Ovo opsežno djelo rezultat je prinosa petnaestak autora na čelu s urednicama Lenkom Kopřivovom i Eliškom Leisserovom. Povijesni dio knjige, uz prikaz povijesti moravskih Hrvata, bavi se njihovim odnosom s Nijemcima i Česima s kojima zajedno žive, utjecajem njihovih

identitetskih sporenja na Hrvate, načini prenošenja identiteta u prošlosti, moravskim Hrvatima u kontekstu češko-južnoslavenskih odnosa i sl. "Jezični" dio nastoji istaknuti posebnosti govora moravskih Hrvata i njegov utjecaj na toponimiju. Kada se sadržaj knjige okreće tradicijskoj kulturi, tu se susrećemo s prikazima narodnih običaja, obreda i predaja. Obrađene su i slikovite narodne nošnje, tradicijsko graditeljstvo i vinogradarstvo. Posebna je pozornost posvećena vanjskim promatračima života moravskih Hrvata, Česima bez kojih bi naša saznanja o njima bila znatno skromnija poput župnika Aloisa Maleca, slikara Othmara Ruzicke i etnografa Františka Pospíšila. Posebnu draž knjizi daju različite ilustracije. Uz slike slikara Othmara Ruzicke tu su i mnogobrojne, širom javnosti slabo poznate fotografije. One tu nisu samo za "ukras", već predstavljaju i važnu nadopunu teksta. Knjiga je izašla na češkom jeziku. S obzirom na vrlo ograničeno znanje hrvatske javnosti u matici o moravskim Hrvatima knjiga vapi za prijevodom na hrvatski jezik i to ne samo zato kako bismo saznali nešto više o toj maloj hrvatskoj zajednici, nego kako bismo nadopunili znanje o nama samima. ■

ENG The traditional *Kiritof* annual gathering of Moravian Croats was held in the Czech village of Jevišovka (formerly Frielišt / Fröllersdorf / Frélichov) on the 1st of September. The festivities included the presentation of *Barvy chorvatské Moravy (The Colours of Croatian Moravia)*, a monograph published by Croats in Czechia that tells of the revitalisation of the identity of the uprooted Moravian Croats.

Plesni običaji jadranskog područja

Škola hrvatskoga folklora dugogodišnji je projekt HMI-ja s ciljem očuvanja tradicijske kulture te putem nje i etničkog identiteta u hrvatskome iseljeništvu i među pripadnicima hrvatskih zajednica koje žive u europskom susjedstvu

Zamjenik ravnatelja HMI Ivan Tepeš na završnom koncertu škole

Tekst i foto: **Snježana Jurišić**

Matica organizira Školu hrvatskog folklora (SHF) još od 1994. godine kako bi pomogla u očuvanju hrvatskoga kulturnog stvaralaštva i folklorne baštine, a s druge strane jačala veze iseljeničke zajednice s Republikom Hrvatskom. Škola ima poseban značaj jer pruža znanje koje folkloristi ne dobivaju ni u sklopu studija niti postoji neki drugi organizirani stručni ovjereni program tako da je odslušana i položena Škola hrvatskog folklora u organizaciji Hrvatske matice iseljenika jedan od glavnih kriterija Hrvatskog društva folklornih koreografa i voditelja za stjecanje statusa umjetničkog i stručnog voditelja, čime projekt pridonosi i očuvanju autohtonosti te održavanju kvalitete interpretacije u području hrvatskoga folklornog izričaja.

POLAZNICI IZ CIJELOGA SVIJETA

Značaj projekta ovoga ljeta prepoznalo je više od 80 polaznika iz Hrvatske i svijeta pa se na Ljetnoj ŠHF u Zadru osim

iz svih krajeva Lijepe Naše okupilo tamburaša, folkloriša i ljubitelja hrvatskoga folklora iz Njemačke, Austrije, Češke Republike, Srbije (Vojvodina), Bosne i Hercegovine, Mađarske, Kanade i Sjedinjenih Američkih Država. Program je obuhvatio gradivo o nošnjama, pjesama, glazbalima (tambure i tradicijska) i plesovima hrvatskoga jadranskog područja. Točnije, učili su se plesovi i glazba otoka Krka, Cresa, Raba, Paga, Silbe, Splita, Trogira, Kaštela, Čiova, Makarskog primorja, otoka Šolte, Brača i Hvara, Korčule, Mljeta i Lastova, poluotoka Pelješca, Dubrovačkog primorja, Konavala, Župe dubrovačke, Rijeke dubrovačke, doline Neretve, dubrovačke kontradance te plesovi šibenskog uzmorja i otoka. Od plesova Hrvata koji žive u susjednim zemljama, a koji pripadaju jadranskome području, podučavali su se plesovi i glazba južne Hercegovine i plesovi Hrvata iz Boke kotorske.

PRVORAZREDNI STRUČNI TIM

Osim glavnoga programskog i stručnog voditelja Andrije Ivančana, umjet-

ničkoga ravnatelja našega nacionalnog ansambla pjesama i plesova Hrvatske "Lado", Odjel tambura vodio je Tibor Bun, poznati tamburaški voditelj iz Varaždina, a Odjel tradicijskih glazbala vodio je glazbeni pedagog Vjekoslav Martinić, vrtni majstor izrade tradicijskih glazbala. Gost predavač i ove godine bio je maestro Siniša Leopold, šef dirigent Tamburaškog orkestra HRT-a. Osim njih predavali su i drugi ugledni folkloristi i etnokoreolozi, kao i stručno-znanstveni istraživači hrvatskoga folklora: Tonči Tadin, Vidoslav Bagur, Nenad Milin, Damir Kremenić, prof. dr. sc. Goran Oreb,

Značaj projekta ovoga ljeta prepoznalo je više od 80 polaznika iz Hrvatske i svijeta, među kojima su bili polaznici iz Njemačke, Austrije, Češke Republike, Srbije (Vojvodina), Bosne i Hercegovine, Mađarske, Kanade i Sjedinjenih Američkih Država.

Završni koncert Ljetne škole folklora

Plesači Linča

Siniša Leopold i Tibor Bun s Hrvatima iz Mađarske

Katarina Horvatović i Kristina Benko Markovica, uz suradnju glazbenoga ko-repetitora Antuna Kotteka. Organizacija desetodnevna školskog programa održavala se pod budnim okom voditeljice projekta mr. sc. Snježane Jurišić, rukovoditeljice Odjela za kulturu pri Hrvatskoj matici iseljenika.

IZVRSTAN ZAVRŠNI KONCERT

U popratnim aktivnostima polaznici su uvijek bavili plesove i pjesme za završni koncert na kojem su u narodnim nošnjama iz posudionice Kolovrat pokazali svoje stečeno znanje i umijeće. Nastup je bio upriličen na terasi Omladinskog hostela Zadar, domaćina ŠHF-a. Svečani koncert otvorio je dr. sc. Ivan Tepeš, zamjenik ravnatelja HMI-ja, zahvalivši svima koji su pridonijeli organizaciji ovoga vrijednoga Matičina projekta, a poseb-

no Zadarskoj županiji kao sufinancijeru, gosp. Dariju Jurinu, predsjedniku HGK – Županijske komore Zadar koja je donirala radni školski materijal te Gradu Zadru i OH Zadar kao domaćinima. Posebno je zahvalio predavačkom timu na čelu s Andrijom Ivančanom što ulažu napore u očuvanje hrvatskoga folklor kao važnoga dijela naše tradicijske kulture. Nakon posebno dojmljivog nastupa polaznika ŠHF-a obratio se i gosp. Andrija Ivančan uz posebnu zahvalu svim polaznicima koji su potvrdili da naša tradicijska kultura živi i danas i ima svoju održivost u njihovoj energiji i ljubavi prema pjesmi i plesu te pozvao sve da dođu i sljedeće godine u Zadar na Ljetnu ŠHF.

Upravo ta ljubav prema folkloru koja povezuje sve polaznike pomaže nam u ispunjavanju društvene uloge ovoga projekta, a uključivanje hrvatskih kul-

turno-umjetničkih udruga iz iseljeništa i iz hrvatskih manjinskih zajednica promiče osvješćivanje različitih aspekata hrvatske tradicijske kulture usmjeravajući amatersku zajednicu ka znanju o izvornosti i autohtonosti. Upravo takav pristup pridonosi zaštiti naše folklorne baštine u višekulturnim iseljeničkim odredištima od akulturacije i pozicionira je kao uporište hrvatskoga kulturnog identiteta u povezivanju s domovinom i zavičajem.

S druge strane, tradicija je i osnova za kreativno suvremeno izražavanje pa se Školom hrvatskoga folklor promiče i autorska, etnološka i folkloristički utemeljena reinterpretacija ovoga segmenta tradicijske umjetnosti i na taj način Hrvatska matica iseljenika pomaže i podupire i razvoj ovoga neizostavnog segmenta hrvatske kulture. ■

Predavanje o nošnjama

Plesna sekcija

ENG This summer's CHF School of Croatian Folklore was staged in Zadar and drew over eighty people from Croatia and around the world, with participants coming from Germany, Austria, Czechia, Serbia (Vojvodina), Bosnia-Herzegovina, Hungary, Canada and the USA.

Književnik Miro Gavran proglašen prvim hrvatskim *Veleposlanikom kravate*

U *Kući Europe* u Zagrebu održan je stručni skup "Kravat(na) diplomacija" na kojem su sudjelovali vodeći hrvatski stručnjaci za diplomaciju i brendiranje zemlje

Tekst: **Božo Skoko** Foto: AC

Sa željom jačanja uloge kravate u brendiranju i pozicioniranju Hrvatske u svijetu u Zagrebu je u organizaciji ustanove *Academia Cravatica* i Kluba za javnu diplomaciju Hrvatskog društva za UN održan 7. rujna stručni skup "Kravat(na) diplomacija", a književnik Miro Gavran proglašen je prvim hrvatskim *Veleposlanikom kravate*. Na svečanoj inauguraciji sudjelovala je i vojno-povijesna postrojba Kravat pukovnija. Stručni skup "Kravat(na) diplomacija" održan je u *Kući Europe*, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Hrvatskoga sabora i pokroviteljstvom Ministarstva vanjskih i europskih poslova i Grada Zagreba, a u partnerstvu s Hrvatskom turističkom zajednicom, Turističkom zajednicom Grada Zagreba i brandom *Croata*.

Uvodne govore u sklopu stručnog skupa održali su Gordan Markotić, izaslanik potpredsjednice Vlade i ministricе vanjskih i europskih poslova te koordinator predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europe, mr. sc. Zvonimir Frka

Petešić, predstojnik Ureda predsjednika Vlade Republike Hrvatske, dr. sc. Mate Granić, izaslanik i savjetnik predsjednice RH, akademik Željko Reiner, izaslanik predsjednika Hrvatskoga sabora, te uz njih Marijan Bušić, ravnatelj ustanove *Academia Cravatica* i doc. dr. sc. Petar Popović, predsjednik Hrvatskog društva za UN.

Boris Ljubičić, poznati hrvatski dizajner, okupljenima je predstavio logotip *Svjetskog dana kravate* koji autorski potpisuje i koji se već nekoliko godina koristi kao službeni logotip u sklopu kampanje i proslave *Svjetskog dana kravate*. Uz Frku Petešića i Markotića, u panel diskusiji koja je uslijedila sudjelovali su i prof. dr. sc. Goran Bandov, pravnik i politolog, izvanredni profesor i prodekan Visoke škole međunarodnih odnosa i diplomacije, Dag Hammarskjöld, Milada Privora, mag. ing. arh., bivša ravnate-

Nedvojbeno, kravata - koju svako jutro odijevaju milijuni ljudi diljem svijeta - može biti snažan simbol u kreiranju imidža Hrvatske.

ljica Državnog protokola Republike Hrvatske i šefica Protokola predsjednika Republike Hrvatske, prof. dr. sc. Božo Skoko, izvanredni profesor na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i jedan od vodećih hrvatskih stručnjaka na području strateškog komuniciranja i upravljanja identitetom i imidžom zemlje, Darrell Šarić, strateg u upravljanju robnim markama agencije Hipmedia i Ivica Vidović, poznati hrvatski marketinški stručnjak.

ZNAK JAVNE DIPLOMACIJE

Panel diskusiju vodio je Nikola Albanež, voditelj muzeoloških projekata ustanove *Academia Cravatica*, inače ugledni povjesničar umjetnosti i kustos, a kako je bila spriječena osobno sudjelovati u radu stručnog skupa, Skypeom se u diskusiju uključila i Mirella-Marie Katarina Radman, stručnjakinja za međunarodne odnose, novinarka i poduzetnica rođena u Hrvatskoj, koja nakon života u Kanadi odnedavno živi na Islandu.

“Kravatu treba sagledati kao globalni, sveprisutni podsjetnik na Hrvatsku. Što je iPhone za SAD i Samsung za Koreju, to bi za Hrvatsku trebala biti naša kravata. O hrvatskoj kravati napokon trebamo u svijetu ispričati priču, a upravo je ovaj stručni skup, na kojem se naglašava značaj kravate za brendiranje Hrvatske, korak u tom smjeru”, rekao je u svom izlaganju mr. sc. Zvonimir Frka Petešić.

Akademik Reiner naglasio je da 2020. godine i razdoblje predsjedanja Hrvatske Vijećem Europe vidi kao idealnu

će vezivati uz njih. Kravata je definitivno jedan od hrvatskih simbola, koje ima moćno značenje ne samo u modnom, već i u etičkom smislu budući da predstavlja dostojanstvo, odgovornost i poštovanje sugovornika, pa i u političkom smislu... Ujedno je dobar simbol europske suradnje i prijateljstva budući da su je Hrvati izumili i donijeli u Pariz, Francuzi učinili nezaobilaznim modnim detaljem, Englezi razvili način vezivanja kakav danas poznajemo, Talijani pridonijeli masovnoj proizvodnji, a Nijemci su

diljem svijeta, a nedovoljno je povezuju s Hrvatskom, može biti snažan simbol u kreiranju imidža Hrvatske”, zaključio je Skoko.

Značajno je naglasiti da je ovim stručnim skupom *Academia Cravatica*, ustanova posvećena istraživanju povijesti i suvremenosti kravate, započela svoje tradicionalne aktivnosti ususret *Svjetskom danu kravate* koji se obilježava 18. listopada, a uvođenjem *Velevposlanika kravate* napravila je i novi iskorak u svome kontinuiranom promoviranju

Kravata je globalni, sveprisutni podsjetnik na Lijepu Našu. Što je iPhone za SAD i Samsung za Koreju, to bi - prema izlaganju mr. sc. Zvonimira Frke Petešića - za Hrvatsku trebala biti naša kravata.

prigodu za promociju kravate u svijetu. “Kravata je svjetski simbol diplomacije, dostojanstva i ravnoteže te stoga i demokracije u svijetu”, istaknuo je Reiner, a prof. dr. sc. Božo Skoko i prof. dr. sc. Goran Bandov složili su se u tome da je Hrvatskoj potrebna strategija brendiranja u kojoj kravata ima veliku ulogu.

SIMBOL EUROPSKE SURADNJE

“Živimo u vremenu koje je prezasićeno informacijama i komercijalnom ponudom, stoga iznimno važnu ulogu imaju simboli i stereotipi. Zato se države trude da u procesu brendiranja svijetu nametnu simbole i pozitivne stereotipe preko kojih će ih prepoznavati i koje

joj podignuli prvi spomenik...”, rekao je dr. Skoko. Također je podsjetio kako se su stereotipi o Hrvatima u XVII. i XVIII. stoljeću svodili na njihovu borbenost i hrabrost. Čak su u nekim dijelovima Europe sijali strah jer su dolazili s nepoznatog područja, gdje su stoljećima stjecali borbene vještine na granici s Osmanlijama pa su u borbama bili nadmoćni, a stil ratovanja bio im je drukčiji. Kravata im je popravila imidž jer se počelo smatrati kako netko može biti okrutan ako ima takav smisao za modu i lijepo... Uostalom, tako je nastala francuska Kravat pukovnja, kao simbol elitne vojne postrojbe... Nema dvojbe kako kravata, koju svako jutro odijevaju milijuni ljudi

kravate kao pokretne hrvatske, europske i svjetske kulturne baštine. Rezultat stručnog skupa “Kravat(na) diplomacija”, a što su javno podržali i Gordan Markotić, izaslanik potpredsjednice Vlade i ministricе vanjskih i europskih poslova i mr. sc. Zvonimir Frka Petešić, predstojnik Ureda predsjednika Vlade Republike Hrvatske, odluka je svih panelista, ali i predstavnika prisutnih institucija, pokrovitelja i partnera stručnog skupa, da se već ove godine da snažniji pečat obilježavanju *Svjetskog dana kravate* diljem svijeta, osobito u hrvatskim veleposlanstvima i konzularnim uredima. U svečanosti je sudjelovala i *Kravat pukovnja*, a jedan od medijskih pokrovitelja bio je i portal Hia.com.hr. ■

Svjetski dan kravate – 18. listopada

Stručnim skupom “Kravat(na) diplomacija” *Academia Cravatica*, ustanova posvećena istraživanju povijesti i suvremenosti kravate, započela je svoje tradicionalne aktivnosti ususret *Svjetskom danu kravate* koji se obilježava 18. listopada, a uvođenjem *Velevposlanika kravate* napravila je i novi iskorak u svome kontinuiranom promoviranju kravate kao pokretne hrvatske, europske i svjetske kulturne baštine.

ENG The Academia Cravatica and the Croatian Club for Public Diplomacy staged a symposium in Zagreb on the 7th of September on the topic of Cravat Diplomacy, with writer Miro Gavran declared the first Croatian Cravat Ambassador. World Cravat Day, celebrating this unique Croatian fashion apparel, is celebrated on the 18th of October.

Brazilsko-hrvatski dodiri

Na *Danima baštine grada Sao Paula* promovirana je treća knjiga u sklopu projekta *Povijest Hrvatske i hrvatskog useljeničtva u Brazil* pod vodstvom Milana Puha

Dalmatinska četvrt u Sao Paulu

Tekst i foto: Milan Puh

U Sao Paulu je predstavljena knjiga "Hrvatska u Brazilu između 1918. i 1941: druga faza useljavanja" krajem ljeta, tj. 18. VIII. 2018. Svečanost je održana u *Društvu prijatelja Dalmacije (SADA)*, privukavši više od 100 ljudi. Riječ je o trećoj knjizi objavljenoj u knjižnom nizu u sklopu projekta *Povijest Hrvatske i hrvatskog useljeničtva u Brazil* pod vodstvom profesora Milana Puha. Promocija je bila također dio *Dana baštine grada Sao Paula* u organizaciji Gradskoga ureda za kulturu, čija je svrha istaknuti raznolikost doprinosa raznih naroda razvoju ovoga velegrada. Hrvatska je drugi put uključena u ovaj glavni kulturni događaj koji okuplja više od 500 ustanova, useljeničkog i ostalog podrijetla. Dan

Šetnjom kroz kvartove Mooca i Belem sudionici projekta mogli su saznati više o životu hrvatskih useljenika, njihovim crkvama, restoranima, trgovima i kućama što oblikuju krajobraz naselja poznatog donedavno kao "najtalijanskiji dio Sao Paula".

ranije, dom SADA otvorio je svoja vrata svima zainteresiranima koji su željeli upoznati zajednicu i jednu od njezinih institucija, a zatim je slijedio koncert kantautorice Elis Lovrić koja je došla u Brazil predstaviti svoj novi nosač zvuka "O canto da Ístria", prepjevan na portugalskome jeziku. Predgrupa Lovrićevoj bio je novoosnovani glazbeni sastav *Frana* koji čine učenici tečaja hrvatskoga jezika, otpjevavši na oduševljenje publike niz uspješnica bliskih zajednici.

HRVATSKE ČETVRTI SAO PAULA

Program je obogaćen šetnjom četvrtima Mooca i Belem gdje su sudionici mogli saznati više o životu hrvatskih useljenika, njihovim crkvama, restoranima, trgovima i kućama koje oblikuju krajobraz naselja poznatog donedavno kao "najtalijanskiji dio Sao Paula". Šetnja je priređena u suorganizaciji s Muzejom useljeničtva, smještenom u blizini ovih mjesta s kojima su Hrvati neraskidivo povezani. Nakon dolaska u samo *Društvo*, sudionike šetnje dočekao je pjevački sastav, zatim je slijedilo predstavljanje knjige fokusirane i na useljavanja Korčulana (1924. - 1925.), koji su pretežno

izgradili Dom, uključivši manje poznate useljenike uglavnom iz Slavonije, ali drugog etničkog podrijetla. Dan je završio veselo s folklornom skupinom "Jadran" koja je izvela nekoliko tradicijskih plesova, pozvavši sve posjetitelje da sudjeluju u aktivnostima i da osjete duh ovog trenutka obnove zajednice.

MEĐURAČE U BRAZILU

U knjizi je obrađena povijest useljeničtva u Brazil, osobito druga faza (1918. - 1941.), kako bismo objasnili uzroke nevidljivosti ove hrvatske zajednice te istaknuli učinke iseljeničke politike koja

Predstavljanje knjige u Društvu prijatelja Dalmacije u Sao Paulu

je postavila Brazil kao "odlagalište" ne-poželjnih osoba dugi niz godina. Građa knjige upućuje na povijesne događaje dvadesetih i tridesetih godina koji su navodili stanovnike Hrvatske da se sele u Brazil, kao i na ona koja su učinila ovu zemlju jednom od triju glavnih primatelja iseljenika u Latinskoj Americi.

Knjiga analizira statističke pokazatelje brazilskih useljenika, pozabavivši se metodologijom kvantitativnih pokazatelja kako bismo iz ondašnjega jugoslavenskog korpusa izdvojili Hrvate, došavši do izračuna prema kojem je početkom 1940-ih u Brazilu bilo između 45.000 i

60.000 naših ljudi. U ovoj publikaciji moguće je naći i analizu novinskih te službenih izvještaja koji opisuju život same zajednice, malo poznat u nas, nudeći uvid u život i rad više od deset institucija koje su nastale, a onda i nestale u međuraću, pod pritiskom nacionalističke politike Getulija Vargasa i ideološkim napetostima između samih članova zajednice. Još jedna novost ovog projekta je kartografija kojom je predložen raspored i međusoban odnos tih institucija i samih useljenika s ulicama i četvrtima koje su bili zaposjeli do 1940-ih.

HUMANA GEOGRAFIJA

Ovo je značajan iskorak u stvaranju zemljopisa Hrvata u Brazilu, što bi omogućilo veću vidljivost te osmišljavanje kulturnih ruta važnih za prepoznavanje doprinosa naše zajednice u kontekstu ove velike zemlje. Obrađeni su razni ondašnji profili useljenika koji su dolazili u Brazil, osvijestivši čitateljima raznorodni karakter tadašnjih hrvatskih migranata budući da se veći dio njih izgubio u politici "odlagališta" Kraljevine Jugoslavije i "rasne demokracije" te miješanja diktature Vargas. Usto, raščlanjeni su medijski napisi i izvještaji instancija koje su bile u stalnoj napetosti oko definicije samog iskustva iseljavanja, oscilirajući između emancipacijskog pokreta te jugoslavenskog unitarizma. Možda je ovo posljednje najvidljivije u žustrim raspravama dviju značajnih novina tog doba – *Hrvatskog lista* i *Jugoslavena* u Brazilu.

Dojmljiva knjiga "Hrvatska u Brazilu između 1918. i 1941." ukazuje na povijesna događanja između dva rata koja su motivirala žitelje Hrvatske da se sele u Brazil, kao i ona koja su učinila Brazil jednim od tri glavna odredišta iseljenika u Latinskoj Americi.

Općenita situacija, ponekad pozitivno, ali najčešće negativno, pridonijela je s vremenom umanjivanju, tj. nestajanju Hrvata-Brazilaca sa službene karte odredišta. Knjiga počinje i završava osvrtom na odnos samog iseljenika prema svojoj situaciji, hibridnom identitetu i strategijama koje je razvijao kako bi se nosio sa situacijama u kojima bi se našao te postigao što bolji položaj i veća prava. ■

ENG Sao Paulo was the venue for the presentation of the book *Croatians in Brazil from 1918 to 1941: The Second Wave of Immigration*. The event was held on the 18th of August and featured the third in Milan Puh's *History of Croatia and Croatian Immigration to Brazil* series.

Prva velika čileanska novinarka

Lenkin prijatelj Pablo Neruda napisao je epitaf na njezinu grobu - Bila si oličenje žene i lekcija milijunima muškaraca

Tekst: Branka Bezić Filipović

Lenka Franulić rodila se 1908. godine u Antofagasti u obitelji Mate Franulića i Zorke Zlatar, koji su došli u Čile s otoka Brača. Još u gimnaziji istaknuo se njezin talent pa je osnovala reviju *Između pijetlova i kokoši*. Studirala je u Santiagu de Čile i postala profesorica engleskoga jezika. Tridesetih godina prošlog stoljeća započela se baviti novinarstvom, što je do tada bio isključivo muški posao. Zajedno s Carlosom Davilom pokrenula je časopis *Hoy*. Napisala je djela *Cien autores contemporaneos* i *Antología del cuento norteamericano*. Uređivala je rubriku *Knjiga i umjetnost*, a radila je i kao reporter i prevoditelj. U inozemstvu je intervjuirala slavne ličnosti, a u Čileu se često *pretiskuje* njezin razgovor s pjesnikinjom i nobelovkom Gabrielom Mistral. Bila je gost State Departmenta SAD-a 1945. godine,

U rodnoj Antofagasti podignut joj je spomenik, a u Santiagu novinarska škola nosi njezino ime.

zajedno s još trojicom latinoameričkih novinara. Dobitnica je mnogobrojnih priznanja kao što su nagrada *Helena Rubinstein* i nagrada *Udruženja novinarki SAD-a*. Prva je žena nositeljica čileanske Nacionalne nagrade za novinarstvo. Uređivala je časopise *Eva* i *Ercilla* i bila je među prvim predavačicama Novinarske škole u Santiagu. U njezinu čast utemeljena je nagrada za novinarstvo koja nosi njezino ime, a dodjeljuje se samo jednom u karijeri.

U rodnoj Antofagasti podignut joj je spomenik, a u Santiagu novinarska škola nosi njezino ime. Umrula je od karcinoma pluća 1961. godine u 53. godini života. Njezina smrt odjeknula je bolno među njezinim kolegama, u hrvatskoj zajednici i cijelome Čileu. Senator Hermes Ahumada tom prilikom je rekao: "Bila je prva velika čileanska novinarka. Za naše vrijeme to je uzvišena smjelost. Za Alejandra Chelena ona je bila prva koja je dala vrijednost ženskom spolu u vršenju publicističkog posla." U oproštajnom govoru političar Baltazar Castro rekao je: "Vrijedila si mnogo više nego tona veleposlanika ili nekoliko vagona ministara...", ali najemoci onalnije se od Lenke Franulić oprostio

njezin prijatelj Pablo Neruda. Napisao je epitaf na njezinu grobu, a on glasi: "Bila si oličenje žene i lekcija milijunima muškaraca." U časopisu *Eva* s Lenkom se oprostila njezina kolegica ovim riječima: "Uživat ćemo u njezinu naslijeđu: mi žene danas hodamo poznatim putem, mekanim i toplim, jer nam ga je ona utrla." ■

Lenka Franulić: Cien autores contemporaneos (Sto suvremenih autora)

Drugi svjetski rat i poremećaji koje je proузrokovao u svim sferama razmišljanja i ljudskih aktivnosti prisilio nas je da totalno prepravimo svoje vrijednosti. Mnoga imena su nestala u toj lavini. Na Panteonu društva pobrkalo se one koji su pretrpjeli fizičku smrt s onima koji su pretrpjeli nestanak zaboravom ili jednostavno jer su se razlikovali od svojih suvremenika. Na tim ostacima stvorila se među njima neka nova svjetlost. Neki, koji su izgledali suvremeno, najednom su ostarjeli i počeli nalikovati muzejskim primjercima. Drugi, koji su ležali zaboravljeni, najednom su se umiješali u naše živote.

ENG *Chilean reporter of Croatian ethnicity Lenka Franulić Zlatar (Antofagasta, 22 June 1908 – Santiago, 25 May 1961) was active in journalism and appeared across all media and genres. She received a degree from the University of Santiago in 1930 and was the recipient of numerous Chilean and international accolades. The national society of journalists in Chile has named their annual prize in her honour.*

Ljetopis je promotor jezika panonskoga prostora

Hajszanov rad od iznimne je važnosti ne samo za kulturološku povijest hrvatske manjine, poglavito na prostoru današnje Austrije, Mađarske, Slovačke i Češke, već i domovinskim filolozima i povjesničarima

Tekst: Diana Šimurina-Šoufek

Foto: Snježana radoš

Na inicijativu Vijeća Europe Europski dan jezika obilježava se od 2001. svake godine 26. rujna. Budući da je među 24 službena jezika EU-a i hrvatski, razvidno je kako je raditi na očuvanju europske jezične baštine nemoguće bez svjesti o važnosti vlastitoga jezika.

Tim povodom Matica je 26. rujna predstavila Panonski ljetopis 2018. o kojem su, uz ravnatelja HMI-ja prof. Miju Marića, govorili povjesničar dr. sc. Željko Holjevac, kroatologinja dr. sc. Sanja Vulić, geograf dr. sc. Tomislav Jelić i urednik, povjesničar i filolog dr. sc. Robert Hajszan. Predstavljajući je, znalački i emotivno, vodila Vesna Kukavica, rukovoditeljica Odjela za nakladništvo Matice. Predstavljeni ovogodišnji Panonski ljetopis na 544 stranice čitateljima podastire tekstove na hrvatskome, gradišćanskohrvatskome, njemačkome, mađarskome i slovenskome jeziku.

Kao izaslanica predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića na predstavljajući se prigodnim slovom skupu obratila zamjenica državnoga tajnika Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan RH Ivana Perkušić.

Hrvatska matica iseljenika, predstavljajući Panonski ljetopis, višjezičnu serijsku publikaciju kojoj je punih 25 godina nakladnik Panonski institut iz austrijskoga Pinkovca, potiče afirmaciju hrvatskoga jezika među autohtonim manjinskim zajednicama srednje i jugoistočne Europe. Podsjetimo, svoj srebrni jubilej PAIN je proslavio početkom ruj-

Predstavljajući Panonskog ljetopisa u HMI: Holjevac, Vulić, Jelić i Hajszan

na u mađarskome sveučilišnom središtu Sambotelu, u Martineumu. Proslavu je tada otvorio njegov predstojnik i utemeljitelj dr. sc. Robert Hajszan, koji je Institut osnovao potkraj 1993. u svome rodnom mjestu Pinkovcu/Güttenbachu, s namjerom jačanja kulturne i nakladničke djelatnosti Hrvata na jugu Gradišća. Godišnjak Panonskoga instituta, koji od 1994. redovito izlazi, najprije pod naslovom Panonska ljetna knjiga, predstavljan je i do sada redovito u Zagrebu, nekoliko puta u Karlovcu, Ogulinu, Splitu, Čakovcu i Brinju, zatim u Otočcu, Senju, Zadru i Trogiru...

Od samoga početka djelovanja Instituta Hajszan, vrlo intenzivno je surađivao sa Sanjom Vulić, a od 2003. često je držao gostujuća predavanja na njezinim predmetima na Hrvatskim studijima. Promotorica, profesorica Vulić, u svoju terensku nastavu sa studentima na predmetima Hrvatska dijalektologija i Jezik Hrvata u dijaspori često je, kao što je i sama istaknula, uključivala i posjet Panonskome institutu u Gradišću. Usto, znamo kako su na Institutu zajedno pokrenuli Biblioteku "Hrvatski

pisci u svijetu", u kojoj su uredili i objavili šest pjesničkih zbirki, a Vulić je recenzirala i napisala predgovore za više od deset drugih publikacija Instituta – od kojih su neke pokazane i na maloj popratnoj izložbi.

Napominjemo kako je 2015. godine upravo Hrvatska matica iseljenika priznanjem nagradila 35-godišnji Hajszanov rad na planu skupljanja, proučavanja i objelodanivanja gradišćanskohrvatske građe, što je od iznimne važnosti ne samo za kulturološku povijest hrvatske manjine, poglavito na prostoru današnje Austrije, Mađarske, Slovačke i Češke, već je iznimno važno i domovinskim filolozima i povjesničarima koji se sustavno bave proučavanjem i istraživanjem polutisuđljetnoga života gradišćanskih Hrvata izvan matice. ■

ENG The European Day of Languages is celebrated every year on the 26th of September. With Croatian one of the twenty-four official languages of the Union the CHF will mark the occasion with a promotion of the multilingual 2018 Pannonian Almanac. The journal's publisher the Pannonian Institute was founded 25 years ago.

Predstavljena knjiga - Ivan Meštrović i Česi

Autorski tim luksuzno opremljene dvojezične knjige fokusira se na protagoniste kulturnih dodira dvaju naroda u Meštrovićevo doba

Leksikograf Antun Vujić, predsjednik HAZU Zvonko Kusić i dr. sc. Mate Meštrović na predstavljanju knjige

Tekst: Marijan Lipovac Foto: Hina

Knjiga "Ivan Meštrović i Česi: Primjeri hrvatsko-česke kulturne i političke uzajamnosti", koja pominje objašnjava složene odnose dviju zemalja tijekom povijesti, u kojima je proslavljeni hrvatski umjetnik imao važnu ulogu i kao kulturni diplomat, predstavljena je u Atelijeru Meštrović u Zagrebu 21. rujna 2018. Autori su Barbara Vujanović, Dablor Prančević, Marijan Lipovac i Jiri Kudela, a nakladnici Muzeji Ivana Meštro-

vića – Atelijer Meštrović i Hrvatsko-česko društvo. Podijeljeno u četiri cjeline, to bogato ilustrirano dvojezično izdanje s tekstovima na hrvatskome i engleskome jeziku te sa sažecima na češkome jeziku donosi mnoge dosad nepoznate podatke koji osvjetljavaju hrvatsko-česke umjetničke i političke veze.

Uz Meštrovića neki od važnijih protagonista u odnosima dviju zemalja bili su obitelj Masaryk te, uz ostale, Petar Pallavicini, Ivan Skokandić, Robert Jan-Ivanović, Petar Bibić, Nikola Bodrožić, Frano Kršinić, Trpimir Ivančević i

češki umjetnici Ruzena Zatková i Bohumil Kafka. Barbara Vujanović u svome tekstu "Ivan Meštrović - kulturni diplomat 20. stoljeća: odnosi s češkim umjetnicima i političarima" razmotrila je sve dionice Meštrovićeve veze s Češkom, apostrofirajući ga kao umjetnika koji je svoje djelo stavljao i u funkciju kulturne diplomacije, još od studentskih dana do godina u američkom egzilu. Posebno se izdvaja dosad nepoznat podatak, potkrijepljen Meštrovićevom korespondencijom s kiparom Bohumilom Kafkom, da je Meštrović prihvaćen za člana društva Manes. U tom dijelu knjige ističe se i njegov odnos s obitelji Masaryk, osobito onaj s prvim češko-slovačkim predsjednikom Tomašom Garrigueom Masarykom, kojega je portretirao i koji mu je dodijelio najviše čehoslovačko odlikovanje - Red bijelog lava drugog reda.

ZNANSTVENO UTEMELJENI UVIDI

Masaryk, filozof, političar i prvi češki predsjednik, u središtu je dionice knjige čiji je autor bivši češki veleposlanik u Hrvatskoj Jiri Kudela. "Koncentrirao sam se na Masaryka kao čovjeka koji je imao ideju koju je želio ostvariti, ali je bio i realist koji je znao da ne može sve", rekao je Kudela na promociji, dodavši da je želio pokazati kako su mu principi bili važniji od ekonomskih ili nekih drugih interesa.

Marijan Lipovac, predsjednik Hrvatsko-českog društva, u svom je tekstu obradio hrvatsko-česke odnose u Meštrovićevo doba, ispunjeno burnim promjenama. Istaknuo je sličnosti i razlike u povijesti dviju zemalja - početkom 20. stoljeća obje su bile dio Austro-Ugarske, a njezinim raspadom 1918. i nastankom Jugoslavije i Čehoslovačke prvi put na-

Barbara Vujanović u svome tekstu "Ivan Meštrović - kulturni diplomat 20. stoljeća: odnosi s češkim umjetnicima i političarima" razmotrila je sve dionice Meštrovićeve veze s Češkom, apostrofirajući ga kao umjetnika koji je svoje djelo stavljao i u funkciju kulturne diplomacije, još od studentskih dana do godina u američkom egzilu.

Naslovnica knjige
- Ivan Meštrović
i Česi: Primjeri
hrvatsko-česke
kulturne i političke
uzajamnosti

Donacija iseljenika iz New Yorka

Donacija krčkih iseljenika iz New Yorka u povodu 10. obljetnice Udruge *Andrijana Gržetić* plemeniti je čin za školovanje mladih

U Malenoj gradskoj vijećnici Krka, 14. rujna 2018., održana je konferencija za medije, koju su zajednički organizirali Humanitarna udruga *Andrijana Gržetić* te iseljenički klubovi iz New Yorka: *Klub žena otoka Krka - New York* i *Dubasnica Social Club*. Glavna tema konferencije za medije bilo je predstavljanje sada već kontinuirane suradnje otočnih iseljenika i krčke humanitarne udruge, čija je specifičnost da stipendira isključivo učenike - osnovnoškolce koji su ostali bez očeva, konkretnije one što ih odgaja samohrana majka udovica. Suradnja s iseljenim otočanima u New Yorku započela je pred devet godina, kada su Bosiljka Radman i Marina Vučenik iz *Kluba žena otoka Krka - New York* unutar svoje asocijacije pokrenule prikupljanje novčane pomoći, u čemu su im se kasnije pridružila i ostala iseljenička udruženja.

Aktivnosti svojih klubova s naglaskom na suradnju s krčkom udrugom tako su predstavile Bosiljka Radman iz *Kluba žena otoka Krka - New York* te Tonica i Petar Tehomilić iz *Dubasnica Social Cluba*, dok su o razlozima osnivanja, sada već desetogodišnjem radu, kao i ovogodišnjim akcijama kazivali predstavnici udruge *Gordana i Nikola Gržetić* te Ivica Bogović. Angažirajući se kako bi pomogli potrebitim otočanima podupirući tako primarnu zadaću krčkog udruženja, iseljenici su prikupili i krčkim humanitarcima ovom prigodom uručili ukupno 1.300,00 \$, od čega 600,00 \$ otpada na donacije iseljeničkih klubova, a 700,00 \$ na privatne donacije Branka Jakominića te Slavka i Blanke Brnić. (Josipa Milohnić)

Recenzenti i autori: Damir Agičić, Petar Prelog, Jiri Kudela, Dalibor Prančević, Barbara Vujanović i Marijan Lipovac

“Budući da je knjiga objavljena na hrvatskom i engleskom jeziku, ona će biti dostupna cijelome svijetu, što je i primjereno jer je Meštrović zapravo svjetski velikan”, zaključio je Marijan Lipovac, predsjednik Hrvatsko-češkog društva.

kon gotovo četiri stoljeća Hrvati i Česi ne žive u istoj državnoj zajednici. Dok je u Austro-Ugarskoj Hrvatska imala veći stupanj autonomije od Češke, nakon 1918. gubi državnost, a Češka u zajednici sa Slovačkom postaje samostalna. Nakon Drugoga svjetskog rata zbog niza faktora hrvatsko-češki odnosi nisu se mogli razvijati u punom intenzitetu. Prema Lipovčevim riječima, u dosad devetoj knjizi Hrvatsko-češkog društva objavio je kraću verziju svog rada, a izvorni bi mogao poslužiti za neku novu knjigu koja bi detaljnije obradila temu. “Budući da je knjiga objavljena na hrvatskom i engleskom jeziku, ona će biti dostupna cijelome svijetu, što je i primjereno jer je Meštrović zapravo svjetski velikan”, zaključio je. Recenzent Damir Agičić ustvrdio je kako je Lipovac u svom tekstu dao “kratak i vrlo sadržajan, jasan i pregledan, znanstveno utemeljen i pristupačnim stilom napisan pregled odnosa među dvama narodima od kraja 19. do šezdesetih godina 20. stoljeća”.

PRAŠKA AKADEMIJA I HRVATI

Dalibor Prančević pisao je o važnom segmentu domaće povijesti umjetnosti, činjenici da su mnogi Hrvati u posljednjim desetljećima 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća odlazili u Prag koji se afirmirao kao važno edukacijsko sredi-

šte na području znanosti i umjetnosti.

U središtu njegova zanimanja bili su praška Akademija likovnih umjetnosti kao mjesto na kojemu su hrvatski umjetnici studirali kiparstvo, ali i njihovi profesori koji su ih podučavali kiparskim vještinama. Na temelju istraživanja u arhivi praške Akademije obradio je praški studijski boravak dvanaestorice hrvatskih studenata kiparstva u razdoblju do početka Drugoga svjetskog rata, među kojima je niz poznatih autora, ali i neki koji dosad nisu primijećeni.

“Hrvatska povijest umjetnosti dosad je samo parcijalno posvećivala pozornost vezama hrvatske i češke moderne umjetnosti referirajući se najčešće na životnu dionicu Vlahe Bukovca u Prahu ili pak stvaralačke epizode slikara neformalne skupine praške četvorice”, rekao je recenzent knjige Petar Prelog. Smatra kako je ovom knjigom napravljen korak dalje u tumačenju bliskosti hrvatske i češke umjetnosti te je “produbljeno i usustavljeno poznavanje Meštrovićeve višedesetljetne povezanosti s češkom kulturom, pojedinim umjetnicima i političarima te pružen društveni i umjetnički kontekst potreban za razumijevanje svih slojeva toga intenzivnog i kompleksnog odnosa”. “Knjiga nadilazi usko umjetnički interes vezan uz glasovitoga kipara te predstavlja poticaj, ali i svojevrsni model, za buduća istraživanja mnogobrojnih i bogatih kulturoloških veza Hrvatske i Češke”, istaknuo je. ■

ENG Ivan Meštrović and the Czechs: Examples of Croatian-Czech Cultural and Political Reciprocity, penned by a group of authors, lays out the complex relationship between the two countries during their long histories, in which this celebrated Croatian artist played a major role as a diplomat of culture. The book was recently promoted at Zagreb's Meštrović Atelier.

"U tvom divnom skladu..."

Šetnica Lungomare od Voloskog do Lovrana

Piše: Zvonko Ranogajec Foto: Turistička zajednica Opatija i Rino Gropuzzo

Opatija je grad u Primorsko-goranskoj županiji smješten podno planine Učke na samome kraju Riječkoga zaljeva. U sklopu veće povijesno-geografske cjeline Sjevernoga hrvatskog primorja ili Kvarnera, Opatija je središte Opatijskog ili Liburnijskog primorja. Liburnija kao povijesni naziv zadržao se još od antičkih vremena i bio je granica rimskih provincija Histrije i Dalmacije. Iako je geografski Opatijsko primorje s pripadajućim naseljima (Ičići, Ika, Lovran, Medveja, Mošćenička Draga i Mošćenice) dio istarskoga poluotoka, prometno i političko-gospodarski orijentirano je prema Kvarneru, odnosno Rijeci i riječkome gospodarskom bazenu. Razlog za to je oštra reljefna barijera masiva Učke i Ćićarije koji otežavaju prometnu

povezanost Opatijskog primorja prema Istri.

BURA MIMOILAZI ISTOČNU OBALU ISTRE

Reljefna obilježja Opatijskog ili Liburnijskog primorja bila su tijekom povijesti limitirajući čimbenik naseljenosti zbog strmine primorske padine Učke. Za naseljenost je u prošlosti bio povoljniji blaže nagnuti prostor padine oko 500 metara n.v. gdje su se razvila naselja (Veprinac), a ljudi se bavili stočarstvom, dok se obala naseljava tek kasnije. Iako se s Učke prema obali u smjeru jugoistoka pružaju strmi kanjoni i drage, oni do obale gube svoj kanjonski karakter pa obala Opatijskog primorja sve do Plomina nema značajnija obilježja razvedenosti kao što je čest slučaj s podvelebitskim primorjem. Položaj pružanja istočne obale Istre u smjeru SI - JZ, što je obrnuto od dinarskoga pravca pružanja, ima predominantnu ulogu u ka-

snijoj turističkoj valorizaciji Opatijskog primorja zbog dominirajućih mikroklimatskih i vegetacijskih obilježja. Bura, naime, mimoilazi istočnu obalu Istre i nema toliko pogubno djelovanje na pedološki i vegetacijski sastav svojim slanim djelovanjem. Zbog toga je Opatija oaza povoljne klime u kojoj se izbjegavaju snažni naleti bure, a dominira popodnevno zasjenjivanje koje uzrokuje bogatiji vegetacijski pokrov običnoga graba, lovora i posebno kestena. Uz to, tu je prebogati sastav umjetne parkovne vegetacije koja upotpunjuje bogatu botaničku sliku Opatije.

U počecima naseljenosti prednjačila je viša zona s ratarsko-stočarskim aktivnostima dok se sama obala naseljava tek u 19. stoljeću razvojem maritimnih aktivnosti ribarstva i pomorstva, a u lki i brodogradnje. Sredinom 19. stoljeća dolazi do razvoja turizma koji službeno počinje 1844. godine kada je riječki veletrgovac Iginio Scarpa dao izgraditi Vilu Angiolinu, smještenu u botaničkome vrtu. Kad je željeznica iz smjera Beča došla do Matulja, ubrzo se prema Opatiji zbog velikog interesa bečke aristokracije gradi odvojak kočijama, a zatim i tramvajem, a cijelo područje Opa-

Simbol Opatije, Djevojka s galebom, rad kipara Zvonka Cara iz 1956. godine

Opatija je oaza povoljne klime u kojoj nema snažnih naleta bure, a dominira popodnevno zasjenjivanje koje uzrokuje bogatiji vegetacijski pokrov običnoga graba, lovora i posebno kestena te uz to prebogati sastav umjetne parkovne vegetacije.

tije kupuje Društvo južnih željeznica. Tada nastaju mnogobrojne luksuzne vile, ljetnikovci, hoteli, pansioni, sanatoriji, paviljoni, kupališta, šetališta i parkovi.

"KVARNER", "IMPERIJAL" I "OPATIJA" NAJSTARIJI

Prvim hotelom na hrvatskoj jadranskoj obali smatra se "Kvarner" ili "Quarnero" iz 1884., djelo austrijskog arhitekta Franza Wilhelma, a godinu kasnije gradi se i "Imperial", zatim i "Opatija", park u luci, obalni put od Voloskog u smjeru Lovrana, poznat i kao Lungomare, lječilišni put za Veprinac pa Vila Amalia 1890. godine. Opatija odlukom austrijske vlade 1889. postaje prvo morsko lječilište na Jadranu. Status elitnog ljetovališta i zimovaništa bio je i razlog da su u opatijskim hotelima boravili mnogobrojni ugledni gosti.

Izgled i arhitektonska rješenja hotela i pansiona imaju obilježja mnogobrojnih neostilova u kojima je sadržan mediteranski utjecaj koji se prilagodio lokalnoj građevinskoj tradiciji uz mnoge ukrase pročelja i balkona ili lođa. Bajkoviti ugođaj upotpunjuje parkovna vegetacija s mnogim vrstama koje su postale zaštitni znak grada, kako prostora oko hotela, tako i same šetnice u smjeru Lovrana. Park pokraj Vile Angioline, površine oko 30 ha, jedan je od najatraktivnijih na cijelome Jadranu. U južnome dijelu su egzotične biljke i travnjaci dok u sjevernome dijelu dominiraju nasadi lovora,

Pogled iz zraka na opatijsku luku

borova i cedrova. U parku ima pregršt bambusa, banana i japanskih kamelija.

"PROMENADA SLAVNIH"

Uz Lungomare i najstariji hotel na Jadranu "Kvarner", pozornost u Opatiji izlazi i njezin simbol, djevojka s galebom, rad kipara Zvonka Cara iz 1956. godine, kao i Aleja slavnih na opatijskoj šetnici Slatini. Podignuta je 2005., a kriterij za odabir su značajne osobe iz hrvatske povijesti na području znanosti, kulture i umjetnosti te sporta. "Promenada slavnih" za sada ima 32 zvijezde koje su zaslužili naši slavni znanstvenici poput Nikole Tesle, Ruđera Boškovića, Miroslava Radmana i Ivana Đikića, književnika Miroslava Krležu, Ivana Gundulića, Dragutina Tadijanovića, Tina Ujevića, glumaca Rade Šerbedžije, Fabijana Šo-

Opatija odlukom austrijske vlade 1889. postaje prvo morsko lječilište na Jadranu.

vagovića, Pere Kvrđića te sportaša Janice Kostelić, Blanke Vlašić, Gorana Ivaniševića i Krešimira Ćosića.

Turizam je najznačajnija gospodarska grana grada Opatije s težištem na elitnome i kongresnome turizmu koji je prisutan tijekom cijele godine. Osim turizma dominantne su ostale tercijarne djelatnosti vezane uz trgovinu, bankarstvo, promet i školstvo. U Iki blizu Opatije djeluje poznati Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, kao i vrlo duga tradicija srednjoškolskog ugostiteljstva u Hotelijersko-turističkoj školi u kojoj su se za rad u turizmu i ugostiteljstvu educirale generacije ugostitelja.

Površina Opatije je 66 četvornih kilometara i sastoji se od šest naselja s ukupno 11.659 stanovnika, dok sama Opatija ima 6.657 stanovnika. Veća naselja su Veprinac s 981 stanovnikom i Ičići s 866 stanovnika. Opatija na zapadu graniči s gradom Lovranom, na sjeveru Kastvom, na istoku Rijekom (kopnena i morska granica) te na sjeverozapadu Istarskom županijom, odnosno općinom Lupoglavlje. ■

Parkovna vegetacija – jedna od osobitosti Opatije

ENG Opatija is a coastal city in Primorje-Gorski Kotar County lying at the foot of the Učka mountain range. It is the culture and tourism capital of the Liburnian seaboard. Its major transport and business sector links are with the Kvarner region, including Rijeka and its broader economic sphere.

"Zora" – kulturni simbol Karlovca

Zbor je bio toliko uspješan i slavan da je organizirao kompletan društveni i kulturni život Karlovca i kao priznanje za to, 1892. godine, dobio od tadašnjega gradonačelnika na poklon zgradu za ostvarenje svojih programa, današnje Gradsko kazalište "Zorin dom"

Tekst: **Karla Franić** Foto: **Arhiva "Zorina doma", Karlovac**

Hrvatsko pjevačko društvo "Zora" s ponosom nosi epitet prvoga hrvatskoga pjevačkog društva koje je daleke 1858.

osnovao Janko Modrušan. Godine 1859. zbor ima 60 članova i počinje pjevati u javnosti, a zborovođa im je Antun Supan. Godine 1860. zbor vodi izvrstan glazbenik, afirmirani Oton Hauska. O njegovu glazbenom ugledu svjedočila je i činjenica da je u Zagrebu 1855. kao gost dirigent ravnao koncertom u čast stote obljetnice Mozartova rođenja. Godine 1867. zbor je imao 60 pjeva-

ča i 130 podupirajućih članova, a imovina društva je bila tako dobra da je zborovođa odredilo punih 200 forinti godišnje nagrade.

Godine 1870. ban Levin barun Rauch raspustio je gradsko karlovačko zastupstvo pa tako i društvo "Zora". Deset mjeseci kasnije ban Koloman pl. Bede-

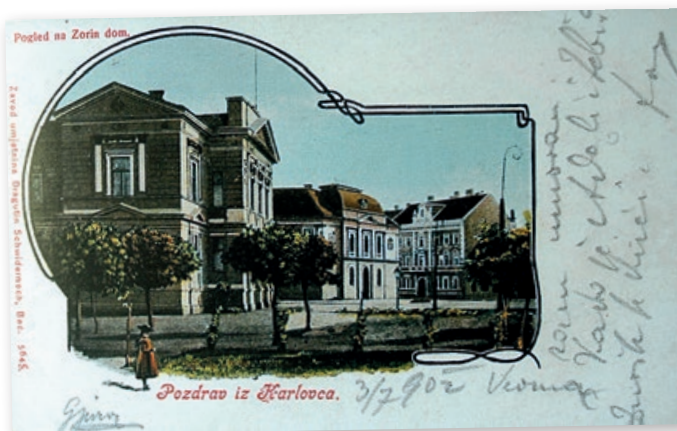
niković opet uspostavlja gradsko zastupstvo, "Zori" je dopušten daljnji rad, a zborovođa je Fran Vanišek.

Godine 1874. "Zora" prisustvuje svečanom otvorenju sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu gdje je tom prigodom utemeljen Hrvatski pjevački savez, koji djeluje i danas.

Godine 1882. priređena je "Zajčeva večer" na kojoj je skladatelj osobno ravnao zborom pri izvedbi himne koju je posvetio "Zori". "Zora" je 1891. izvela najpopularnije dijelove Verdijeve "Aide", a isključivo domaćim snagama izvedena je opereta Franza Suppea "Pensionat".

Zbor je bio toliko uspješan i slavan da je organizirao kompletan društveni i kulturni život Karlovca i kao priznanje za to, 1892. godine, dobio od tadašnjega gradonačelnika na poklon zgradu za ostvarenje svojih programa, današnje Gradsko kazalište "Zorin dom". U to vrijeme zborom je ravnao svestrani, dugogodišnji član društva, pučki učitelj Đuro Bach. Od 1904. zborovođa je Ivo Horvat, omiljen među mlađim članovima društva.

Nova zgrada, to prekrasno zdanje, poticalo je polet i ambicije "Zoraša" te se "Zora" upustila u zahtjevne glazbene projekte kao što su Haydnova "Stvaranje svijeta" (1913.) ili Schubertova misa u Es-duru (1929.). Tu visoku umjetničku razinu nametnuo je David Meisl, dugogodišnji Zorin dirigent. Pod njegovim vodstvom "Zora" je postigla najveći uspjeh i potvrdila svoju kvalitetu uspješnim gostovanjima na međunarodnim festivalima u Njemačkoj (1927.) i Belgiji (1935.). Godine 1941. "Zora"

Iseljeničke "Zore"

Afirmaciji hrvatskih pjevačkih društava s imenom "Zora" u Sjedinjenim Američkim Državama, ali i ostalim prekoceanskim iseljeničkim odredištima sve do Australije i Novoga Zelanda, umnogome je pridonio pjevački pokret u domovini na vremenskoj okomici od posljednjih 150 godina, a čije su istaknute članice i karlovačka i opatijska "Zora" već više desetljeća.

Naime, na prijelazu IX. u XX. stoljeće, kad je oko pola milijuna Hrvata došlo u Ameriku, u Hrvatskoj se razmahao pjevački pokret i nije bilo većeg mjesta koje nije imalo svoje pjevačko društvo. Jedna od najjačih ondašnjih prosvjetnih institucija u Hrvata bio je *Hrvatski pjevački savez*, osnovan u Zagrebu prije 144 godine, točnije 1874. *Savez* je okupio 263 pjevačka društva s više od 12.000 pjevača i 30.000 potpornih članova. Sve je to našlo odjeka među našim ljudima u tuđini. Ubrzo su među hrvatskim doseljenicima u Americi niknula pjevačka društva kao daleka jeka onih u starome kraju. Doseljenici iz Karlovca i okolice osnovali su 1902. u Chicagu pjevačko društvo "Zora" da bi ih podsjećalo na njihovu "Zoru" u Karlovcu. Hrvatsko pjevačko društvo "Zora" iz Chicaga poznato je kao jedno od najstarijih i najutjecajnijih pjevačkih društava hrvatskih iseljenika u dijaspori. Važno je istaknuti da u tim pjevačkim društvima djeca hrvatskih iseljenika – rođena u anglofonome svijetu – nisu učila samo svirati i pjevati, nego su i na posebnim tečajevima učila hrvatski jezik.

Američko-hrvatski pjevački savez utemeljen je prije gotovo sedam desetljeća u Clevelandu na sastanku hrvatskih pjevačkih zborova iz SAD-a 6. ožujka 1949. godine. Sredinom 1950-ih *savez* je brojio 24 pjevačka društva, uglavnom u američkim saveznim državama Srednjega zapada: Pennsylvaniji, Indiani, Illinoisu, Ohiju i Michiganu, oko većih gradova poput Detroita, Clevelanda, Chicaga i Pittsburgha. *Savez* je potpomagala Hrvatska bratska zajednica Amerike, čiji su čelnici bili od početka svjesni kako im je upravo pjesma pripomogla da u tuđini očuvaju svoj jezik, običaje i narodnu kulturu sve do naših dana. (V. Kukavica)

je prestala djelovati, a njezin slavni dirigent netragom je nestao.

Danas je "Zora" ponovno kulturni simbol grada Karlovca koja okuplja pe-

desetak glazbenih entuzijasta, ljubitelja zbornog pjevanja. Iako je u svojoj bogatoj povijesti proživjela i vrlo teške dane, a nekoliko desetljeća nije ni postojala, "Zora" je nedostajala u Karlovcu te je njezin rad opet započeo 1978. uz potporu Berislava Frkića i tadašnjega direktora Ratka Pogačića. Redali su se dirigenti: profesor Ratko Pogačić, Vjekoslav Šutej, Aleksandar Radivojević, Dragan Sremec, Nikola Bašić, Josip Novačić i Dubravko Rukavina.

Od jeseni 1999., od trenutka kad "Zoru" preuzima ugledni dirigent Tonči Bilić, konsolidirani i homogeni ansambl spremno se suočava sa zahtjevnim i raznovrsnim repertoarom te je "Zora" pod njegovim vodstvom održala niz uspješnih koncerata u Austriji, Poljskoj i Italiji. "Zora" je svoju 145. obljetnicu obilježila cantatom "Rapsodia del cante jon-do" Emila Cossetta na tekst F. G. Lor-

ce. U sezoni 2006./2007. zbor je vodila Irena Božičević, a krajem 2007. Bojan Pogrmilović postaje umjetnički voditelj zbora. Danas zbor vodi Radmila Bocek, profesorica solo pjevanja u Glazbenoj školi u Karlovcu. ■

ENG The affirmation of ethnic Croatian vocal groups named Zora in the United States of America and in other overseas diaspora communities was greatly impacted by a movement among vocal groups in Croatia over the past century and a half, led by the Zora ensembles of Karlovac and Opatija. The first Croatian vocal ensemble named Zora was founded in Karlovac in 1858, followed by Zora of Opatija, founded in 1889. People that moved from Karlovac and its environs to Chicago went on to found a Zora ensemble there, the first such group in the diaspora communities, in memory of the Zora ensemble in their former homeland. Zora of Chicago is one of the most influential culture associations in the diaspora communities. Noteworthy is the fact that children born to Americans of Croatian heritage in an English-speaking environment had the opportunity to learn both the musical heritage and the Croatian language.

Od Čitaoničkog društva "Zora" do Folklornog ansambla "Zora"

Danas je ovaj ansambl jedan od rijetkih u Primorsko-goranskoj županiji koji s 15 svojih koreografija može ispuniti trosatni program pjesama i plesova naroda Hrvatske

Folklorni ansambl "Zora" Opatija, 1.7.1951.

Tekst: Aleksandar Vodopija

Foto: Arhiva FA "Zora"

Grupa entuzijasta osnovala je 1. veljače 1889. godine Čitaoničko društvo "Zora", a već prvi dan nakon konstituiranja upisano je 35 članova. Nije prošlo niti šest mjeseci i društvo "Zora" dobiva svoj dom. Službeno otvorenje pada na dan 18. kolovoza 1889. godine. Ovu ugodnu dužnost obavio je prvi predsjednik "Zore", pomorski kapetan Ivan Fiamin. Zaslugom ovih ljudi Opatija je dobila jednu kulturnu instituciju koja u svoje redove okuplja sve one koji imaju smisla i volje za očuvanje i upoznavanje naše kulturne baštine.

U prostorijama novoosnovanog društva građani Opatije našli su svoje stalno stjecište. Sa svojim mnogobrojnim članstvom osnovali su knjižnicu, otvorili kavanu gdje su se družili

Čitaoničko društvo "Zora" utemeljeno je u veljači 1889., a nekoliko mjeseci kasnije dobiva i svoj dom u kojem je osnovana knjižnica, otvorena kavana, organizirane društvene igre, kazališne predstave, plesne večeri, pučke veselice...

i izmjenjivali novosti u politici i kulturi.

Aktivno Žensko demokratsko društvo vodilo je svoje kreativne tečajeve domaćinstva. Osnovan je omladinski klub Domovina, a od 1919. godine Slo-ga, zabavno-poučni klub, športski klub Olymp, zatim tamburaški zbor od pedesetak članova, dramska sekcija za gajenje diletantske kazališne umjetnosti, s režiserom Viktorom Carom i glumcem Dragom Gervaisom.

U listopadu 1927. godine Talijani su zabranili rad svih društava. Unatoč zabrani u "Zori" su se skupljali napredni elementi, a najčešće im je za kamuflažu služio ples. Na žalost, rad Društva nije mogao normalno teći do oslobođenja jer su okupatori budno motrili što se u ovoj zgradi događa. Godine 1945. osno-

van je Dom kulture. Osnovan je pjevački zbor, dramska sekcija, limena glazba te pučko sveučilište s usmenim novinama.

DOM KULTURE "ZORA" OBNOVLJEN 1949.

Godine 1947. osnivaju se nove sekcije, tamburaški zbor, čitaonica, knjižnica, šahovski klub te baletna sekcija. Uskoro počinju natjecanja, smotre, skromni plesni nastupi po opatijskim hotelima. Bio je to početak Folklornog ansambla "Zora", službeno utemeljenog 1948. godine. Središte svih djelatnosti bio je smješten u Domu kulture "Zora" koji je obnovljen 1949. godine dobrovoljnim radom svojih članova.

U obnovi zgrade posebno su se isticali članovi folklorne i dramske sekcije. Bio im je to poticaj za pripremanje proslave 60. obljetnice osnutka kulturnog žarišta u Istri. Stara čitaonica zvat će se Malo kazalište i u nju će biti smještene sve sekcije Društva.

Malobrojna ženska folklorna sekcija nastupa na Smotri kulturno-umjetničkih društava Opatije 1949. godine.. Zbog nedostatka sredstava žene su same izrađivale nošnje i kupovale materijale vlastitim sredstvima. Krajem 1949. i početkom 1950. godine stižu i učlanjuju se prvi dečki. Takvu mješovitu grupu uvijek bava baletan riječkog kazališta Mi-

liša Milosavljević, a kasnije Joža Komljenović. Postavljen je skroman program kojim počinju prvi nastupi.

SEDAMDESETI ROĐENDAN

Danas je ovaj ansambl, na svoj sedamdeseti rođendan, jedan od rijetkih u Primorsko-goranskoj županiji koji može zadovoljiti potrebe turističkoga sadržaja, a s 15 svojih koreografija može ispuniti trosatni program pjesama i plesova naroda Hrvatske. Folklorni ansambl narodnih plesova i pjesama "Zora" osnovan je sa zadaćom i ciljem da istražuje, prikuplja, umjetnički obrađuje i sceniski prikazuje najljepše primjere boga-

te hrvatske glazbene i plesne tradicije, a nastupio je i na mnogim festivalima, turističkim sajmovima i koncertima, nailazeći na mnogobrojna priznanja, zahvalnice, nagrade i oduševljenja milijunske publike. Kroz ovaj ansambl prošlo je više od 2.700 članova od kojih je tek mali broj došao u svojstvu gotovih plesača. Ansambl je održao više od 4.500 nastupa pred više od milijun pretežno stranih gostiju; ima svoju web i Facebook stranicu, a na YouTubeu je objavio više od 30 svojih koreografija naših pjesama i plesova. Uz to, tu su i mnogobrojne turneje, i to ne samo europske. Stoga odmah treba istaknuti da su 'Zoraši' u SAD-u bili čak dva puta, putovali su u Nizozemsku, Njemačku, Čehoslovačku, Italiju, Austriju, Belgiju, Bugarsku, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Veliku Britaniju, Luksemburg, Švicarsku i Španjolsku, Sloveniju, Poljsku Francusku i Mađarsku. Svakako treba spomenuti i mnogobrojna krstarenja kojima su 'Zoraši' između 1996. i 2007. oplovili cijelu jadransku obalu, a nikako se ne smije zanemariti činjenica da su također sudjelovali u mnogobrojnim domaćim i inozemnim televizijskim emisijama. Snimili su jedan nosač zvuka i tri spota. Ovaj je ansambl neprofitna udruga koja se temelji na amaterizmu, no s obzirom na predanost radu i profesionalno vođenje slobodno se može govoriti o jednoj njegovoj višoj kategoriji, svojevrsnom profesionalnom amaterizmu. ■

Razdvojenost je teret na duši svake obitelji

Agencija "Katarina Line" iz Opatije vodi najveću turističku flotu u Hrvatskoj s više od 60 brodova u fiksnom zakupu, posluje već 26 godina, a danas ima više od 50 zaposlenih i ostvaruje godišnji promet veći od 250 milijuna kuna

Portret sa vizurom dijela radnog prostora agencije "Katarina Line"

Grupni portret učenika srednje škole, grad Ndola, danas Zambija

Razgovarao: Dean Miculinić

Ako vas je posljednjih 25 godina put nanio na prekrasnu hrvatsku obalu, njezine otoke i gradove nanizane poput bisera, zasigurno ste negdje morali primijetiti bijelu flotu jedrenjaka vezanih u luci ili kako kitnjastih jarbola jedre našim morem. Ako ste malo bolje pogledali, vjerojatno ste na njima vidjeli i natpis "Katarina Line".

Agencija "Katarina Line" iz Opatije, u vlasništvu Katice Hauptfeld, vodi najveću turističku flotu u Hrvatskoj s više od 60 brodova u fiksnom zakupu i jedna je od najprepoznatljivijih hrvatskih turističkih brendova te neupitni li-

der u broderskome segmentu turističke ponude. Nedavnom kategorizacijom usluge na svojim plovećim mini-hotelima učinili su još jedan korak naprijed u podizanju kvalitete svojega turističkog proizvoda. Obiteljska tvrtka u kojoj kćer Anamaria vodi posao s krstarenjima, dok je sin Daniel šef marketinga, lani je proslavila 25 godina rada, raste iz godine u godinu i ima plan ulaska u hotelijersko poslovanje. Tajna uspjeha

"Sve sam ostvarila sa svojom djecom, suprugom i zaposlenicima, koristeći znanje i iskustvo stečeno u iseljeništvu."

tvrtke, prema riječima njezine direktorice, leži u postupnom razvoju, korak po korak, od pokretanja vlastitog biznisa u iznajmljenoj hotelskoj sobi 1992. godine do više od 50 zaposlenih danas s godišnjim prometom većim od 250 milijuna kuna. Sve sam ostvarila sa svojom djecom, suprugom i zaposlenicima, ističe Hauptfeld, koristeći znanje i iskustvo stečeno u iseljeništvu.

Upravo taj dio života gdje Hauptfeld, proveden u Africi, i iskustvo iseljenice, povratnice u Hrvatsku, povod je našem razgovoru.

Poštovana gospođo Hauptfeld, na početku našeg razgovora molio bih Vas da nam kažete odakle potječete? I koje su okolnosti dovele do Vašeg odlaska u iseljeništvo?

- Rođena sam u Vinodolu na području Bribira, kao treće dijete mame Marije Antičić, r. Mikić i tate Josipa Antičića. Živjeli smo u bakinoj kući koja je tada s djedom Ivanom Mikićem već živjela u Africi, kao i moj pradjed Stjepan Mikić.

Znači, s pojavom iseljeništva susreli ste se vrlo rano u Vašem životu? Možete li nam ispričati dio obiteljske povijesti vezan uz iseljavanje?

- Djed Ivan Mikić, po struci klesar, negdje oko 1920., zajedno sa bratom Ivanom, otišao je za ocem Stjepanom u "Meriku", SAD. Nakon što nisu uspjeli pronaći posao na istočnoj obali oko New Yorka gdje su se iskricali, krenuli su u potrazi za poslom sve dublje u kontinent da bi se zaustavili u Montani, gradu Great Fallsu i njegovoj okolini, gdje su se zadržali nekoliko godina

radeći u rudnicima. Došla je velika recesija 1929. godine, izgubili su posao i počeli raditi što su mogli, često na jedan dan od danas do sutra. Od teškog života umro je brat moga djeda Ivan, a moj djed i pradjed u potrazi za poslom i srećom odlučili su sa zadnjom ušteđevinom otići u Čile. Tamo se nisu uspjeli snaći na duže vrijeme i uz posuđene novce od nekoga iz Bribira kojega su poznavali u Čileu odlučili su krenuti dalje, ovoga puta preko mora u Južnu Afriku. Nakon dolaska u Cape Town, nakon neuspješne potrage za poslom u njegovoj okolini, krenuli su dalje prema sjeveru u mjesto Krugersdorp, rudarski grad u području nalazišta željeza, zlata i drugih ruda. Djed i pradjed tu su radili u rudnicima zlata i dijamanta. I danas imam zlatnik koji je svakome od nas dao pradjed. Jedan zlatnik bio je u vrijednosti jedne dnevnice! Djed je tu kupio kuću i tu su se zadržali godinama, sve dok do njih nije došao glas o dobrim zaradama dalje na sjeveru pa su odlučili otići u područje Copperbelt na granici današnje Zambije i DR Kongo, gdje su u gradu Kitwe dobili posao u anglo-američkoj korporaciji "Nkana Mines". Tu im se 1957. godine pridružio i moj otac Josip Antičić.

Moj otac je bio kovač, bravar po struci, ali je odrastavši u Bribiru u obitelji koja je imala konje jako zavolio rad sa životinjama pa je u ratu počeo radio kao veterinarski pomoćnik. Nakon rata došla su teška vremena i sve su češće moji roditelji u Bribiru razgovarali o odlasku. Prvi je otišao otac, po nagovoru moje bake Katarine Mikić koja nas je došla posjetiti iz Afrike. Nezadovoljan ponavljajućim partijskim sankcioniranjem izražavanja vjerskih uvjere-

"Politička previranja, sve nesigurniji život i pogotovo incident u kojem su me na sreću samo opljačkali, bili su presudni za odluku o povratku doma. Doduše, mislila sam da se vraćam na samo godinu dana dok se stvari ne smire, ali zapravo se više nisam vratila."

Obiteljska fotografija iz 1959. ispred kuće u gradu Bulowayo, danas Zimbabve, nedostaje starija sestra koja fotografira

nja tata je konačno popustio i odlučio ostvariti svoj afrički san, pridružio im se 1957. godine u Kitweju. Kako tamo nije uspio naći posao, otišao je južnije u Bulawayo, danas Zimbabve, i tamo dobio posao na nacionalnim željeznicama, Rhodesia Railways, kao bravar. Od tvrtke je dobio i kuću na korištenje i tamo ostao pet godina.

U tome razdoblju počinje i Vaša iseljenička priča?

- Da. Bilo je to 1959. godine i baš sam krenula u prvi razred kada je i majka na nagovor bake odlučila otići s nama djecom ocu. Razdvojenost je teret na duši svake iseljeničke obitelji, a kako su i mami roditelji bili tamo, moja majka je hrabro s majkom koja je bila u posjetu i s djecom odlučila krenuti u Afriku. I tako smo krenuli preko Trsta vlakom do Rima pa tamo čekali čarter liniju do Kaira i onda na jug u crnu Afriku. Tu na putu sam prvi put vidjela crnca, jako se prestrašila i nisam htjela pojesti juhu koju nam je poslužio. Prvo smo stigli do djeda u Kitwe, a onda do tate u Bulowayo. Tada je to bila britanska kolonija, Federacija Rodezije i Nyasalanda. Standard nam je bio niže srednje klase tako da je mama uzgajala povrće i

prodavala, a tata je osim na željeznici dodatno radio kao kovač na gradskom hipodromu. I mi djeca snalazili smo se kako smo mogli. Skupljali smo boce koje su bile na kauciju i od toga novca kupovali bombone. Kako je oko nas rastao mango u izobilju, brat, sestra i ja smo se penjali po tim visokim stablima kao majmunčići i prodavali plodove kao djeca školjke uz more kod nas. Nije bilo većega užitka od sočnoga manga pojeđenoga gore visoko na drvetu, a od prodaje sam si kupila i prvi bicikl! Već tada sam imala poduzetničkog duha! Roditeljima je bilo teško skrbiti se za nas petero pa je otac prihvatio ponudu 1964. za bolje plaćeni posao u gradu Ndola, danas Zambija, puno bliže 'nonićima' u području Copperbelta. Putovali smo dva dana vlakom preko rijeke Zambezi i uz prekrasne Viktorijine slapove. Tamo smo živjeli do 1971. godine.

Kako ste se snašli u novome svijetu, prošli proces prilagodbe i socijalizacije?

- Polazak u školu bio je pravi šok! Plakali smo i ja i mama i moja učiteljica Gardner koja me odmah zagrlila i dugo držala. Zahvaljujući njoj jako sam brzo napredovala u učenju engleskoga jezi-

ka koji nismo znali prije našega dolaska. U roku od šest mjeseci na stranici školskoga lista objavljen je članak o meni i mom sastavu o Kristoforu Kolumbu kao primjer brzog učenja engleskoga jezika. Bila sam u državnoj školi za bjelačko stanovništvo i zanimljivo je da sam se morala ponovno krstiti da bi me primili jer mi nisu vjerovali da sam već bila krštena u komunističkoj Jugoslaviji. Lijepo sam napredovala i pri upisu u novu školu kad sam se doselila u Ndolu na prijedlog škole preskočila sam peti razred. Kad sam pohađala drugu godinu srednje škole, 1964., Zambija se odvojila od federacije i postala neovisna država, a naša škola postala je rasno mješovita. Ta velika promjena donijela je dosta trzavica i nakon jednog incidenta otac me odlučio prebaciti u vrhunsku privatnu školu u sklopu samostana. Pri prijemu su mi opet predložili da preskočim jedan razred tako da sam ranije i maturirala. Čak sam upisala i fakultet u Lusaki, glavnome gradu, ali prije početka studija počeli su tamo nemiri, crnci su se sukobljavali međusobno boreći se za samostalnost. Bilo je i mrtvih pa me otac nije pustio na studij. Umjesto toga počela sam raditi kao pripravica u Barclays Bank koja mi je ponudila mjesto još za vrijeme srednje škole. Godina dana provedena u toj banci i

Obiteljski portret ispod stabla manga kod bake u gradu Kitwe, danas Zambija

“Moji brat i sestra, uspješni ljudi u Južnoj Africi, kada mi dođu u posjet uvijek naglašavaju da nigdje ne postoji ovakav privilegij sigurnog života i organizirane zdravstvene zaštite kakav mi imamo u Hrvatskoj.”

stvari koje sam tamo naučila bili su mi vrlo značajni i utjecali su na moju poduzetničku karijeru jer sam znanje stečeno tada i te kako koristila u poslovanju moje tvrtke. Nakon toga sam dobila posao u američkoj EIMCO korporaciji iz Salt Lake Cityja kao bankarska pripravica, ali politička previranja u državi i sve nesigurniji život, pogotovo incident pri kojem su me na sreću samo opljačkali, bili su presudni za odluku o povratku doma, u Hrvatsku. Doduše, mislila sam da se vraćam na samo godinu dana dok se stvari ne smire, s prtljagom koja se sastojala samo od jednog kovčega, ali zapravo se više nisam vratila u Afriku. Bila je to 1973. godina.

Moji roditelji vratili su se dvije godine ranije i kupili kuću u Opatiji, ciljano kao idealno mjesto za novi početak nakon povratka iz iseljništva, ali nakon nekoliko mjeseci ja sam iz Opatije otišla živjeti kod bake Mikić u Bribir. Nakon povratka nije mi bilo lako jer mi nisu htjeli nostrificirati moje diplome i uz puno polaganja dodatnih ispita uspjela sam doći do diplome srednjoškolskog obrazovanja. Ali ni ona mi nije bila dovoljna za pronaći posao, već sam ga dobila is-

ključivo zahvaljujući znanju engleskoga jezika, što je bila rijetkost u ono vrijeme. Prvi posao sam dobila u tadašnjem hotelu “Varaždin” u Selcu, tamo upoznala supruga koji je također kratko vrijeme živio u državi Ohio, i tu moja životna priča kreće u nekom drugom smjeru...

Koje je Vaše mišljenje o ovome novom valu iseljavanja iz Hrvatske? Imate li kakvu poruku za one koji se planiraju iseliti?

- Kad netko razmišlja o iseljavanju, trebao bi prvo promisliti o razdoru koji iseljavanje donosi svakoj obitelji. Razdvojenost grize dušu i nikakvi novci to ne mogu spriječiti. Kamo god dođeš uvijek si stranac i bez obzira na znanje, sposobnosti i uspješnost u poslu, domaćino društvo uvijek ti postavlja granice do kojih se možeš uspeti, limit do kojega možeš uspeti. S druge strane, a to uvijek naglašavaju moji brat i sestra kada mi dođu u posjet, koji su uspješni ljudi u Južnoj Africi gdje žive, nigdje ne postoji ovakav privilegij sigurnog života i organizirane zdravstvene zaštite kakav mi imamo u Hrvatskoj. U mnogim državama o tome ljudi mogu samo sanjati za razliku od naših ljudi koji svi redom sanjaju o bogaćenju i uspjehu preko noći, a to je nemoguće. ■

Portret s majkom ispod drva hibiscusa, u gradu Ndola, oko 1969.

ENG Katica Hauptfeld's Katarina Line agency, based in the coastal town of Opatija, operates our largest tourism fleet, with over sixty boats on fixed lease. The company is one of our top brands and an undisputed leader in the boating segment. Our interview focuses on some of the most fascinating episodes in Hauptfeld's life and business, both as part of the diaspora community and back in the homeland.

Razmišljam o Hrvatskoj - prosperitetnoj, ponosnoj i pravednoj

“Svaki put kad bih prešla granicu i nalazila se na tlu Hrvatske, imala sam osjećaj da je to moj dom i da tu želim biti. Pogotovo zbog svih onih života žrtvovanih da bismo imali domovinu. Jednostavno sam stalno imala osjećaj da sam gost u Austriji. Mislila sam da će taj osjećaj popustiti, no godine su prolazile, a ja sam se osjećala isto”

Tekst: **Tanja Miočević Trošelj**

Doktorica Marina Budimir, iločka gradonačelnica, rođena je Iločanka, sedmo dijete u obitelji nako niza od šestero braće.

Roditelji su joj se doselili u Ilok 1961. godine iz Hercegovine. Školovala se u Iloku i Osijeku, a tijekom ratnih godina u Rijeci, gdje je završila i Medicinski fakultet 2002. Zatim odlazi k suprugu u Linz gdje živi i radi jedno desetljeće u struci do 2013. kada se vraća u Hrvatsku, u rodni Ilok. Kao liječnica opće prakse radila je u Domu zdravlja Vukovar, u ambulantama Lovas i Opatovac. Na lokalnim izborima 2017. kandidirala se za gradonačelnicu i uz tri druga kandidata bila izabrana u drugome krugu. Majka je dvaju sinova i s ponosom govori o povratku u domovinu, životu u rodnome Iloku i izazovima s kojima se kao gradonačelnica svakog dana susreće.

Povratnica ste u domovinu uz iskustva u izbjegličkom životu?

- Za vrijeme Domovinskoga rata Ilok je bio okupiran sedam godina, što je bio strašno dugo i teško razdoblje u kojem se većina mojih sugrađana raselila po Hrvatskoj i svijetu. Moja dva brata otišla su još prije početka rata u Njemačku i Nizozemsku. Majka mi je umrla 1989., a nakon što je rat počeo i ostatak obitelji se raselio. Ja sam prvo bila kod brata u Njemačkoj, no nikako se nisam mogla

Gradonačelnica Iloka
Marina Budimir (u sredini)

naviknuti na život u tuđini i molila sam tatu da me upiše u Rijeku u medicinsku školu kako bih mogla nastaviti pohađati 2. razred, što je učinio. Nakon završetka fakulteta i vjenčanja za supruga, koji je također Iločan, opet sam “privremeno” otišla u Austriju u Linz. Boravak u predivnoj Austriji završio je 2013. godine kada sam se vratila u Hrvatsku i što je još bitnije u moj rodni Ilok.

Podijelite s nama Vaše ratno iskustvo u gradu Iloku?

- Početak rata došao je iznenadno. Tada mi je bilo teško povjerovati da će nas napasti jugovojaska i odmetnuti Srbi jer su u Iloku složno živjeli Hrvati, Slovaci, Srbi i drugi narodi. Noću su, glavnom

ulicom, prolazili tenkovi u smjeru Vukovara, danju su nas preljetali avioni, a na vijestima smo pratili početak oružanih sukoba diljem Hrvatske. Autobus, kojim sam putovala u Osijek u školu, bio je zaustavljan na barikadama u Boboti i Veri. Sjećam se dana kada je JNA napala avionima hrvatske branitelje na Principovcu pri čemu je poginuo dvadesetogodišnji Međimurac Predrag Jurčec. Drugu večer je opet bilo pucnjave. Tenk JNA je s

“Od moga izlaska iz Iloka do ponovnog povratka živjela sam na 13 adresa u šest gradova i tri države.”

mosta između Bačke Palanke i Iloka zapucao na policijski automobil na ulazu u grad pri čemu je policajac Goran Štipak poginuo, a još dva policajca su bila ranjena. Tu večer sam s mojom najboljom prijateljicom otišla pomoći u lokalnu ambulantu jer smo obje išle u medicinsku školu i smatrale smo da nam je to dužnost. Ona je imala 17, a ja 15 godina. Nagorjelo tijelo policajca ležalo je na samom ulazu u ambulantu. Dr. Grčić, koji je tada dežurao, bio je iznenađen kada nas je vidio i naravno da nas je potjerao doma blago nas nazivajući djecom. Nekoliko tjedana nakon toga, na inzistiranje moga oca, izašla sam iz Iloka u vozilu policije jer su policajci išli posjetiti ranjene kolege koji su bili prebačeni u bolnicu u Slavonskome Brodu. Više se nisam mogla vratiti u Ilok jer su se borbe u Vukovaru i okolici rasplesale te je Ilok bio okružen. Iločani su nakon pregovora 17. listopada 1991. godine u koloni napustili Ilok. U Iloku je ostalo nešto stanovništva, a s njima i nedavno preminuli fra Marko Malović koji je odlučio biti uz svoje vjernike tijekom teškog razdoblja okupacije.

Od moga izlaska iz Iloka do ponovnog povratka živjela sam na 13 adresa u šest gradova i tri države.

Kako biste nam ukratko opisali život u Austriji?

- Za Austriju i Linz vežu me lijepe uspomene. Dobili smo dvoje djece o kojima sam se brinula dok nisu krenuli u školu i učila njemački jezik. U međuvremenu sam nostrificirala diplomu na Medicinskome fakultetu u Innsbrucku te se zaposlila u struci. Marljivo smo radili, imali dobre prijatelje i radne kolege, dobru povezanost s Katoličkom crkvom. Jedino što mi je nedostajalo bio je Ilok te smo koristili svaki produženi vikend da ga provedemo u domovini.

Zbog čega ste se odlučili vratiti u domovinu imajući u vidu žalosnu činjenicu da je više od tristo tisuća Hrvata napustilo domovinu u posljednjih nekoliko godina?

- Nikada nisam radila što rade drugi, već ono što sam ja mislila da trebam učiniti. Jednostavno sam stalno imala osje-

Gradonačelnica dočekuje visoke goste

“Izrazito nam je bitna izgradnja brze ceste koja bi se trebala početi graditi dogodine.”

čaj da sam gost u Austriji. Mislila sam da će taj osjećaj popustiti, no godine su prolazile, a ja sam se osjećala isto. Svak put kada bih prešla granicu i nalazila se na tlu Hrvatske, imala sam osjećaj da je to moj dom i da tu želim biti. Pogotovo zbog svih onih života žrtvovanih da bismo imali domovinu.

Što Vas je potaknulo da se bavite politikom?

- Politiku nisam voljela niti u komunizmu, niti za vrijeme Domovinskoga rata, a niti sada. Častan je to posao, ali su ga okaljali oni koji su “zasjeli” na položaje i godinama donose odluke koje imaju porazne posljedice za razvoj Hrvatske. Moj politički angažman je isključivo lokalni te sam odlučila ove četiri godine ustrajati da pomognem rodnome gradu. I u mom poslu liječnika, a sada i poslu gradonačelnice, sve se svodi na služenje ljudima. Ovaj posao je i financijski opsežniji od liječničkog, ali i na svim drugim poljima, no mislim da mogu više pridonijeti svome gradu i građanima obavljajući funkciju gradonačelnice. Trudit ću se dok god budem vidjela smisla u ovome što radim.

Možete li se osvrnuti na neke pomake u gradu za vrijeme Vašega mandata?

- Prva godina mandata bila je teška. Posvetila sam se vraćanju duga koji je bio visok, organizaciji gradske uprave, nastavku onih projekata koji su započeti u bivšem mandatu, ali i stvaranju novih projekata. Otegotno je što je Ilok, najistočniji grad Hrvatske, prometno izoliran te se gospodarski vrlo sporo oporavljam. Imamo veliki turistički potencijal zbog bogate kulturno-povijesne baštine te enološko-gastronomске ponude koja je specifična i bogata, pripremljena od plodova koji dozrijevaju na puno sunca, na našoj plodnoj srijemskoj zemlji. Blizina Dunava i obronaka Fruške gore utječu na iznimno povoljnu mikroklimu koja svima godi te sve pozivam da nas posjete. Ovdje je vrijeme u vašim rukama, sve vas poziva da zastanete, uživajte u pogledu na vinograde, Dunav, zelenilo, izlaske i zaslase sunca koji su mene fascinirali od djetinjstva, ali jednako i sada. Nabrojiti ću ukratko neke od aktivnosti koje smo pokrenuli u Iloku. Usvojili smo nove programe za razvoj gospodarstva, turizma i poljoprivrede, kao i socijalni program. Nadamo se da će nam biti odobren projekt izgradnje infrastrukture u poslovnoj zoni koji smo prijavili na EU natječaj. Time želimo biti što korisniji našim gospodarstvenicima i olakšati život na-

šim građanima. Omogućili smo dolazak liječnika specijalista u grad. U sklopu projekata i javnih radova zaposlili smo 90 ljudi, omogućili besplatne knjige za školsku djecu, povećali naknadu za novorođenčad na 6.000 kn. Organizirali smo još dvije nove manifestacije, Iločki polumaraton i obilježavanje Međunarodnoga dana Dunava. Radimo na obnovi stare jezgre i poboljšanju turističke ponude. Potičemo rad udruga, KUD-ova, nacionalnih manjina, kao i svih crkvenih zajednica koje djeluju u našem gradu i s kojima imamo jako lijepu suradnju.

Možete li nam istaknuti neke od Vaših programa koje želite provesti u djelo za vrijeme trajanja Vašega mandata?

- Najviše treba raditi na oporavku gospodarstva te demografskom oporavku. Na žalost, odljev stanovništva je izrazito velik. Vinarstvo i turizam za sada su nam jedine gospodarske grane koje čine okosnicu gospodarstva Iloka. Izrazito nam je bitna izgradnja brze ceste koja bi se, prema obećanjima Vlade i Vukovarsko-srijemske županije, trebala početi graditi sljedeće godine. Ta cesta spojila bi Ilok s autocestom, olakšala dolazak u Ilok te skratila vrijeme putovanja. Negdje oko dvije trećine stanovnika je bilo prognano iz Iloka. Neki su se vratili, a neki su se i nakon povratka opet odselili. Procjenjuje se da imamo oko 4.500 stanovnika, a prije rata je bilo oko 6.000 stanovnika. Zato je izrazito bitno da što prije stvorimo uvjete

da se zaustavi iseljavanje i da se eventualno omogući povratak svima koji to žele. Nešto što bih voljela ostvariti sljedeće godine je susret iseljenih Iločana. Planiram organizirati taj događaj u prvom vikendu u kolovozu ako bi bilo interesa naših iseljenika. Voljela bih da ih ugostimo, da vidimo kako žive u svojim novim sredinama, planiraju li se vratiti u Hrvatsku, a možda dobijemo ideje kako mogu i ulagati u Ilok. Izrazito je važno da dobivaju informacije te ako se poželevratiti u Ilok da dobiju punu potporu i pomoć u traženju posla, kuće, škole, zdravstvene skrbi i svega što će im olakšati da se lakše uklope u društvo. A svakako da poželevratiti u svoje stare dane, mirovinu provesti u svojoj domovini.

Namjeravate li se natjecati za drugi mandat?

- Nisam klasična političarka niti ću vjerojatno ikada biti. Ja se osjećam odana domovini, vjeri i ljudima. Ne postoji stranka koja bi mogla pisati zakone koji bi bili bolji i potpuniji od vrijednosti koje su utkane u hrvatski narod i koje nam nalaže naša vjera. Zato neću nikada učiniti u jednu stranu iako znam da je to teži put, po nekima gotovo nemoguć, no za mene jedini. Dok budem mogla svojim radom pridonositi svome gradu, svojoj domovini i ljudima, bit ću tu. Ne razmišljam o mandatima, razmišljam o Hrvatskoj koja će biti pravi dom, prosperitetna, ponosna, pravedna. Onakva kakvu smo je svi željeli devedesetih godina. ■

“Voljela bih ostvariti sljedeće godine susret iseljenih Iločana s ciljem njihova trajnog povratka.”

ENG *Matica spoke with Ilok mayor Ms Marina Budimir, a physician with experience as a migrant and success as a returnee. She has decided to orient her career towards the development of this ancient town in the Slavonia region.*

Ilok u projektu “Europa za građane”

Mlade Iločanke i Iločani donijeli su kući prvo mjesto s natjecanja i radionica

Grad Ilok sudjelovao je u projektu Europske unije “Europa za građane” održanom u gradu prijatelju Iloka, Varpaloti u susjednoj zemlji Mađarskoj. Uz domaćine i voditelje projekta te Grad Ilok, u projektu su sudjelovali i gradovi Psary iz Poljske, Petrosani iz Rumunjske te Grottazzolina iz Italije. Kao predstavnici Grada Iloka, u projektu su sudjelovale mažoretkinje Grada Iloka i tamburaši Kulturno-umjetničkog društva “Julije Benešić”. - Cilj projekta bio je različitim radionicama i natjecanjima obrazovati i upoznati sudionike s praksama zaštite okoliša Europske unije u odnosu prema trenutačnim praksama koje provode zemlje sudionice projekta “Europa za građane”. Mlade Iločanke i Iločani donijeli su kući prvo mjesto s natjecanja i radionica. Projekt je zamišljen i kao upoznavanje različitosti kultura i gastronomije sudionika tako što su sve zemlje sudionice imale svaka svoju tematsku večer. Tematske večeri podrazumijevale su kušanje raznih lokalnih delicija iz tih zemalja, folklorni i zabavni program te učenje nekih od tradicionalnih plesova koji se plešu u zemljama sudionicama tog europskog projekta. Tijekom sudjelovanja u EU projektu “Europa za građane”, mažoretkinje Grada Iloka izvele su dvije plesne točke. Između nastupa iločkih mažoretkinja nastupili su i tamburaši Kulturno-umjetničkog društva “Julije Benešić” - rekao je Mario Vražić, predstavnik Grada Iloka na projektu. Iz Grada Iloka zahvaljuju vinskom klasteru na donaciji vina, kao i domaćinima te organizatorima projekta na ugodnom druženju prigodom koje su mladi Iločani saznali više o susjednim europskim kulturama.

LJEPOTE HRVATSKE OKOM FOTOGRAFA

Slavonija

PHOTO: DAVOR ROSTUHAR

Bećarac je vokalni odnosno vokalno-instrumentalni napjev popularan na području Slavonije, Baranje i Srijema. Veselog i vedrog teksta, Bećarac je najčešće prožet alegorijama i metaforama. Naziv potječe od turske riječi bekar, koja u hrvatskoj jezičnoj uporabi (bećar) označava mladog neženju, momka, samca, lolu, bekriju, veseljaka sklonog raskalašenom životu, jelu, piću i ženama. Za razliku od drugih tradicijskih slavonskih pjesama na deseteračke stihove (svatovci, drumarci, pokladarci i drugi), koje se izvode bez sviračke pratnje, bećarac se redovito izvodi uz instrumentalnu pratnju; bez svirke se pjeva samo iznimno, to jest kada nema svirača. Pjeva se najviše na svadbama i u drugim prigodama kada se narod okupljao na veselje.

“Umjesto mojih ruku”

U ovogodišnjem Zborniku objavljeno je 125 autora što potvrđuje ugled manifestacije među hrvatskim pjesnicima iz cijeloga svijeta koji osebnom lirskom riječju čuvaju jezik kao bitnu odrednicu hrvatskoga identiteta

Zajednička fotografija sudionika XXI Rešetaračkih susreta pjesnika

Tekst: **Lidija Puđak**

Foto: **Zdenko Vanjek i Momir Divjak**

U organizaciji Književno-likovnog društva “Rešetari” i Hrvatske matice iseljenika u subotu 15. rujna održani su XXI. Rešetarački susreti pjesnika. Glavni pokrovitelj i ove godine bila je predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović, a pokrovitelji Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Brodsko-posavska županija. Suorganizatori i supokrovitelji ove vrijedne manifestacije su Općina Rešetari i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Susreti su počeli predstavljanjem XI. Zbornika mladih pjesnika “Rumeno riječi” učenika domaćih osnovnih i srednjih škola te mladih iz Makedonije, Rumunjske, Lipovljana i Donje Voće. Predstavila ga je Gabrijela Vojvodić, pro-

fesorica hrvatskoga jezika i književnosti, a pozdravne riječi okupljenima je u ime organizatora ove jedinstvene pjesničke manifestacije uputio Ivan De Villa, predsjednik KLD “Rešetari”, kao i

Diana Mašala Perković u ime Hrvatske matice iseljenika. Govorili su i Tihomir Batalo, ravnatelj osnovne škole u Rešetarima te voditeljica književne sekcije rešetaračkoga društva Snježana Josipović. Nazočnima se obratio i kanadski Hrvat Anton Kikaš, veliki prijatelj Rešetara, kojemu nije bilo teško iz Toronta doći u ovo malo slavonsko mjesto upravo radi očuvanja hrvatske riječi. Na njegovu je inicijativu i došlo do okupljanja mladih pjesnika i izdavanja Zbornika, koji i financijski podupire.

SJEĆANJE NA PREMINULE ČLANOVE

U popodnevним satima predstavljen je XXI. Zbornik Rešetaračkih susreta pjesnika “Umjesto mojih ruku”. Zbornik je predstavio profesor, književnik i književni kritičar gospodin Ivan Slišurić. U njemu je objavljeno 125 pjesama od isto toliko autora, što potvrđuje da ova manifestacija već tradicionalno okuplja hrvatske pjesnike iz cijeloga svijeta te se uz bogatu lirsku riječ čuva jezik koji je dio hrvatskoga nacionalnog identiteta.

Zastave jedanaest zemalja svijeta iz kojih su stigli pjesnici

Ovoga rujna u Rešetarima svoje su stihove govorili pjesnici iz jedanaest zemalja svijeta s četiri kontinenta.

Slijedio je program pod nazivom "Sjećanje na preminule pjesnike, članove Društva" kada su Lidija Puđak i Ljiljana Lipovac interpretirale poeziju preminulih pjesnika Desanke Matijević (Crna Gora), Snježane Trojačanec (Makedonija), Rade Španovića (Hrvatska), Vojislava Nikolića (Hrvatska), Nade Mojsove (Makedonija), Siniše Božovića (Srbija), Vlade Pucaka (Sydney) i Mladena Šimića (Srbija).

Susreti su bili i prigoda za razgovor načelnika Općine Rešetari Zlatka Age i uglednih gostiju među kojima su bili i gost iz Makedonije, načelnik Općine Ilinden Žika Sojanovski, predsjednik Zajednice Hrvata u Rumunjskoj Petar Hategan, predsjednik Hrvatske zajednice u Trstu Damir Murković, aktivni sudionik hrvatske iseljeničke zajednice Anton Kikaš iz Kanade, članica izvršnog odbora Zajednice Hrvata u Makedoniji Ljerka Toth Naumova, tajnica Hrvatske matice iseljenika Diana Mašala Perković, pjesnik iz Južnoafričke Republike Petar Bašić i književnici iz Njemačke Zdravko Luburić i Malkica Dugeč.

U kasno predvečerje uslijedilo je i ono najbitnije, večer poezije te otvorenje XXI. Rešetaračkih susreta pjesnika koje je otvorio predsjednik Društva hrvatskih književnika, profesor Đuro Vidmarović. Uz pozdravne riječi predsjednika KLD-a Ivana De Ville te pod voditeljskom palicom pjesnikinje Lidije Puđak susreti su započeli poezijom pje-

Detalj sa otvorenja izložbe u povodu 20 godina Međunarodne likovne kolonije (PAZI – ide uz poseban tekst izložba Likovne grupe)

Književno likovno društvo "Rešetari"

20 godina Likovne kolonije "Petrović"

Međunarodna likovna kolonija "Antun Petrović" djeluje u okviru Književno likovnog društva "Rešetari", a ime je dobila, po široj javnosti, manje poznatom akademskom kiparu Antunu Petroviću, koji je živio i umro u Rešetarima. Svake godine, u povodu kiparevog rođendana, u lipnju, KLD "Rešetari" organizira susret likovnih umjetnika iz inozemstva koji stvaraju u parku likovne galerije u Rešetarima. Ta djela ostaju u galeriji, a dosada je sakupljen bogati fundus iz kojeg je izdvojeno tridesetak djela koja su, u povodu 20. obljetnice održavanja međunarodne kolonije, predstavljena zagrebačkoj likovnoj publici, na otvorenju izložbe u Hrvatskoj matici iseljenika, 28. rujna ove godine.

Moderatorica otvorenja izložbe Ljerka Galic, rukovoditeljica Odsjeka iseljeničke baštine Hrvatske matice iseljenika, govorila je na otvorenju izložbe o

samozatajnom umjetniku Antunu Petroviću koji za života nije samostalno izlagao što ne umanjuje vrijednost njegovih djela, poglavito portreta izrađenih u drvu, glini, sadri i bronci. Dr. sc. Ivan Tepeš, zamjenik ravnatelja HMI u svom je pozdravnom slovu istaknuo dugodišnju plodnu suradnju Matice i Rešetara, odnosno tamošnjih književnih i likovnih entuzijasta, a predsjednik Književno likovnog društva Ivan De Villa govorio je o povijesti likovne kolonije i podsjetio je da je prva i jedina izložba samostalna izložba Antuna Petrovića održana posthumno, u Rešetarima 1981. godine. Prisutnima na otvaranju izložbe obratio se i načelnik rešetaračke općine Zlatko Aga stavljajući u prvi plan agilnost udruga u svojoj sredini, među kojima prednjači upravo književno likovno društvo. (Tekst: Ljerka Galic, Foto: Snježana Radoš)

Susrete je otvorio profesor Đuro Vidmarović, predsjednik Društva hrvatskih književnika

snika iz Kanade, Australije, Južnoafričke Republike, Njemačke, Rumunjske, Italije, Švedske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Hrvatske i naravno domaćina, članova KLD-a Rešetari. Program su uveličali i tekstopisci, skladatelji, vrtni glazbeni gosti iz Beča, Josip Čenić i Mijo Mišo Bijuklić, kantautor duhovne glazbe iz Rovinja, Davor Terzić te mlađe nade, tri sestre iz Nove Gradiške, Andrea, Lara i Lorena Josipović.

Na kraju programa zaslužnima za dugogodišnje očuvanje ove vrijedne

manifestacije uručene su povelje. Sljedeći, XXII. Rešetarački susreti pjesnika održat će se 21. rujna 2019. godine. Sve ovo potvrđuje važnost čuvanja hrvatske riječi, posebice u dijaspori. Stoga ne čudi da se iz godine u godinu u Rešetare vraćaju pjesnici iz cijeloga svijeta. ■

ENG The 21st Rešetari poetry symposium was staged on the 15th of September by host organisations the Rešetari Literary and Arts Society and the Croatian Heritage Foundation. The symposium has produced a collection featuring 125 poems penned by writers in eleven countries on four continents.

Vinkovački jesenski dragulji

U najstarijem indoeuropskom naselju Vinkovcima održana je 53. put poznata hrvatska folklorna manifestacija "Vinkovačke jeseni" te četvrti put Vinkovački orguljaški festival

Tekst i foto: **Silvio Jergović**

Vinkovačke jeseni osnovane su u rujnu 1966. godine s ciljem očuvanja kulturne i tradicijske baštine Slavonije i Srijema kao skromna priredba koja je trebala simbolizirati početak branja plodova rodne slavonske zemlje. Prve godine na svečanosti otvorenja nastupile su četiri gradske folklorne skupine, po jedna iz Vinkovaca i Beloga Manastira i dvije iz Osijeka. Jeseni su s godinama prerasle u instituciju i najveću kulturnu, turističku i gospodarsku manifestaciju u istočnoj Hrvatskoj, a nisu održane jedino 1991. godine. Autor logotipa koji predstavlja umjetnički stiliziranu šarenu tikvicu jedinstvenu samo za vinkovački kraj je akademski slikar Joza Matković. Od prvih Vinkovačkih jeseni pa sve do danas svake godine, već tradicionalno, nastupaju folklorne skupine iz Vojvodine, BiH i Mađarske, a posljednjih godina i skupine iz iseljeništa.

Tema ovogodišnjih jeseni bila je "Pregršt istine". Autorica scenarija sve-

čanog otvorenja prof. Ana Cvenić pro našla je inspiraciju u djelima slavonske književnice iz 19. stoljeća Mare Šverl Gamiršek. Priča nam je, kroz sedam scena, dočarala probleme i životne situacije tadašnje Šokačije. Naime, to je vrijeme kada je ukinuta Vojna krajina, raspadaju se šokačke zadruge i u Slavoniju dolaze stranci. Scenarij je ponudio široku lepezu zanimljivih tema poput narodnih vjerovanja ili odnosa u obiteljima te odnosa prema došljacima, a jedna od njih pokazala je i problem generacija Slavonaca, odnosno eksploataciju bogatih slavonskih šuma i odvoz blaga u strane zemlje. Glavna pokroviteljica ovogodišnjih Vinkovačkih jeseni, predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović, istaknula je da su Jeseni "odraz slavlja života onakvog kakav je nekada bio, kada smo u jesen brali plodove svoga rada i slavili život. Ova manifestacija postala je dio kulturne i povijesne baštine ne samo Hrvatske, nego i Europe i cijeloga svijeta". Svečani mimohod s ukupno 4.500

sudionika, 70 folklornih društava iz Hrvatske, BiH, Mađarske, Slovenije, Austrije i Rumunjske te 30 konjskih zaprega i 20 konjanika pratio je veliki broj Vinkovčana i gostiju grada, među kojima i predsjednik Vlade RH Andrej Plenković.

Od 1. do 9. rujna u Vinkovcima, Otoku i Vukovaru održan je 4. vinkovački orguljaški festival (VOF) – Organum Cibalae kao plod dugogodišnje suradnje Hrvatske kulturne zajednice iz Švicarske, Hrvatske matice iseljenika – Podružnice Vukovar i Ogranka Matice hrvatske u Vinkovcima, a na poticaj i svesrdnu pomoć prof. Ivana Matarića, skladatelja i glazbenoga pedagoga, predsjednika Hrvatske kulturne zajednice iz Švicarske i dobitnika priznanja pape Franje za 53 godine orguljaške službe. ■

ENG The 53rd Autumn in Vinkovci event drew some ten thousand participants and a record 150 thousand visitors from the 7th to 16th of September. 4,500 participants active in the preservation of our original and traditional heritage from across Croatia took part in the most spectacular part of the event, the parade of participants and the horse drawn carriage review.

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika učite kada želite i gdje želite

A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian. Learn when and where you want.

Sveučilište u Zagrebu

@srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

The first on-line course of Croatian as second and foreign language

Proljetni semestar / Spring semester

4. ožujka - 26. svibnja 2019.

(prijava do 22. veljače)

March 5 – May 26, 2019

(registration until February 22)

Jesenski semestar / Autumn semester

9. rujna - 1. prosinca 2019.

(prijava do 2. rujna)

September 9 – December 1, 2019

(registration until September 2)

- 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodleu)
- 150 nastavnih aktivnosti
- 24 sata online nastave u živo
- iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik
- interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika
- 7 learning units in the Moodle-based e-learning system
- 150 learning activities
- 24 hours of real-time communication online
- experienced language instructors, specialists in Croatian as L2
- an interactive, communicative and individual approach to language learning

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Govorimo hrvatski

Značajne obljetnice hrvatske kulture i jezika

Vjerujem da će se svaki posjetitelj Arheološkoga muzeja u Zagrebu s poštivanjem zaustaviti pred kamenim Natpisom kneza Branimira iz 888. godine, koji potječe iz Muća Gornjega

u Dalmatinskoj zagori u zaleđu grada Splita. Riječ je o dijelu oltarne ograde predromaničke crkve, na kojoj je pri dnu latinskim jezikom uklesan natpis u kojem se spominje knez Branimir, a mi ga se ovom prigodom prisjećamo povodom 1130. obljetnice toga pisanoga spomenika. Iz istoga 9. stoljeća potječe i u kamenu uklesan još jedan Natpis kneza Branimira, i to iz Šopota kraj Benkovca, također u Dalmatinskoj zagori, ali bliže Šibeniku. U tom natpisu, koji se čuva u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, spominje se *Branimiro com(mes) dux Cruatoru(m)*. Premda su oba natpisa na latinskom jeziku, od neprocjenjive su nam važnosti zbog spomena imena kneza Branimira, a natpis iz Šopota i po izričitom spomenu hrvatskoga imena. Izbor jezika ne začuđuje jer je latinski jezik bio službeni jezik hrvatskoga dvora, kao i čitave zapadne Europe toga doba.

S aspekta pak hrvatskoga jezika za nas je ovom prigodom važnija jedna druga obljetnica, a to je 730. obljetnica glagoljičkoga Vinodolskoga zakona, pravnoga spisa iz 1288. (očuvana u prijepisu iz 16. stoljeća), kao važnoga pisanoga spomenika na hrvatskom jeziku, i to spomenika u kojem se jezik izričito naziva *hrvatski*. Taj je tekst važan i u povijesti razvoja europskoga kaznenoga prava, pa je zbog toga preveden na veći broj stranih jezika.

Piše: Sanja Vulić

Za nas je pak važno da se Vinodolski zakon smatra najstarijim spomenikom običajnoga prava na hrvatskom jeziku, koji je očuvan cjelovit. Potvrđuje da su gradovi u općini Vinodol (Novi Grad - danas Novi Vinodolski, zatim Ledenice, Bribir, Grižane, Drivenik, Hreljin,

Bakar, Trsat i Grobnik) prihvatili feudalne obveze knezova Krčkih (kasnije zvanih Frankopani), čiju 900. obljetnicu također ove godine obilježavamo.

U tom se tekstu jasno prepoznaju značajke koje su stoljećima bile uobičajene u hrvatskom jezičnom sustavu, a koje su različitim normativnim zahvatima prekinute u 20. stoljeću. Jedna od njih je i uporaba akuzativnoga enklitičkoga oblika *ju* zamjenice *ona* neovisno o glagolskoj enklitici *je*, odnosno neovisno o dočetnim (završnim) fonemima riječi koja je ispred te enklitike, npr. *ako bi učinila, gospodin knez ju kaštigaj; s kim more mu ju dobro prostiti*. Također se susreće tipično hrvatsko pravno nazivlje, npr. *odvetnik; porotnik; prisežnik* u značenju član gradskoga vijeća ili općine koji mora prisegnuti, i druge. Tu je i hrvatsko administrativno nazivlje, npr. *župan; služabnik* i ostale riječi iz hrvatske jezične starine, kao npr. *mašćenje* u značenju osveta, itd.

Tako nam ova tekuća godina 2018. pruža izvrsnu prigodu da se s velikim poštovanjem prisjetimo brojnih anonimnih hrvatskih majstora pera, ali i hrvatskih povijesnih velikana koji su nam, unatoč krajnje nepovoljnim okolnostima, već od 9. stoljeća ustrajno ostavljali važne pisane dokaze opstojnosti hrvatskoga naroda u domovini koju s puno ljubavi zovemo Lijepom Našom. ■

Hrvatska u doba kneza Branimira

Ostaci crkava, kameni ulomci s Branimirovim imenom i primjerci nakita svjedoče o snažnom vjerskom i kulturnom životu te o gospodarskom napretku starohrvatske države prije više od tisuću godina

Branimirova soba

Branimirova godina u Arheološkom muzeju

Piše: **Željko Holjevac** Foto: **Igor Krajcar**

U ranom srednjem vijeku bizantski car Bazilije I. doveo je poslije smrti kneza Domagoja na hrvatsko prijestolje svoga kandidata Zdeslava. On je otjerao Domagojeve sinove, ali se nije dugo održao jer ga je uskoro ubio "neki Hrvat Branimir" i preuzeo vlast u Primorskoj Hrvatskoj. Pod njegovom vlašću Primorska Hrvatska postala je neovisna kneževina, a kneza Branimira je – zajedno s cijelim hrvatskim narodom – blagoslovio papa Ivan VIII. u Rimu 7. lipnja 879., što je bio ne samo znak pastirskog blagoslova, nego i znamen međunarodnog priznanja hrvatske neovisnosti. Pismo pape Ivana VIII. knezu Branimiru u cjelini glasi:

*"Dragom sinu Branimiru!
Čitajući pismo tvoje plemenitosti koje si nam poslao po Ivanu, časnom svećeniku, našem zajedničkom uzdaniku, razabrali smo jasnije od svjetla koliko vjeru i iskreno poštovanje gajiš prema crkvi svetih apostola Petra i Pavla i prema nama. I budući da ponizno javljaš da s Božjom pomoću kao dragi sin želiš biti u svemu vjeran i poslušan svetomu Petru i nama koji smo umjesto njega po milosti Božjoj, mnogo se zahvaljujemo tvojoj plemenitosti ovim pismom našega apostolstva i očinskom ljubavlju kao predragoga sina primamo tebe koji se vraćaš u krilo svete Apostolske Stolice, majke tvoje, iz čijega su najbistrije izvora i tvoji roditelji pili medotekući napitak svetoga nauka, i grlimo te u duhu, a apostolskom dobrotom želimo krijepiti, da bi nad tobom bila razlivena milost i Božji blagoslov i svetih Petra i Pavla, apostolskih prvaka i naš, da uvijek budeš zdrav i siguran od vodljivih i nevidljivih neprijatelja, koji ne prestaju vrebati i priječiti ljudski spas, te da bi lakše stekao željenu pobjedu nad neprijateljima.*

Naime, ako se ti sam budeš nastojao ponizno Bogu pokoravati i njegove svete zakone slušati kao i njegovim svećenicima i službenicima dužnu čast za ljubav Gospodinovu iskazivati, onda ćeš bez sumnje biti pobjednik i gospodar nad svim svojim neprijateljima i buntovnim protivnicima.

I stoga opominjemo tvoju revnost da u svim svojim djelima uvijek misliš na Boga, da ga se bojiš i da ga svim srcem ljubiš, jer psalmist kaže: 'Blago čovjeku koji se boji Gospodina i koji uživa u naredbama njegovim; moćno će mu biti na

Izložba u Arheološkom muzeju

zemlji potomstvo', a sam reče u evanđelju: 'Tko mene ljubi držat će moju riječ, i moj će Otac ljubiti njega, k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti.'

I budući da bi bilo tako ako svojim dobrim djelima koja sada svijetle Boga proslaviš, bez sumnje ćeš biti u budućnosti ovjenčan vječno slavom, jer On sam svjedoči preko Mojsija da tako čini govoreći: 'Proslavit ću one koji mene slave'.

I kao što si dakle od naše vrhovne vlasti preko već spomenutoga svećenika (Ivana) tražio da bismo te za tvoj veći spas blagoslovili našom apostolskom riječju, to smo rado učinili.

Naime, kad smo na dan Uzašašća Gospodinova slavili misnu žrtvu na svetomu oltaru blaženoga Petra apostola, s uzdignutim rukama, blagoslovili smo tebe i sav tvoj narod kao i cijelu tvoju zemlju, da ovdje i u vječnosti možeš tijelom i dušom zdrav sretno i sigurno vladati zemljom koju imaš i da bi se poslije smrti na nebesima sretno s Bogom veselio i vječno upravljao.

A budući da smo se uvjerali da je ovaj svećenik Ivan tebi i nama uistinu odan, predali smo mu naše apostolsko pismo da ga uruči bugarskom kralju.

Stoga te zamoljavamo da ovo poslanstvo, za ljubav svetoga Petra i našu s tvojim dopuštenjem, dovrši bez otezanja, pa se poradi toga mnogostruko zahvaljuje mo za tvoju ljubav."

SPOMENICI BRANIMIROVA DOBA

Pismo pape Ivana VIII. knezu Branimiru, jednako kao i druga papina pisma ninskom biskupu Teodoziju i svećenstvu, krunsko je pisano svjedočanstvo o knezu Branimiru. U njegovo vrijeme niknu-

la je zamisao, čiji je nositelj bio biskup Teodozije, da Ninska biskupija postane metropolitanskom u Hrvatskoj, ali se ta zamisao razbila na otporu dalmatinskih biskupa. Pisana svjedočanstva o knezu Branimiru su i ostala diplomatska i narativna vrela, npr. Čedadski evanđelistar. Kad je knez Branimir oko 880. putovao sa svojom ženom Marušom na hodočašće u Akvilejsku patrijaršiju, ondje je nepoznati benediktinac upisao njihova imena u spomenuti evanđelistar. Važni su i epigrafički spomenici, npr. natpis iz Muća Gornjega, natpis iz Nina, natpis iz Šopota kraj Benkovca, natpis iz Ždrapnja kraj Skradina i natpis iz Otrisa kraj Bribira. Natpis iz 888. na kamenoj oltarnoj pregradi u crkvi u Muću Gornjem, s uklesanim imenom hrvatskoga kneza Branimira, prvi je datirani kameni natpis u slavenskome svijetu. Posebno je znamenit šopotski natpis kao najstariji kameni spomenik s uklesanim imenom Hrvat, ne računajući Tanajске ploče.

Za kneza Branimira obnavljale su se i gradile crkve u Hrvatskoj, npr. mo-

numentalna jednobrodna troapsidalna crkva sv. Spasa na vrelu Cetine s oblim potpornjacima i zvonikom usred pročelja. U njegovo doba sagrađena je katedrala u Biogradu i Sv. Cecilija na Stupovima u Biskupiji kraj Knina. Između 880. i 890. podigao je opat Teudebert u crkvi sv. Mihajla u Ninu oltar sv. Ambrozija, datirajući ga "u vrijeme gospodina Branimira, kneza Slavena", tj. Hrvata. Troapsidalni završetak i "westwerk" povezuju te sakralne objekte s karolinškom arhitekturom zapadne Europe.

Materijalnu kulturu Hrvata u Branimirovo doba reprezentiraju i pronađeni primjerci nakita, npr. naušnice antikizirajućeg tipa "nasuprotnih pupoljaka", filigranske antikizirajuće sljepoočnice s tri obruča na karici, naušnice antikizirajućeg "cvjetnog Ω" tipa, trojagodne naušnice-sljepoočnice "zvonastih kalota", filigranske naušnice s "bademastom" jagodom, jednojagodne prave male naušnice glatkih jagoda, četverojagodne filigranske naušnice-sljepoočnice i dr.

Ostaci crkava, kameni ulomci s Branimirovim imenom i primjerci nakita, prstenovi, ostruge i slično svjedoče o snažnom vjerskom i kulturnom životu te o gospodarskome napretku starohrvatske države prije više od tisuću godina. ■

Postav u Arheološkom muzeju

Branimirova godina – stalni postav izložbe

ENG The ruins of churches, stone fragments bearing the inscribed name of Branimir and specimens of jewellery, finger rings, riding spurs and similar finds bear witness to the robust religious and cultural life and economic progress of the ancient Croatian state over one thousand years ago.

Lendava- Europska prijestolnica kulture 2025.

U gradskoj vijećnici općine Lendava sporazum o sudjelovanju u projektu potpisali su načelnici Lendave i Murske Sobote te gradonačelnici Čakovca i Zalaegerszega

Svi potpisnici Sporazuma o sudjelovanju u projektu Lendava – Europska prijestolnica kulture 2025.

Tekst: Uredništvo

Foto: Tomaž Galič/Kreativna baza

U gradskoj vijećnici općine Lendava su 24. kolovoza načelnici slovenskih općina Lendave i Murske Sobote, mr. Anton Balažek i dr. Aleksandar Jevšek, s gradonačelnikom Čakovca Stjepanom Kovačem i gradonačelnikom mađarskog Zalaegerszega Zoltánom Balaiczom potpisali sporazum u sudjelovanju u projektu Lendava – Europska prijestolnica kulture 2025. Sporazumu su pristupili i Savjet Pomurske razvojne regije (Slovenija), Međimurska županija, županija Zala (Mađarska), Knjižnica Kulturni centar Lendava, Hrvatsko kulturno društvo Pomurje

Sporazumu je pristupilo i Hrvatsko kulturno društvo Pomurje.

i Pomurska manjinska samouprava mađarske zajednice. Time je projekt Lendava – Europska prijestolnica kulture 2025. dobio regionalno i prekogranično značenje. Njemačka i Slovenija će 2025. godine moći jedan od svojih gradova proglasiti europskom prijestolnicom kulture. Lendava je već prije dvije godine obznanila kako će se natjecati za europsku prijestolnicu kulture, a Europi želi ponuditi koncept utemeljen na prekograničnom sudjelovanju slovenskih, hrvatskih, mađarskih mjesta te regija, odnosno županija. Prednost ovog koncepta je u jezičnoj raznolikosti, brojnosti područja koje sudjeluju u projektu kao i u bogatstvu kulturnog suživota. (izvor: Kreativna baza, Zavod za razvoj i in promociju kulture)

Piše: dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Kršćani su prolazili najrazličitije progone u svome djelovanju tijekom vlastite dvotisućljetne povijesti. Ali kad u naše vrijeme čujemo od nekoliko svjetskih humanitarnih organizacija za ljudska prava da u svijetu nikada u povijesti nije bilo toliko progonjenih kršćana kao danas, ostanemo u velikom čudu. Poglavito kad znamo da su u većini najmoćnije sile na ovoj zemlji barem deklarativno kršćanske zemlje. Podsjetimo, prvi progonitelji kršćana bili su Židovi. U prvome valu progona (32./33. godine) kamenovan je Stjepan, a dio kršćana protjeran je iz Jeruzalema. Drugi val progona dogodio se godine 42./43. kad je mučeničkom smrću umro apostol Jakov Stariji, a apostol Petar bio je utamničen. Oni kršćani koji su uspjeli ostati u Jeruzalemu nastojali su biti lojalni prema židovskim običajima, ali ni to im nije pomoglo. Ponovno je došao krvavi val progona oko godine 62./63. kad je kamenovan apostol Jakov Mlađi. Kad su kršćani odmah na početku židovskoga ustanka (66. - 70.) napustili Jeruzalem, znajući da će se ispuniti Kristovo proročanstvo o njegovoj propasti, Židovi su ih nazvali izdajicama, a nešto kasnije (oko 100.) Sinagoga je službeno proklela kršćane i nastojala im zatrti svaki trag.

Tolerancija i vjerske slobode

Više svjetskih humanitarnih organizacija za ljudska prava javljaju da u svijetu nikada nije bilo toliko progonjenih kršćana kao danas

EDIKT O TOLERANCIJI

Organizirani su bili krvavi valovi progona kršćana u Rimskom Carstvu. Na zapadu je za vrijeme "našega" Dioklecijana 303. godine započeo najkrvaviji od svih dotadašnjih progona. Cilj im je bio – potpuno zatiranje kršćanstva. Na istoku su pod Galerijem dosegli vrhunac između 305. i 311. godine. Kad je Galerije na kraju uvidio da s uništenjem kršćanstva neće uspjeti, a i teško se razbolio, 311. g. izdao je glasoviti edikt o toleranciji. Dvije godine kasnije pobje-

Cibala (današnji Vinkovci), sv. Kvirin Sisački (+307.), zaštitnik Krčke biskupije i mnogi drugi. Protiv svih očekivanja razvoja civilizacije, crna vremena još traje i čak postaju sve okrutnija. Najprije je nadkonfesionalna svjetska humanitarna organizacija *Open Doors / Otvorena vrata* dokumentirano upozorila svijet da su danas kršćani najprogonjenija vjerska zajednica u svijetu. Kakva bi tek ta ocjena bila prije pada komunizma u Europi?! Danas je otprilike svaki deseti kršćanin na svijetu diskriminiran ili pro-

posto svih progonjenih na vjerskoj osnovi u svijetu su kršćani, a od ubijenih iz vjerskih motiva također 80 posto otpada na kršćane. Nedavno je i poznati američki istraživački institut *Pew Research Center* objavio studiju s rezultatima koji pokazuju da nijedna druga vjera na svijetu ne mora trpjeti tolike represalije vlasti i/ili socijalnih skupina kao kršćanstvo. To se danas događa u 128 zemalja, najviše na Bliskom i Srednjem istoku, kao i u afričkim područjima, pa sve do Sjeverne Koreje. Kršćanstvo kao promotitelj općeljudskih vrijednosti, uz sve povijesne stranputice (u malom broju uspoređeno s onim što je urodilo dobrim za čovječanstvo) - kao rijetko tko danas žrtva je svjetskog nasilja i svih vrsta totalitarizama protiv kojih se borilo i bori. Jedan od najutjecajnijih austrijskih dnevnih listova, *Die Presse*, s pravom je kritizirao moćni demokratski svijet zbog strašne nebrige za navedene progone. Europa, premda su joj puna usta ljudskih prava i sloboda, tolerira progone kršćana u svijetu. I da je u takvim nevoljama bilo tko drugi, o tome ne bismo smjeli šutjeti, posebice ne veliki, moćni i najbogatiji ovoga svijeta. Ne gubimo ipak nadu u napredak, a na svome mjestu poduzimajmo sve što možemo da se što prije počne ispravljati ovaj strašni grijeh propusta i nečinjenja! Zar nas je prastara mudrost uzalud podučavala da ako se ne opiremo zlu, zapravo ga podržavamo! ■

Američki *Pew Research Center* objavio je studiju s rezultatima koji pokazuju da su kršćani u 80 posto slučajeva u skupinama proganjanih ljudi na vjerskoj osnovi u 128 zemalja svijeta diskriminirani.

da Konstantina Velikog donijela je slobodu kršćanima. Naša današnja etnička područja natopljena su krvlju mnoštva kršćana, od kojih su do danas brojni ostali i upamćeni i štovani. Primjerice, sv. Venancije (+257.), sv. Duje (+304.), zaštitnik Splitsko-makarske nadbiskupije, mnogobrojni solinski mučenici, sv. Demetrije (+304.), zaštitnik Srijemske biskupije, sv. Irenej i mnogobrojni srijemski mučenici, među njima i sv. Anastazija-Stošija, zaštitnica zadarske katedrale, sv. Mauro (+304.), zaštitnik Porečke biskupije, sv. Polion (+304.), mučenik iz

gonjen zbog svoje vjere - ukupno više od 200 milijuna. Kršćani ne mogu živjeti na miru u svojim domovima i domovinama, stalno su izloženi opasnostima, s ciljem da ih se uništi tamo gdje žive tisućljećima - upozorava svijet i direktor *Open Doorsa* za Austriju i Švicarsku Eric Lecomte.

NAJPROGONJENIJA VJERSKA ZAJEDNICA

Tu je i procjena Međunarodnoga društva za ljudska prava i Međunarodnoga instituta za vjersku slobodu, oko 80

Filantropija velikog kolekcionara

Javna ustanova "Zbirka umjetnina Ante i Wiltrude Topić Mimara" - Muzej Mimara osnovana je 1980. godine, a za javnost je otvorena 17. srpnja 1987. na Rooseveltovu trgu 5, u Zagrebu

Na otvorenju 1987. godine

Tekst: **Naida Šehović**

Foto: **Arhiv Muzeja Mimara**

Glasovita rečenica Ante Topića Mimara - Otvaranjem Muzeja moje će srce biti ispunjeno neizmjernom radošću zbog ostvarenja mogega životnog cilja i ispunjenja duga prema domovini i hrvatskome narodu - najbolje sažima domoljubne pobude koje su ga navele da svoju privatnu zbirku umjetnina daruje hrvatskome narodu. Na toj njegovoj gesti temelji se današnji Muzej Mimara. Javna ustanova "Zbirka umjetnina Ante i Wiltrude Topić Mimara" - Muzej Mimara osnovana je 1980. godine, a za javnost je otvorena 17. srpnja 1987. na Rooseveltovu trgu br. 5 u Zagrebu. Prošle je godine izložbom "Ante Topić Mi-

mara - Donatorstvo kao sudbina" obilježena 30. obljetnica rada Muzeja, a ove obilježava 120 godina od rođenja velikoga kolekcionara.

1948. DONACIJA STROSSMAYEROVOJ GALERIJ

U povodu obilježavanja ovih dviju velikih obljetnica Ljerka Galic, rukovoditeljica Odsjeka iseljeničke baštine HMI-ja, razgovarala je s mr. sc. Ladom Ratković Bukovčan, ravnateljicom Muzeja Mimara. Govoreći o velikom donatoru Anti Topiću Mimari ravnateljica Muzeja istaknula je upravo tu gestu njegova darivanja, što potvrđuje s jedne strane izložba "Ante Topić Mimara - Donatorstvo kao sudbina", a s druge izložba "Odabrana djela iz donacije Ante Topića Mimara Strossmayerovoj galeriji starih majstora". Ravnateljica Muzeja Mima-

ra Lada Ratković Bukovčan podsjetila je kako je Ante Topić Mimara svoju donaciju podario Hrvatskoj i njezinu narodu još 1948. darovavši Strossmayerovoj galeriji starih majstora u Zagrebu zbirku od 84 djela. "Apsolutno ostvarenje vizije i životnog cilja donatora A. T. Mimara jest otvorenje Muzeja - Zbirke umjetnina Ante i Wiltrud Topić Mimara", rekla je ravnateljica Muzeja dodavši kako je Muzej utemeljen na osnovi ugovora o darovanju iz 1973., a dodatkom donaciji iz 1986. Mimara je proširio zbirku s još tisuću djela tako da ona ukupno ima 3.750 djela. "Obljetnice su", istaknula je, "u uvijek povod da obnovimo sjećanja na djelo i životni put značajnih ličnosti."

A. T. Mimara imao je veliku ulogu u odgoju mladih generacija, težio je ka prezentaciji sjajnih umjetničkih djela, a najviše od svega bio je kolekcionar, slikar, restaurator, ljubitelj i poznavatelj umjetnosti, veliki donator i dobrotvor hrvatskoga naroda. Živeći izvan domovine kao iseljenik, Ante Topić Mimara nosio je Hrvatsku trajno u srcu, sa stalnom mišlju o povratku i o budućoj darovnici. Rodio se 7. travnja 1898. g. u seocetu Korušće, u općini Lečevica u Dalmatinskoj zagori, a umro je u Zagrebu 30. siječnja 1987. godine ne dočekavši otvorenje Muzeja.

Ravnateljica Muzeja izjavila je kako je njegovu misiju nastavila donatorova supruga, prof. dr. Wiltrud Topić-Mer-

Muzej je utemeljen na osnovi ugovora o darovanju iz 1973., a dodatkom donaciji iz 1986. Mimara je proširio zbirku s još tisuću djela, tako da ona ukupno ima 3750 djela.

smann, ugledna profesorica povijesti umjetnosti na Sveučilištu u Salzburgu koja je 17. srpnja 1987. otvorila Muzej za javnost, "predajući ga tisućama posjetitelja i budućim naraštajima kao mjesto susreta i divljenja uzvišenim trenucima ljudskog stvaralaštva".

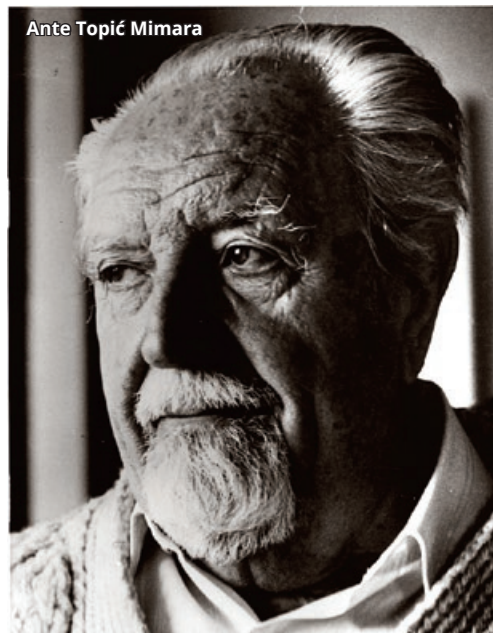
SMJEŠTAJ ZBIRKE NA ROOSEVELTOV TRG

Ravnateljica se prisjetila dana kada je bila kustosica Muzeja za vrijeme ravnatelja Ante Sorića i kada je u Zagrebu osamdesetih godina stvorena tzv. *paradigma marketinga u kulturi*. Tada je nastao zagrebački Muzejsko-galerijski centar, odnosno Muzej Mimara (MM). Mimarina zbirka u to se vrijeme našla na popisu tridesetak najposjećenijih muzejskih centara u svijetu. Prvobitno se planiralo trajno smjestiti Mimarinu zbirku u bivši isusovački samostan na Jezuitskome trgu, no nakon arhitektonske preinake ta je zgrada - ispočetka imenovana kao Muzejski prostor, a danas poznata kao Galerija Klovičevi dvori - dobila galerijsku namjenu. Polovicom osamdesetih donesena je odluka da se zbirka trajno smjesti u središnjem dijelu gimnazijskoga kompleksa na Rooseveltovu trgu 5 u Zagrebu i da se taj prostor adaptira za muzejske potrebe. Tako je muzej smješten u preuređeni dio tzv. Školskog foruma, koji je na poticaj Ise Kršnjavog, predstojnika Odjela

za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade, bio izgrađen 1895. prema projektu njemačkih arhitekata Ludwiga i Hülssnera.

PUNINA I RAZNORODNOST FUNDUSA

Bogat fundus ovog muzeja čini nekoć privatna zbirka umjetnina kolekcionara Ante Topića Mimara koju je on darovao u trajno vlasništvo hrvatskome narodu pod uvjetom da se uredi prostor za njezino stalno izlaganje sa željom da taj muzej postane kulturno-edukativno središte. Radeći na katalogu "30 godina djelovanja - 30 godina s vama" ravnateljica Muzeja potvrđuje kako je Muzej ispunio temeljnu donatorovu viziju. "Ante Topić Mimara držao je kako će prepoznatljivost i jasno pozicioniranje muzejskog fundusa na karti svjetske kulturne baštine omogućiti stručno-strukovnim krugovima, ali i najširim zainteresiranim skupinama svih dobi i zanimanja, istinsku percepciju značenja baštine. Posebice je naglašavao i isticao želju da svojom puninom i raznorodnošću fundusa Muzej privuče i oplemeni brojne nove generacije mladih ljudi, učenika i studenata, dajući im poticaj za upoznavanje i povezivanje sa slojevitim segmentima umjetnosti i kulture življenja tijekom stoljeća, omogućujući im susret s brojnim djelima svjetske kulturne baštine. Fundusom i sveobuhvatnim djelovanjem Muzej je jasno pozicioniran kao jedno

Mimara se rodio 7. travnja 1898. u selu Korušće, u općini Lečevica u Dalmatinskoj Zagori, a preminuo u Zagrebu 30. siječnja 1987. ne dočekavši otvorenje Muzeja.

od najznačajnijih znanstveno-edukativnih središta Hrvatske te je ujedno nezaobilazna točka kakvoće u uklapanju Zagreba i Hrvatske u gustu mrežu kulturnih svjetskih središta. Time je dobio ulogu živoga poticajnog žarišta čija se postignuća odražavaju na cjelokupni život grada i osnažuju percepciju europskog i svjetskog značenja Hrvatske. Studije, katalogi, popratne izložbe, predavanja na kojima su detaljno obrađena i predstavljena pojedina djela i segmenti muzejskih zbirki, ali i važne međunarodne izložbe, izložbe uglednih suvremenih hrvatskih umjetnika, promocije monografija, suradnja s drugim muzejima i ustanovama u Hrvatskoj i svijetu - svi ti događaji obilježavaju djelatnost Muzeja Mimara, koja se gotovo podudara i sa 120. obljetnicom rođenja donatora Ante Topića Mimara."

SURADNJA MUZEJA S HMI-JEM

Muzej Mimara danas je vrlo živo mjesto hrvatske kulture na kojem se održavaju mnogobrojne međunarodne izložbe,

Prije otvorenja 1987.

izložbe suvremenih umjetnika, predavanja, koncerti, promocije knjiga, ali istodobno to je i institucija koja surađuje s mnogobrojnim drugim muzejima i ustanovama u Hrvatskoj i svijetu. Ravnateljica Muzeja tako ističe i izvrsnu suradnju s Hrvatskom maticom iseljenika, koja traje već dugi niz godina. Prisjetimo se, 2005. godine u Muzeju je u suradnji s HMI-jem postavljena multimedijalna izložba "Izbliza Hrvati u Australiji", 2008. multimedijaska izložba "Ivan Vučetić", u povodu 150. godišnjice njegova rođenja, 2018. retrospektivna izložba sitne keramike hrvatskoga iseljeničkog kipara Adama Dworskog u povodu 100. godišnjice

Ravnateljica muzeja ističe i izvrsnu suradnju s Hrvatskom maticom iseljenika koja traje već dugi niz godina.

njegova rođenja te vjerujemo kako će se održati još takvih jednako uspješnih zajedničkih projekata.

Citirajući Vesnu Kusin, predsjednicu Muzejskog vijeća MM i uglednu povjesničarku umjetnosti, ravnateljica Muzeja Lada Ratković Bukovčan rekla je kako je zahvaljujući Mimari Zagreb dobio izniman muzejski prostor koji je postao središte umjetničkog stvaralaštva u Jugoslaviji. "Mimarinim potezima, njegovim donacijama kao da je udahnuto novo zanimanje za kulturnu povijest i umjetničko djelovanje."

Na kraju razgovora ravnateljica Muzeja poručila je kako prije svega treba iskazati poštovanje i zahvalnost donatoru Anti Topiću Mimari te kako trebamo nastaviti slijediti i promicati puninu njegove vizije i nastojati održati tu razinu standarda. ■

ENG Zagreb's Mimara Museum was founded thirty years ago with works donated by Ante Topić Mimara, born 120 years ago. Today it is a hub of Croatian culture featuring numerous international exhibitions, exhibitions showcasing contemporary artists, lectures, concerts, and book promotions. It is also an institutions that collaborates with many other museums and institutions in Croatia and around the world, including the Croatian Heritage Foundation, and has hosted our events for many years.

Ravnateljica Muzeja Mimara Lada Ratković Bukovčan i Ljerka Galic iz HMI-ja

Tekst: Diana Mašala Perković

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo Fala iz Schaffhausena osnovano je 1978. godine i najstarije je hrvatsko društvo u Švicarskoj Konfederaciji. Ove godine, 8. rujna, održana je proslava 40. obljetnice postojanja sa željom da se svima prisutnima, u punoj dvorani Reckensaal u Thayngenu, dočara taj jubilej u posebnom svjetlu, s bogatim programom i zabavom.

Između ostaloga, obilježavanjem obljetnice htjelo se je zahvaliti svima onima koji su doprinijeli djelovanju i opstanku "Fale", jer bez njih ta godišnjica ne bi bila moguća. Program se održavao uz financijsku potporu i pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH. Svečano otvaranje kulturno-umjetničkog programa započelo je izvođenjem hrvatske himne. Potom su voditelji programa, koji je čitavo vrijeme bio moderiran na hrvatskom i njemačkom jeziku, pozdravili posebne uzvanike: zamjenicu državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH Ivanu Perkušić i posebnu savjetnicu za hrvatsko iseljeničtvo Draženku Arar, generalnog konzula Republike Hrvatske u Zürichu Slobodana Mikca, tajnicu Hrvatske matice iseljenika Dianu Mašalu Perković i voditeljicu Ureda ravnatelja HMI-ja Lanu Šaš. S posebnim zadovoljstvom pozdravljeni su i Peter Neukomm, predsjednik grada Schaffhausena, sa suprugom, Ruža Studer, članica Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH i dugogodišnja predsjednica Društva "Fala" te prijatelji i štovatelji hrvatske tradicijske kulture koja

"Od vsega srca *Fala*"

Obljetnica je obilježena pod pokroviteljstvom Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan RH, a Društvu je uručeno Priznanje Hrvatske matice iseljenika za njegovanje i razvijanje hrvatske kulturne baštine u Godini europske kulturne baštine

"Mala smotra" hrvatskoga folklor
na obljetničkoj svečanosti "Fala"

doprinosi kulturnom bogatstvu interkulturalne švicarske društvene zajednice.

U nastavku programa održana je svojevrsna smotra folklor. Nastupili su dječja skupina HKUD-a "Fala", tri hrvatska folklorna ansambla iz Savezne Republike Njemačke: FS "Dijaskorak" iz Offenbacha, FS "Tamburica" iz Esslingena i KUD "Klas" iz Ravensburga, iz Švicarske Konfederacije HKUD "Kolovrat" iz Luzerna i HKUD "Korenica" koje je na ovu svečanost stiglo iz Hrvatske. Prvi dio programa završio je nastupom domaćina, HKUD -a "Fala".

Za veseli ugođaj za vrijeme pauze i apera pobrinuli su se članovi tamburaškog sastava "Ekipa" koji prate falaše na nastupima.

Drugi dio programa započeo je prikazivanjem dokumentarnog filma o

Uz domaćina u programu su nastupili i folklorai hrvatskih društava "Dijaskorak" iz Offenbacha, "Tamburica" iz Esslingena, "Klas" iz Ravensburga, "Kolovrat" iz Luzerna i "Korenica" iz domovine.

društvu "Fala" od prvih dana osnutka pa do danas. Potom su se prisutnima obratili počasni uzvanici, Ivana Perkušić u ime SDUHIRH, Slobodan Mikac u ime GK RH u Zürichu, izaslanica ravnateljice HMI-ja Diana Mašala Perković, Ruža Studer u ime Savjeta, kao i predsjednik

grada Schaffhausena, Peter Neukomm.

Diana Mašala Perković je predala predsjedniku Društva Draženu Bukovcu Matičino Priznanje za 40. rođendan - za njegovanje i razvijanje hrvatske kulturne baštine u Godini europske kulturne baštine. Za zabavni dio programa je bio zadužena grupa "Quattro Band" iz Schaffhausena.

Predsjednik Društva je podijelio zahvalnice sponzorima, predsjednicima gostujućih ansambala te zaslužnim falašima za njihov predani rad u Društvu. ■

ENG *The Fala Croatian Culture and Arts Society of the Swiss town of Schaffhausen was founded in 1978 and is the oldest Croatian association in the Swiss Confederation. The group's fortieth anniversary was celebrated on the 8th of September with many society figures from Croatia and Switzerland on hand.*

"Ja sam zagenio..."

Odkako je u mirovini Štef često putuje vlakom na relaciji Berlin- München-Zagreb i koristi svaku prigodu za što bolje upoznavanje svojih suputnika. Vjerojatno je i on nekima od njih zanimljiv pa mu prvi počinju postavljati pitanja od kojih su neka posebno interesantna i vrlo pažljivo odabrana. Naš pajdaš je znao da putnici koji putuju na kraće relacije ne postavljaju baš previše pitanja jer da bi se nekoga bolje upoznao potrebno je prevaliti mnogo više kilometara i željezničkih postaja. Iako je Štef već odavna prešao šezdesetu, moral je sam sebi priznati da mu je puno lakše komunicirati s mladim osobama, nego sa svojim vršnjacima koji uglavnom postavljaju pitanja o zdravlju ili visini mirovine. Kada je nedavno u Berlinu sjeo u superbrzi ICE vlak za München iznenadio se da je vagon drugoga razreda bio poprazan a slobodnih mjesta koliko hoćeš, što baš i nije tako čest slučaj. Poveselio se da će, možda, ostati tako do krajnjeg odredišta i da će moći, u miru, pročitati hrpu novina te riješiti nekoliko rebusa i križaljki.

Zadubivši se tako u čitanje niti ne primijeti da je u Nürnbergu, u vagon ušao veliki broj putnika i da je, u prazno mjesto do njega, sasvim potišto, sjeo jedan mlad čovjek. Štef ga primijeti tek kada je iz putne torbe izvadio računalo i s njega počeo "skidati" podatke i olovkom ih unositi u malu bilježnicu. Vidjevši da je spremio novine, mladić mu na njemačkome reče da neka slobodno nastavi s čitanjem jer ga to nimalo ne smeta i da će, ako se slaže, kada završi "surfanje" popričati o čemu pišu novine. Štefina se složio s prijedlogom i nastavio listati "Večernjak" koji je novim redizajnom izgubio dosta vjernih čitatelja koji su ga, kao i on, kupovali i čitali od prvoga broja. Čitajući vrlo pažljivo sportsku stranicu, naš pajdaš ne primijeti da je njegov mladi suputnik već prije pola sata pospremio računalo u putnu torbu i diskretno gledao u "Večernjak". Zamolivši za oprost što ga prekida u čitanju, mladić upita Štefinu da li je Hrvat, a ako je rado bi znao iz kojeg je kraja. Nakon što mu potvrdno odgovori i reče da je rođeni Zagrepčanec, mladić reče da su i njegovi roditelji Hrvati, a da sada putuje u Varaždin baki u posjet. Kada je naš pajdaš predložio da razgovor nastave na hrvatskome, mladić ga tužno pogleda i reče da zna tek nekoliko riječi, da mu je zbog toga vrlo neugodno, ali se ne osjeća krivim jer su roditelji razgovarali s njim samo njemački, a hrvatski se govorilo vrlo malo - gotovo nikako.

Na upit kako će se sporazumjeti sa bakom, odgovori da u susjedstvu živi njegova ujna koja će biti tumačica. U Münchenu, na rastanku, s tužnim osmjehom na licu, Tomislav (tako se mladić zvao) na lošem hrvatskom reče: "Znate gospodine, ja sam viel puta mamu fragenio zašto me nije naučila hrvatski špreheniti i ona mi na to zagenila da ću ionako, kao i mnogi drugi, u Njemačkoj blajbeniti pa nije potrebno s hrvatskim se kempfeniti".

Invalidnina

Jedna od najvažnijih životnih zadataka stranih posloprimatelja, pa tako i Hrvata, u Njemačkoj je što je moguće prije ostvariti pravo na mirovinu. Tako npr. nije rijedak slučaj da četrdesetgodisnjaci, nakon mnogih mjeseci bolovanja, pokušavaju razne liječničke komisije navući na "tanak led". Ako kojem od njih uspije dobiti rješenje o privremenoj ili pak stalnoj mirovini od toga nastanu nevjerovatne priče, a kad netko ne uspije (a, to je većina) među prijateljima i znancima biva proglašen kao nesposobnjaković koji ne zna "glumiti" teškog bolesnika i staviti doktore pred svršen čin. Zato su mirovine uz politiku i sport jedna od glavnih tema naših junaka koje svakodnevno susrećete u "berlinskim pričama" na njihovom omiljenom sastajalištu pod krošnjom staroga hrasta. "Lako je Juri i Štefu, koji su već petu godinu u mirovini i ne znam kaj još čekaju u Berlinu, ali kaj je z nami koji još morame hrmbati petnaest i više let" reče ljutiti Lojzek koji je pek po struci, a poznat je po dugom i glasnom zijevanju. "Ne znam kaj bi sve dal kad bi s ovoga mjesta mogel prejti vu penzijicu" plačnim glasom reče senzibilni Matek. Priča se, da je jednom šef gradilišta ukorio Mateka zbog ne-

ispunjene norme našto se naš junak počeo tresti kao šiba na vodi i da je cijela smjena imala grđih muka dok ga nije smirila. Od toga dana nitko više ne viče na njega i svi dobro paze da ga ne izbace iz "takta". "Ti, Matek šuti, kaj bi onda ja rekel koji imam četrdeset godina staža pak još delam" tihim glasom reče Francek i potegne gutljaj črnjaka iz demižonke.

Na to se za riječ javil povratnik Frenki koji je rekel

da mnogi od mlađih, kaj sediju pod starim hrastom, nemaju pojma što znači raditi na velikim američkim plantažama pamuka i nek buju sretni kaj delaju u Njemačkoj gdje su im zagarantirana sva radnička i socijalna prava. Na te su riječi

svi kimnuli glavama i rekli da se po tom pitanju s Frenkijem potpuno slažu. Nastalu tišinu prekine Jožekov uzvik bola. Svi se prenu i dignu na noge, ali ih Jožek smiri rekavši da mu niš nije, a da je viknul zbog toga kaj ga je Jura malo jače "jeknul v rebra". Međutim, pajdaši su dobro znali što je značio taj udarac; naime, bio je to znak da je došlo vrijeme da Jožek novopridošlim pajdašima ispriča čuvenu priču o svojem umirovljenju.

"Većina vas dobro zna kak sam kao tesar teško radio u životu. Iako sam teško radio, nisam mogao izbjeći debljanje pa mi je s mojih 160 cm visine i 90 kg težine bilo još teže. Obolio sam na kralješnicu pa sam sve češće izbivao s posla. Nakon duljeg bolovanja uputi me bolesnička blagajna na liječenje u toplice, a nakon toga bio sam pozvan pred liječničku komisiju. Pošto sam, uz liječenje kralješnice, redovno poštao tretmane psihoterapije znao sam da je ona moj jaki adut. Da bi na dan odluke što uvjerljivije djelovao - obrijao sam samo pola lica. Predsjednik komisije me dugo promatrao, nešto pisao i nakon par minuta predao oveću omotnicu. Držeći omotnicu znao sam da sam uspio" reče Jožek uz pobjednički osmijeh.

Predvodnik

Lajbeki, znate li da ovdašnja HKD Vladimir Fran Mažuranić 2005. slavi 25-tu godišnjicu postojanja i djelovanja - podbode okupljene pajdaše glasnogovornik Jura i nategne iz ponudene boce. - To je borme za svaku pohvalu, pogotovu ako se zna da su se mnoga hrvatska društva, nakon početnog zanosa, jednostavno ugasila i prestala s radom - nadopuni glasnogovornika njegov zamjenik Štef i zamoli senzibilnog Mateka da, kao suosnivač "Mažuranića", ispriča pajdašima koji su kasnije došli u Berlin povijest najstarijega hrvatskog kulturnog društva u njemačkoj metropoli. - Bum spripovedal samo dajte najprije da popijem gemišt jer ću dugo govoriti,

a to se nemre ak je grlo suho - reče senzibilni i popije punu čašu kiseliša. - Bilo vam je to u pro-sincu, sad već daleke 1980 - počne svoju govoranciju pajdaš Matek - kad je ondašnji hrvatski župnik fra Rafael Begić oko sebe okupil tridesetak in teresanata i izložil ambiciozni plan o potrebi osnivanja kulturnoga društva koje bi prire-

đivalo književne večeri na kojima bi se govorilo o hrvatskim i svjetskim piscima i znamenitim ljudima iz naše nacionalne povijesti. Ideja je bila jako dobro prihvaćena a ja sam se osjećal počašćen kaj sam se našel u društvu osnivača među kojima je bilo i akademski obrazovanih ljudi, ali i onih, kako sam na primjer ja, koji su imali samo završenu pučku školu. Kasnije se pokazalo da je to bio vrlo mudar potez fra Rafe, jer su niže obrazovani pokazli veliki interes za književne večeri, učlanili se u društvo i do dana današnjega ostali vjerni članovi i podupiratelji na koje se vodstvo društva može uvijek osloniti. Složili smo se da se društvu daruje ime hrvatskoga književnika Vladimira Frana Mažuranića koji je živio i umro u ovome gradu i sigurno bio jedan od prvih hrvatskih posloprimatelja u njemačkoj prijestolnici. Društvo je od samoga početka bilo trn u oku jugodiplomacije koja je pucala od bijesa i nemoći kaj je - Mažuranić - osnovan pod okriljem hrvatske katoličke misije u kojoj ona nije imala što tražiti.

Pokušavalo se preko ubačenih provokatora ometati književne večeri ali kad se uvidjelo da to ne uspijeva ostavili su društvo, prividno, na miru budno motreći svaki njegov potez. S devedesetim godinama prošloga stoljeća došlo je do buđenja hrvatske nacionalne svijesti pa su u društvu održane brojne političke tribine na kojima su nastupili najistaknutiji akteri tadašnje domovinske političke scene: dr. F. Tuđman, dr. M. Veselica, dr. Š. Đodan, A. Paradžik, Ivan Gabelica, D. Paraga, general M. Špegelj, V. Gotovac i mnogi drugi. Društvo i njegovi članovi nesebično su pomagali napadnutu domovinu i plakali zajedno s njom za poginulim hrvatskim braniteljima. Nakon svršetka Domovinskoga rata društvo je nastavilo s priređivanjem kulturnih večeri i širenjem ideje o što čvršćem povezivanju svih hrvatskih društava i udruga u ovome velikome gradu. Članovi i prijatelji društva su ponosni na činjenicu da je svih tih godina - Mažuranić - ostao usko povezan (konačno pod njezinim krovom i djeluje) sa HKM a tako će i ostati.

Pajdaši pljeskom pozdraviše Matekovo izvješće a bauštelac Rudač predloži da udruga "Stari hrast" ponudi "Mažuraniću" suradnju i razmjenu iskustava. "Vjerujem da bi taj prijedlog bio prihvaćen a već je i vrijeme da se naša udruga poveže sa zdravim hrvatskim društvima od kojih je - Mažuranić - svakako među prvima" završi diskusiju glasnogovornik i dobro potegne iz demižonke. ■

Poslovno povezivanje Hrvatske i dijaspore

Prvog dana Konferencije koja se održava od 12. do 14. studenoga u Zagrebu predstaviti će se 10 uspješnih hrvatskih start-upova dok je drugi dan u planu sedam panela s mnogobrojnim uspješnim gospodarstvenicima

G2 MEETING SECOND GENERATION .4

Pogled u budućnost

MEETING G2 – središnje mjesto poslovnog povezivanja domovinske i iseljene Hrvatske

UMREŽI SE
12.11. – 14.11.
2018.

Kongresni centar Forum Zagreb

meeting-g2.com

Tekst i ilustracija: **PR najava**

Četvrto izdanje konferencije MEETING G2 pod nazivom "Pogled u budućnost", usmjerene na poslovno povezivanje domovinske i iseljene Hrvatske, održat će se od 12. do 14. studenoga 2018. u Kongresnom centru FORUM Zagreb u Zagrebu. I ovogodišnja Konferencija će, kao i prethodne tri, biti organizirana pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović i uz potporu mnogobrojnih državnih i lokalnih institucija.

Na Konferenciji koju organizira multidisciplinarna skupina Hrvata iz dijaspore i domovine očekuju se kao i prethodnih godina mnogobrojni uspješni poslovni ljudi hrvatskog podrijetla iz svih dijelova svijeta, kao i tvrtke iz Hrvatske koje se žele predstaviti i povezati kako bi razvijale postojeće i nove proizvode i usluge. Do sada je na Meetingu G2 sudjelovalo više od 150 Hrvata koji imaju uspješne tvrtke u 26 zemalja svijeta, a ukupno su konferencije okupile više od 550 sudionika koji su ostvarili vrijedne kontakte te razmijenili mnogobrojne ideje.

I na ovogodišnjoj Konferenciji predstaviti će se mogućnosti ulaganja u Hrvatsku, primjeri najbolje prakse te specifičnosti industrija. Prvi dan je rezerviran za "Who's Who in G2?" prilikom čega će se svaki sudionik moći predstaviti u kratkoj formi i razmijeniti kontakte s ostalima

kao i za "Pitch sesiju" na kojoj će se predstaviti 10 hrvatskih start-upova s ciljem dobivanja financijske potpore od poslovnih ljudi diljem svijeta.

Drugi dan je rezerviran za sedam panel diskusija na kojima će se obrađivati teme o turizmu, hrvatskim delikatesama, 'blokchain' inicijativama, stanju tržišta nekretnina, ali i raspravljati o potencijalima hrvatskih gospodarskih komora diljem svijeta, kao i preduvjetima za veća ulaganja dijaspore u zemlju. Na panelima će nastupiti više od 40 sudionika, poznatih hrvatskih gospodarstvenika iz zemlje i svijeta, kao i predstavnika državnih i lokalnih institucija.

Primjerice, na panelu "Uspjeh ide kroz želudac" ili proizvodnja delikatesa u Hrvatskoj nastupit će, uz predstavnike tvrtki Agropošta, Volim Ljutu i Podravka, i Neb Chupin, kreator branda Dida Boža odnosno Dalmatia, koji godinama uspješno na svjetsko tržište plasira delikatesne džemove. Izdvajamo i panel "Hrvatski turizam – Out of the box" o netradicionalnim oblicima turizma u svrhu produženja turističke sezone.

Na stranici meeting-g2.com mogu se pronaći detaljnije informacije o Konferenciji. ■

ENG The fourth reincarnation of the MEETING G2 conference will focus on A Look In The Future and work towards strengthening business sector links between the diaspora and homeland communities. The event is scheduled for the 12th to 14th of November 2018 at the FORUM Zagreb congress centre. Like the previous events, this year's congress will be held under the high auspices of President Kolinda Grabar-Kitarović and will enjoy the support of many national and local institutions.

Hrvatski sabor raskida veze s Austro-Ugarskom prije 100 godina

Pred Hrvatskih saborom na Markovom trgu, 1918.

Pozivajući se na hrvatsku državnopravnu tradiciju i moderno načelo narodnog samoodređenja, Hrvatski sabor donio je 29. listopada 1918. samostalnu i povijesnu odluku o raskidu državno-pravnih sveza s Austro-Ugarskom, koja se tada raspadala

Piše: **Željko Holjevac**

Prije stotinu godina, na kraju Prvoga svjetskog rata, Hrvatski sabor donio je 29. listopada 1918. "na temelju potpunog prava narodnog samoopredjeljenja, koje je danas već priznato od svih zaraćenih vlasti", samostalno samosvjesno i povijesnu odluku:

"Svi dosadašnji državno-pravni odnosi i veze između kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s jedne strane, te kraljevine Ugarske i carevine Austrije s druge strane, razrješavaju se.

Ukida se, dakle i ništenom proglašuju napose hrvatsko-ugarska nagodba (zakonski članak I od godine 1868.), a isto se tako ukidaju i ništenim proglašavaju svi kasniji njeni dopunci ili revizije, tako da od danas Dalmacija, Hrvatska i

Slavonija neimaju s kraljevinom Ugarskom ni pravno, ni faktično nikakvih zajedničkih državnih poslova.

Dalmacija, Hrvatska i Slavonija sa Rimskom proglašuju se posve nezavisnom državom prema Ugarskoj i Austriji, te prema modernom načelu narodnosti, a na temelju narodnog jedinstva Slovenaca, Hrvata i Srba pristupa u zajedničku narodnu suverenu Državu Slovenaca,

**Polazeći od Wilsonovih
mirovnih načela, političke
stranke iz banske Hrvatske i
Bosne i Hercegovine zatražile
su u Zagrebu pravo na
samoodređenje i samostalnu
državu austro-ugarskih
Hrvata, Slovenaca i Srba.**

Hrvata i Srba na cijelom etnografskom području toga naroda, bez obzira na ma koje teritorijalne i državne granice, u kojima narod Slovenaca, Hrvata i Srba danas živi.

Sveopća narodna ustavotvorna skupština svega ujedinjenog naroda Slovenaca, Hrvata i Srba odlučit će unaprijed određenom kvalificiranom većinom, koja potpunoma zaštićuje od svakog majoriziranja, konačno kako u formi vladavine, tako u unutarnjem državnom ustrojstvu naše države, utemeljene na potpunoj ravnopravnosti Slovenaca, Hrvata i Srba."

Bio je to jedan od prijelomnih događaja u tisućljetnoj povijesti hrvatskoga naroda, koji je zbog svoje važnosti našao mjesto i u Izvorišnim osnovama suvremenog Ustava Republike Hrvatske.

Osim što je prije stotinu godina stanovnike hrvatskih zemalja odveo na

udaljena bojišta, s kojih se mnogi nisu vratili ili su se vratili kao invalidi, Prvi svjetski rat suočio ih je i sa sudbonosnim političkim izborom.

TAJNI LONDONSKI UGOVOR

Ratna pobjeda Austro-Ugarske značila je za Hrvate daljnji ostanak pod višestoljetnom vlašću Beča i Budimpešte, a u slučaju poraza i mogućeg sloma podunavskog imperija prijetila je opasnost od pripajanja rubnih dijelova hrvatskih zemalja Italiji i Srbiji. U Londonu je 1915. sklopljen tajni ugovor kojim je Antanta prepustila Italiji znatan dio Dalmacije s Istrom i većinom otoka u istočnome Jadranu. Kako bi privukle na svoju stranu neutralnu Bugarsku, sile Antante Bugarima su ponudile Vardarsku Makedoniju. Zauzvrat su Srbiji obećale proširenje na Bosnu i Hercegovinu, Srijem, Bačku, istočnu Slavoniju i Dalmaciju. Izuzeti su samo oni dijelovi Dalmacije koji su Londonskim ugovorom bili namijenjeni Italiji.

“Uspjeh trojnog sporazuma značio bi diobu Monarhije, dioba Monarhije značila bi diobu hrvatskih zemalja, značila bi ne samo ‘finis Croatiae’, konac Hrvatske kao političke oline, stare sada već dvanajest stotina godina, nego ‘finis Croatorum’ značio bi konačnu propast i zator jednog historičkog slovenskog plemena”, upozorio je hrvatski geopolitičar Ivo Pilar 1915. u raspravi *Svjetski rat i Hrvati*, koju je u uvjetima austro-ugarske ratne cenzure objavio pod pseudonimom dr. Juričić.

JUŽNOSLAVENSKO PITANJE

Zapadne sile u Prvome svjetskom ratu nisu namjeravale uništiti Austro-Ugarsku, nego je prisiliti na teritorijalne ustupke, uglavnom na štetu rubnih zemalja i naroda poput Hrvatske i Hrvata. Američki predsjednik Wilson još je početkom 1918. predviđao samo punu slobodu za autonomni razvitak austro-ugarskih naroda. Istodobno je Jugoslavenski odbor u Londonu radio na potpunom rušenju Austro-Ugarske i stvaranju južnoslavenske države kao zajednice ravnopravnih naroda u suradnji sa srbijanskom vladom iako je ona buduću državu zamišljala kao pro-

**Užasne tragedije Prvoga
svjetskog rata, ali i tajni
Londonski ugovor sastavljen
nasuprot javnome moralu,
ojačao je antiratnu i
demokratsku javnost te
napore za normiranje načela
međunarodnog prava o
jednakosti i ravnopravnosti
država.**

širenu Srbiju. Polazeći od Wilsonovih mirovnih načela, političke stranke iz banske Hrvatske i Bosne i Hercegovine zatražile su u Zagrebu pravo na samoodređenje i samostalnu državu austro-ugarskih Hrvata, Slovenaca i Srba. “Moje izvode moram započeti kategoričkom tvrdnjom, da Monarhija mora neminovno bez svakog spasa izgubiti južnoslavenske pokrajine, bude li na jugu i dalje vodila istu politiku”, napisao je Ivo Pilar u knjizi *Južnoslavensko pitanje*, tiskanoj 1918. na njemačkome jeziku u Beču.

Ubrzo su Jugoslavenski klub i Češki savez u Carevinskom vijeću u Beču istupili protiv austrijske vlade, a opća nestašica, skupoća i lihvarjenje potaknuli su vrenje u zemlji i osnivanje narodnih

vijeća. Stoga su se i suzdržani političari poput Stjepana Radića, koji je prvobitno bio za preustroj Austro-Ugarske u podunavsku federaciju, okrenuli prema južnoslavenskom ujedinjenju. U Zagrebu je 6. listopada 1918. osnovano Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba. U to je vijeće ušla i Hrvatsko-srpska koalicija koja je imala većinu u Hrvatskome saboru. Narodno vijeće proglasilo se političkim predstavnikom Južnih Slavena u Austro-Ugarskoj i zatražilo njihovo ujedinjenje u jedinstvenu i potpuno suverenu državu. Dio pravaških političara nastojao je očuvati kontinuitet hrvatske državnosti pa je agitirao protiv oduzimanja suvereniteta hrvatskome narodu. Oni su dobili načelnu suglasnost cara i kralja Karla, kao i vodećih mađarskih političara, za proglašenje trijalističke austro-ugarsko-hrvatske monarhije pod žezlom Habsburgovaca. Za to je, međutim, bilo prekasno. U Zagrebu se 29. listopada 1918. sastao Hr-

Jugoslavenski odbor u Londonu radio je na rušenju Austro-Ugarske i stvaranju južnoslavenske države kao zajednice ravnopravnih naroda.

vatski sabor koji je prekinuo sve državno-pravne odnose s Austro-Ugarskom i proglasio Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju s Rijekom neovisnom državom koja je ušla u privremenu Državu Slovenaca, Hrvata i Srba. Austro-Ugarska se raspala, a Hrvatsko-srpska koalicija i Središnji odbor Narodnoga vijeća bili su za žurno ujedinjenje sa Srbijom. U Zagreb je ušla srpska vojska, a u Rijeku uplovili talijanski ratni brodovi pa je u Beogradu 1. prosinca 1918. proglašeno ujedinjenje južnoslavenskih naroda i stvaranje jugoslavenske države.

KROJAČI NOVE EUROPE

Prije stotinu godina Europom su se još prostirali moćni imperiji, npr. Austro-Ugarska, a danas su u Europi rijetke države koje nemaju nacionalni predznak. Nadmetanje između demokratskih standarda i totalitarnih (fašističkih i komunističkih) kušnji, koje je dramatično obilježilo "kratko" 20. stoljeće (1918. - 1990.), započelo je upravo nakon Prvog svjetskog rata, a nakon Drugoga svjetskog rata to je nadmetanje samo produbljeno. U hrvatskome slučaju stvaranjem jugoslavenske države 1918. došlo je do promjene geopolitičkoga predznaka (jugoistočno-europski ili balkanski umjesto barem i rubnoga srednjoeuropskoga), a 1945. taj je novi geopolitički predznak samo redizajniran tako da je ispunjen novim (ideološkim) sadržajem. Tek su državnim osamostaljenjem ranih 1990-ih stvorene okvirne pretpostavke za kreiranje hrvatske budućnosti na novim osnovama, uključujući i suvremeno hrvatsko članstvo u Europskoj uniji. ■

ENG One hundred years ago Parliament declared Croatia independent of Austria-Hungary. Citing our legacy of state's rights and the modern principle of national self-determination, Parliament adopted a sovereign and historic act on the 29th of October 1918 to sever all state and legal bonds with the Austro-Hungarian monarchy, itself already in terminal decline.

Nagrade

Mladi Zagrepčani osvojili nagradu "Europski građanin"

Mladi su velika snaga Europe, kojima se pridružila i naša udruga HUKI, afirmirajući se konferencijom koja u Zagreb privlači više od 3.000 mladih iz 40 država svijeta

Predsjednik Hrvatskoga sabora Goran Jandroković uručio je 17. rujna Hrvatskome uredu za kreativnost i inovacije (HUKI), udruzi koja okuplja mlade i kreativne ljude, nagradu "Europski građanin" za 2018. godinu.

"Posebno mi je drago da takva udruga koja ujedinjuje mladost, obrazovanje, poduzetništvo i međunarodnu povezanost dobiva ovu nagradu.", rekao je Jandroković.

Udruga HUKI osnovana je radi promicanja talenata, poduzetništva, inovacija i umrežavanja te rješavanja izazova lokalnih zajednica uz društvene inovacije. Za nagradu su je nominirali europarlamentarci Ivana Maletić i Ivica Tolić (HDZ/EPP).

HUKI organizira više od 30 projekata svake godine, a najveći projekt udruge je LEAP Summit – međunarodna konferencija za mlade koja se održava već tri godine u Zagrebu te okuplja više od 3.000 mladih iz više od 40 država svijeta. Konferencija je usmjerena na poticanje mladih na poduzetništvo, razmjenu ideja i znanja te

inspiriranje i ohrabivanje mladih u pronalasku zanimanja. Projektom se želi stvoriti mreža ljudi različitih struka koji dijele zajedničke ambicije za uspjeh i kreiranje pozitivnih promjena u svojim sredinama.

Uz središnju konferenciju u Zagrebu u trajanju od tri dana udruga organizira i jednodnevne konferencije za mlade u više od 30 gradova Europske unije pod nazivom LEAPin, koje su povezane s LEAP summitom u sklopu LEAP pokreta za mlade.

"Smatramo da su mladi velika snaga Europe i trebali bi biti motor rasta i razvoja određene države", rekao je Andrej Hanzir koji je u ime udruge HUKI primio nagradu. Nagradu "Europski građanin" od 2008. dodjeljuje Europski parlament kao priznanje za iznimna postignuća u promicanju boljega uzajamnog razumijevanja i jače povezanosti građana država članica te olakšavanje prekogranične i transnacionalne suradnje u Europskoj uniji. (Tekst: Uredništvo, Foto: Hina)

Kranjčević i e-Lektire

Ovih se dana, točnije 29. listopada, navršava 110. godišnjica smrti slavnoga hrvatskog pjesnika Silvija Strahimira Kranjčevića (Senj, 17. II. 1865. – Sarajevo, 29. X. 1908.). Nakon školovanja u Rimu djelovao je u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Za mlade čitatelje školske dobi u domovini i učenike Hrvatske nastave u inozemstvu razvijen je portal e-Lektire (<https://lektire.skole.hr/>), koji donosi u svojoj virtualnoj knjižnici i poeziju toga hrvatskoga klasika, dostupnu u Web, PDF i ePub formatima u sklopu pilot-projekta e-škole. Trenutačno, na Internetu su ukupno 72 lektirna djela – 36 osnovnoškolskih i 36 srednjoškolskih – i to u novoj opremi, s obiljem dodatnih sadržaja, mogućnosti i funkcionalnosti! Svi su formati prilagođeni suvremenim standardima korištenja na različitim uređajima, od mobitela, preko tableta do prijenosnih i stolnih računala. Neovisno o platformi na kojoj se čitaju i o veličini ekrana, čitanje će biti praktično i ugodno. Svi naslovi (72) imaju nove dodatne sadržaje koji potiču mlade učenike na čitanje, razvijaju interakciju i usvajanje znanja te pridonose boljem razumijevanju lektirnog djela kakav je primjerice Kranjčevićev odabrani domoljubni lirski opus.

Klikni – Idem doma! Poput svoga prethodnika Augusta Šenoe, Kranjčević je veličao nacionalnu prošlost, ali je uveo i jasnije socijalne motive (*Radniku, Plaća pravde, Iseljnik*). Danas se općenito smatra najvećim hrvatskim devetnaestostoljetnim pjesnikom. Reći će Kranjčević: *"Ja domovinu imam; tek u srcu je nosim, / I brda joj i dol; / Gdje raj da ovaj prostrem, uzalud svijet prosim, / I... gutam svoju bol!"*

Multimedijski internetski dom Silvija Strahimira Kranjčevića

Tekst: **Vesna Kukavica**

Multimedijski internetski dom klasika hrvatske poezije Silvija Strahimira Kranjčevića osvanuo je u kiberprostoru zahvaljujući inovativnosti Zagrepčanina dr. sc. Daniela Miščina (r. 1975.), koji se u dijelu svog stvaralaštva usredotočio na književno-teorijsku misao toga slavnoga liričara kršćanskog nadahnuća. Miščin je bio scenarist filma *Pisma Silviju* (2002.), nakon kojeg su slijedila njegova poticajna teorijska djela kao što su *U stih upisana metafizika. Ontologija i transcendencija u djelu Silvija Strahimira Kranjčevića* (2004.) ili pak *Skriveni svijet Silvija Strahimira Kranjčevića, Silvijeva i Elina pisma* (2008.).

Prije 120 godina, podsjetimo, Kranjčeviću su objavljene *Izabrane pjesme* (1898.), koje su ga promovirale u vodećega hrvatskog pjesnika (*Moj dom, Mojsije...*) – što je vjerojatno nadahnulo Miščina da Kranjčevića s osvitom 21.

stoljeća izvede iz Gutenbergove epohe u Zuckerbergovu, kada IKT tehnologije toga velikana stiha uistinu odvođe u svaki hrvatski dom diljem planeta. Tako je literarna ostavština slavnog pisca putem njegova, kako kaže Miščin, "multimedijskoga internetskog doma" dostupna cjelokupnoj svjetskoj javnosti već od ljeta 2002. godine (www.ss Kranjcevic.hr). Digitalizaciju su zajedno provele, pod vodstvom D. Miščina, Filozofski fakultet *Družbe Isusove*, CARNet, HAZU, NSK, Državni arhiv u Zagrebu i tvrtka *Novena*. Na mreži su gotovo svi njegovi

vi rukopisi (98,2%), njih nešto manje od 4.000. Baza je pretraživa prema nekoliko kriterija. U *Životopis* su integrirane sve poznate zgode. Drugi odjeljak baze jednostavno je nazvan *Ostavština*, otvarajući mogućnost korisniku da rukopise iščitava prema pravilima arhivističke struke. Odjeljak *Download* omogućuje korisnicima baze da "skinu" datoteke i čitaju pjesnikova djela i to, kako je uobičajeno, lokalno - s vlastitog računala. Odjeljak *Bibliografija* namijenjen je znanstvenicima, a donosi sve dosadašnje kritičke članke o Kranjčeviću (oko 800). U odjeljku *Pretraživanje* korisnik može pregledavati sadržaj baze upisivanjem ključne riječi. Baza nudi i mogućnost slušanja 20 najpoznatijih Kranjčevićevih pjesama u izvedbi dramskog umjetnika Zlatka Crnkovića.

FILMSKA GRAĐA

U bazi je pohranjeno i više od 80 minuta dokumentarnih i dokumentarno-igranih videoklipova koji se mogu podijeliti u tri skupine: videoklipovi o ključnim gradovima i mjestima za pjesnikov ži-

Prije 120 godina, Kranjčeviću su objavljene *Izabrane pjesme*, koje su ga promovirale u vodećega hrvatskoga pjesnika – što je nadahnulo Miščina da ga u suvremeno doba izvede iz Gutenbergove epohe u Zuckerbergovu.

vot (Senj, Rim, Zagreb, Sarajevo), videoklipovi o predmetima iz

pjesnikove ostavštine i, što je dočekano s osobitim interesom, dokumentarno-igrani videoklipovi u kojima Ela Kranjčević (tumači je Rosanda Kokanović) govori o svojem životu sa Silvijem. U sklopu projekta *Digitalizacija Kranjčevićeve ostavštine* zbog velikog zanimanja javnosti izdan je i CD-ROM s audiovizualnom građom koja se odnosi na pjesnikov život (*Pisma Silviji*, 2002. i *Kranjčević za 21. stoljeće. Susreti s pjesnikom u našem vremenu*, 2005.).

VELIKAN POEZIJE

Sažeto, bez nacionalne i poetičke isključivosti Kranjčević je okupljao darovite liričare svoga doba u časopisu *Nada*. Iz devetnaestostoljetnoga hrvatskog pjesništva, ali i od romantičkoga europskog pjesništva, Kranjčević je naslijedio bardsku estetiku pa lirski glas u njegovim pjesmama nastupa kao prorok koji govori u ime kolektiviteta ozbiljnim tonom i preuzima njegovu patnju ili nudi viziju spasa - kako tumači kritičar Z. Mrkonjić. Uzvišen stil, patos i jake slike na stilskoj razini te narativnost u strukturi iskaza ostale su temeljnim odrednicama pjesama o univerzalnim problemima ljudske egzistencije, smislu povijesti, tiraniji ili društvenoj nepravdi. Reinterpretacija mita, titanizam lirskih protagonista i dimenzije njihove pobune protiv svih negativnosti u zbilji - čine ga prvim hrvatskim radikalnim romantičarom u europskom smislu i istodobno prvim velikim domaćim socijalnim pjesnikom. U svijetu postoji mnogo portala posvećenih značajnim ličnostima, a *Matica* vam ovom obljetničkom zgodom preporučuje Kranjčevića. Klikni – Idem doma! ■

Silvije Strahimir Kranjčević Multimedia Internet Site

A multimedia Internet site featuring the work of Silvije Strahimir Kranjčević, a classic writer of nineteenth century Croatian poetry, has found its place in 21st century cyberspace thanks to the innovative efforts of Zagreb resident Daniel Miščin PhD. The site has been open to the global community since the summer of 2002 at www.sskranjcevic.hr. Almost the entirety of his manuscripts (98.2% or just under four thousand) are uploaded to the

Internet. The database includes a biography, the whole of his legacy and a bibliography. The download section allows users to access the database and read the poet's works locally on their own devices/workstations. The search function allows users to explore the entire database by entering keywords. The database also offers audio versions of Kranjčević's poetry and includes over eighty minutes of documentary videos on the famed poet.

Luka Modrić od prognaničke sobe do svjetskoga trona

Postao je najbolji nogometaš svijeta, najbolji nogometaš Europe i najbolji nogometaš svjetskog prvenstva

The Best – trofej za najboljeg nogometaša svijeta u pravim je rukama

Tekst i foto: Hina

Čudesna nogometna priča Luke Modrića zaokružena je u londonskome Royal Albert Hallu nagradom za najboljeg nogometaša svijeta u izboru Međunarodne nogometne federacije (FIFA) 24. rujna 2018.

“Nikada nisam sumnjao u sebe bez obzira na to što drugi jesu. Bilo je svakakvih priča, ali ja sam vjerovao da mogu doći do mjesta gdje sam sada, te stvari su mi bile dodatna motivacija. Jednostavno, nikada nisam odustao od svojih snova”, rekao je Modrić dan

uoči najvažnije utakmice u povijesti hrvatskoga nogometa, finala Svjetskog prvenstva u Rusiji. Upravo te rečenice možda i najbolje oslikavaju njegovu karijeru, snažan karakter i samopouzdanje. Modrić je prošao trnovit put do svjetske slave. Imao je teško djetinjstvo obilježeno ratom i odrastanjem u izbjeglištvu.

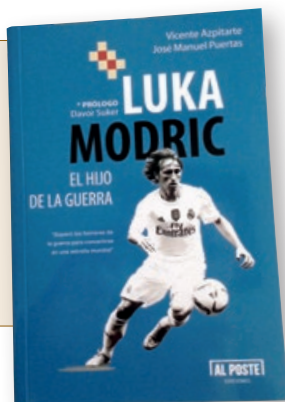
VRH EUROPE I SVIJETA

Bilo je to djetinjstvo kakvo su imala, na žalost, mnoga djeca u Hrvatskoj ratnih devedesetih. Sumnjalo se i u njegove igračke kvalitete. Imao je i još uvijek ima problema sa zakonom u Španjolskoj i Hrvatskoj. No, Modrić je danas jedna od najvećih svjetskih nogometnih zvijezda, a nagrada za najboljeg nogometaša svijeta šlag je na torti fantastične se-

zone u kojoj je osvojio srebro na Svjetskom prvenstvu u Rusiji, čak pet klupskih trofeja s Real Madridom i tri najveća individualna priznanja koja neki nogometaš može dobiti. Postao je najbolji nogometaš svijeta, najbolji nogometaš Europe i najbolji nogometaš svjetskog prvenstva. Koliko je velik Modrićev uspjeh možda i najbolje oslikava podatak kako je Luka postao prvi nogometaš u posljednje 24 godine koji je u istoj godini dobio nagradu za najboljeg nogometaša svijeta i za najboljeg igrača svjetskog prvenstva. Posljednjem je to uspjelo Brazilcu Romariju 1994. godine. Modrić je rođen u Zadru, a djetinjstvo je proveo u mjestu Modrići kraj Zatona Obrovačkog. Na žalost, njegovu bezbrižno odrastanje prekinula je srpska agresija. U prosincu 1991. četnici i pripadnici JNA ubili su njegova djeda Luku, po kojemu je dobio ime, zajedno s još nekoliko mještana. Nakon što mu je djed ubijen, Lukinu su kuću zapalili i cijela obitelj je zbog srpske agresije morala u izbjeglištvo preselivši se u Zadar gdje su bili smješteni u hotelu Iž. Luka je

“Sin rata”

U Madridu je objavljena knjiga “Luka Modrić: Sin rata” (Luka Modric: El hijo de la guerra) španjolskih sportskih novinara Vicente Azpitarte i Jose Manuela Puertasa, koja govori o Modrićevu odrastanju i putu prema Real Madridu.

svaki trenutak koristio za igru s loptom pa tako kruži anegdota kako je maleni Luka razbio više prozora loptom nego srpske granate u napadima.

ZADARSKA RATNA ŠKOLA

Luka je prve nogometne korake napravio u nogometnoj školi Zadra. Njegov talent otkrio je Tomislav Bašić, a zanimljivo je to da su ga unatoč darovitosti mnogi smatrali fizički slabim za nogomet te kako za njega nema budućnosti u tom sportu. No, Bašić je uvjerio čelnike Dinama kako neće pogriješiti ako ga dovedu.

“Modrić je bio predodređen za to da postane vrhunski igrač, no ljudi su u to vrijeme pogrešno zaključivali jer je bio fizički slab”, rekao je Bašić koji je preminuo u veljači 2014.

Prve tri sezone nastupao je za kadetsku i juniorsku momčad ‘modrih’, a Dinamo ga je 2003. poslao u Zrinjski iz Mostara u kojem je sa samo 18 godina bio proglašen za igrača lige. Mnogo puta Luka je izjavio kako mu je iskustvo u Zrinjskom bilo neprocjenjivo i kako ga je to u jednu ruku i odgojilo kao igrača.

“Modrić je oduvijek pokazivao kreativnost i imao jedan urođeni dar. Uvi-

Kapetan “Vatrenih” nastupio je 115 puta za hrvatsku reprezentaciju

Kao ‘klinac’ nastupao je za sve dobne skupine hrvatske reprezentacije, a za seniorsku vrstu debitirao je u ožujku 2006. godine.

jek bi pronašao način kako da se nametne u igri. Njemu nisu smetali teški tereni, uvijek se sve vrtjelo oko njega”, znao bi reći Stjepan Deverić koji ga je vodio u Zrinjskom.

Nakon Mostara, u ljeto 2004. prešelio se u Zaprješić u redove Intera zajedno s Vedranom Ćorlukom, koji je tada također bio talent koji je obećavao. U ‘divu iz predgrađa’ ostavio je sjajan dojam, Inter je bio hit domaćeg prvenstva jer su sezonu završili kao viceprvaci Hrvatske i ‘modri’ su ga vratili s posudbe. Tadašnji treneri Ilija Lončarević i Zvezdan Cvetković nisu Modriću pružali učestale prilike za dokazivanje, a prekretnica je bila dovođenje Josipa Kuže na klupu u sezoni 2005./2006. Luka je igrao sve 32 utakmice u HNL-u, zabio je osam golova i dominirao u igri. U redovima Dinama zadržao se tri i pol sezone osvojivši šest trofeja - tri naslova prvaka, dva kupa i jedan superkup. U lipnju 2008. preselio se u Tottenham za 19 milijuna eura. U dresu londonskoga sastava odigrao je 159 utakmica postigavši 17 golova te tako postao jedan od ključnih igrača Spursa.

ZVIJEZDA REAL MADRIDA

Na ‘otoku’ se zadržao četiri godine, a u kolovozu 2012. preselio se u Real Madrid za 35 milijuna eura. U redovima “Kraljevskog kluba” do kraja je razvio sve svoje potencijale postavši jedan od ključnih Realovih igrača. Do sada je

Iz Lukina govora na svečanosti Posveta kapetanu generacije ‘98.

“Velika je čast i predivan trenutak stajati ovdje s ovim trofejom. Ovo nije samo moj trofej, već i mojih suigrača iz Reala i hrvatske reprezentacije. Ovo je i trofej moje obitelji jer bez njih nikada ne bih postao ovo što jesam”, poručio je kapetan ‘Vatrenih’ koji je zahvalio i kapetanu generacije ‘98. Zvonimiru Bobanu.

“On je bio moj uzor i inspiracija. Oni su nam pokazali da i mi možemo sanjati veliki rezultat. Bili su mi velika inspiracija i kao momčad napravili su to da vjerujemo da i mi možemo napraviti nešto veliko u Rusiji. Nadam se da ćemo mi biti inspiracija nekoj drugoj generaciji koja dolazi. Volio bih pohvaliti i moju Hrvatsku. Imali smo predivno ljeto, hvala vam na podršci i predivnim emocijama”, poručio je Modrić, dok Boban, koji je sjedio u publici, nije mogao sakriti suze.

za Real upisao 264 nastupa postigavši 13 golova i osvojivši čak 14 trofeja, pri čemu četiri Lige prvaka i jedno španjolsko prvenstvo.

Kao ‘klinac’ nastupao je za sve dobne skupine hrvatske reprezentacije, a za seniorsku vrstu debitirao je u ožujku 2006. godine u pobjedi (3-2) nad Argentinom. Prvi pogodak zabio je 16. kolovoza 2006. u Livornu u pobjedi 2-0 protiv tada aktualnih svjetskih prvaka Talijana.

KAPETAN REPREZENTACIJE SA 115 NASTUPA

Modrić je za reprezentaciju nastupio na tri svjetska prvenstva (2006., 2014., 2018.) i tri europska prvenstva (2008., 2012., 2016.), a srebro na SP-u u Rusiji je njegov najveći uspjeh. U dresu ‘Vatrenih’ upisao je 115 nastupa i postigao 14 golova. Više nastupa u hrvatskome dresu od njega ima samo Darijo Srna (134). Modrić je od 2010. u braku s Vanjom Modrić s kojom ima troje djece - sina Ivana (8) te kćeri Emu (5) i Sofiju (2). ■

Luka na svečanosti u londonskom Royal Albert Hallu sa suprugom Vanjom, sinom Ivanom i kćeri Emom

ENG The 2018 FIFA best player award went to Croatia's Luka Modrić. From a childhood that saw him forced out of his home during the aggressive war waged against Croatia in the 1990s he worked his way up, applying his talent and hard work on the path to the global soccer throne. He has been crowned the best footballer in the world, in Europe, and the top player of the World Cup. No Croatian national team captain has ever won as many international accolades.

RIJEČKI FESTIVAL POVIJESNIH DOKUMENTARACA

Od 5. do 9. rujna u Rijeci je uspješno održano drugo izdanje *History Film Festivala* - međunarodnoga festivala povijesnih dokumentarnih filmova, u sklopu kojeg je u HKD-u na Sušaku prikazano 37 hrvatskih, 8 europskih i 5 planetarnih premijera filmova iz cijeloga svijeta. Festivalu je nazočilo 30-ak filmskih autora, a među gostima su viđeni Caroline Waterlow i Nina Krstić, dobitnice Oscara za film "O. J.: Made in America", te Svetlana Cvetko, hollywoodska redateljica i direktorica fotografije koja je odrasla u Rijeci. Prikazivanjem iznimno zanimljivih, vizualno atraktivnih, tematski raznolikih filmova organizatori su uspjeli razbiti predrasude o povijesnome filmu kao dosadnome žanru.

VARAŽDINSKE BAROKNE VEČERI

Koncertom članova Hrvatskoga baroknog ansambla, solista japanskog orkestra *Libera classica* i vokalnog ansambla *La Fontaverde* te varaždinskog zbora *Chorus Angelicus*, pod dirigentskom palicom japanskoga glazbenika svjetskoga glasa Hidemija Suzukija, u varaždinskoj katedrali otvorene su 48. *Varaždinske barokne večeri*. Ovogodišnje izdanje uglednoga hrvatskog festivala posvećenog baroknoj glazbi, koji je održan od 21. IX. do 3. X. 2018., pokazao je 30 koncerata i 23 popratna programa u Varaždinu, ali i u još desetak gradova i mjesta diljem sjeverne Lijepe Naše. Prvi put je zemlja partner iz Azije – a riječ je o Japanu. Japanski veleposlanik Keiji Takiguchi podsjetio je da ove godine obilježavamo 25. obljetnicu uspostave diplomatskih odnosa Hrvatske i Japana – pa će veze dviju zemalja još više obogatiti vrhunska glazba.

SVIJET ČIPKE U LEPOGLAVI

Čipka i dizajn bili su u fokusu ovogodišnjega, 22. međunarodnog festivala čipke u Lepoglavi koji je održan od 14. do 16. rujna. Zemlja partner na festivalu bila je Italija. Uz Hrvatsku i Italiju, na Festivalu su sudjelovale Bosna i Hercegovina, Poljska, Slovenija, Estonija i Mađarska. Posjetitelji su, prema riječima gradonačelnika Lepoglave Marijana Škvarića, uživali u postignućima domovinskih čipkarskih centara kao što su Hvar, Pag, Sv. Marija, Sikirevci, Slovensko kulturno društvo "Triglav" iz Splita, Trg kraj Ozlja, Križevci, Primošten te domaćin i organizator – Lepoglava.

MEĐUNARODNI FESTIVAL KAZALIŠTA LUTAKA

Međunarodni festival kazališta lutka, 51. PIF, oduševio je mnogobrojnu publiku u Zagrebu od 15. do 21. rujna prikazujući dostignuća suvremene lutkarske umjetnosti iz Europe, Sjeverne i Srednje Amerike te Azije. Festival je tako otvorila zanimljiva predstava "Fantazija" kazališta Zorin dom iz Karlovca, koja je nastala iz želje da se покаže kako je u lutkarskom, odnosno marionetskom kazalištu moguće sve što čovjek može zamisliti, ako se usuđuje maštati. Prikazano je ukupno 16 predstava iz cijeloga svijeta. Festival je obogaćen i estetski izvrsnom domaćom ponudom lutkarskih ostvarenja.

VUKOVAR POD ZVIJEZDAMA

Zagrebačka filharmonija održala je u perivoju Dvorca Eltz u Vukovaru 18. rujna svečani koncert u povodu obilježavanja 20. godišnjice prvoga poslijeratnog koncerta u Vukovaru.

Pod ravnanjem Davida Danzmayra, šefa dirigenta Zagrebačke filharmonije i nastupom istaknutog baritona Ljubomira Puškarića u nazočnosti mnoštva Vukovara izvedena su djela Blagoja Berse, Ivana pl. Zajca i Ludwiga van Beethovena. "Ovih dvadeset godina od iznimne su važnosti za sve nas jer je upravo Zagrebačka filharmonija svojim prvim koncertom, održanim 1998. godine, počela kulturnu obnovu Vukovara. Na tom koncertu izvedba Beethovenove 'Eroice' probudila je snažne emocije u našim Vukovarcima povratnicima, jednako kao i u glazbenicima. Prema riječima ravnatelja Zagrebačke filharmonije Mirka Bocha, orkestar Zagrebačke filharmonije "svojim koncertnim djelovanjem i umjetničkom izvrsnošću potvrđuje da se snagom prijateljstva, zajedništva i vjere u ljepotu univerzalnoga glazbenog jezika može stvarati ljepši svijet za sve ljude dobre volje" te njezini glazbenici s radošću već dva desetljeća dolaze podijeliti ljepotu glazbe s Vukovarcima. Svečani koncert Zagrebačke filharmonije održan je u sklopu 20. Vukovarskoga festivala komorne glazbe koji se održava pod geslom "Vukovar pod zvijezdama".

KAJ U RIJEČI, PJESMI, SLICI I PLESU

Tradicionalni *Tjedan kajkavske kulture*, manifestacije kojoj je cilj njegovanje kulture i običaja kajkavskoga govornog područja, održan je u Krapini od 2. do 9. rujna 2018. Raznovrsni kulturni program privukao je gotovo 60.000 posjetitelja. Župan Željko Kolar i čelnici Krapine, predsjednik Društva za kajkavsko kulturno stvaralaštvo Damir Novina te umjetnički ravnatelj *Festivala kajkavskih popevki* Siniša Leopold pružili su potporu svim izvođačima, a osobito mnoštvu od 400 mališana odjevenih u tradicionalne narodne nošnje koji su nastupili na krapinskome Trgu Ljudevita Gaja. Okosnica programa bio je tradicionalni *53. Festival kajkavskih popevki*. Na ovom festivalu izvedene su 22 nove *popevke*. Festivalu popevki 6. rujna prethodio je dječji festival *Kaj u riječi, pjesmi, slici i plesu*.

HRVATSKA U FINALU DAVIS CUPA

Hrvatska teniska reprezentacija plasirala se u finale Davis Cupa pobjedom 3-2 protiv SAD-a u polufinalu u Zadru, a konačnu pobjedu Hrvatskoj osigurao je Borna Ćorić koji je u odlučujućem petom dvoboju svladao Francesa Tiafoea sa 6-7 (0), 6-1, 6-7 (11), 6-1, 6-3 nakon više od četiri sata igre. Hrvatska će tako od 23. do 25. studenoga gostovati u Francuskoj u svome trećem nastupu u finalu Davis Cupa. Hrvatska je osvojila naslov 2005. protiv Slovačke, a 2016. izgubila je završni susret od Argentine. Hrvatska je nakon dva susreta u petak vodila sa 2-0, no SAD su pobjedom u subotnjoj igri parova te uspjehom Querreya protiv Čilića stigli nadomak preokreta. Bio je ovo peti međusobni dvoboj Hrvatske i SAD-a i peta pobjeda Hrvatske.

“VATRENI” OTVORILI LIGU NACIJA NAJTEŽIM PORAZOM U PVIJESTI

Hrvatska nogometna reprezentacija otvorila je natjecanje u Ligi nacija debaklom u Elcheu izgubivši od Španjolske s 0-6, što je najteži poraz ‘Vatrenih’ u povijesti. Do sada najteži poraz doživjeli smo u rujnu 2009. na Wembleyju u kvalifikacijama za SP 2010. izgubivši od Engleske 1-5. No, ‘Furija’ je svjetskim doprvcima ‘čestitala’ šesticom. Hrvatska je odlično ušla u utakmicu i u prvih 20 minuta imala je dvije sjajne prilike koje su promašili Santini i Perišić, no zatim je uslijedio potop i katastrofa nedostojna svjetskih doprvaka. Sljedeću utakmicu u Ligi nacija hrvatska nacionalna vrsta igra na riječkom stadionu Rujevici protiv Engleske, 12. listopada, i to bez gledatelja.

BRAĆA SINKOVIĆ ZLATNI U DVOJCU BEZ KORMILARA

Braća Martin i Valent Sinković osvojili su naslov svjetskih prvaka u dvojcu bez kormilara na Svjetskom veslačkom prvenstvu u Plovdivu. Braća Sinković dominirala su finalnom utrkom u Plovdivu od samoga starta, a ciljem su prošla u vremenu 6:14.96 minuta, ispred srebrnih Rumunja i brončanih Francuza. Aktualni olimpijski pobjednici u dvojcu na pariće u subotu su osvojili svoje peto svjetsko zlato i to u trećoj različitoj disciplini. Za braću Sinković ovo je ukupno sedmo svjetsko odličje, imaju i broncu iz četverca na pariće 2011., a usto imaju i olimpijsko srebro iz Londona u četvercu na pariće.

HRVATSKA OSTALA 4. NA FIFA-INOJ LJESTVICI

Hrvatska nogometna reprezentacija ostala je na četvrtome mjestu na najnovijoj FIFA-inoj ljestvici objavljenoj 20. rujna, dok se prvi put u 25 godina od uvođenja ove ljestvice na prvome mjestu nalaze dvije reprezentacije. Prvu poziciju drže i dalje aktualni prvaci Francuzi, ali se na prvo mjesto popela i Belgija nakon pobjede nad Islan-

dom. Jedina promjena među prvih deset nakon mjeseca u kojem su ukupno odigrane 154 utakmice je pad Danske s 9. na 10. mjesto, dok su ostale reprezentacije sačuvalе svoje pozicije. Treći je Brazil, a od hrvatskih suparnika u Ligi nacija Engleska je na šestom mjestu, Španjolska na devetom.

KOŠARKAŠI IZGUBILI I U POLJSKOJ, ŠANSE ZA SP MINIMALNE

U još jednoj razočaravajućoj predstavi hrvatska košarkaška reprezentacija poražena je od Poljske sa 74-79 u utakmici 8. kola skupine europskih kvalifikacija za Svjetsko prvenstvo 2019. te tako svoje izgleda za put u Kinu svela na minimum. Još jednom smušenom i neprecizno odigranom završnicom, kao što je to bio slučaj i u Osijeku protiv Litve, Hrvatska je doživjela i drugi poraz iako je u sastavu imala četvoricu NBA igrača. Bogdanović je završio s 22 koša i pet asistencija, Dario Šarić ubacio je 17 koševa, uz sedam skokova, ali i šest izgubljenih lopti, Ante Žižić imao je 13 koševa i osam skokova, a Zubac i Stipčević ubacili su po osam koševa. U preostale četiri utakmice naša reprezentacija bit će bez NBA igrača i u takvom sastavu će joj, ovisno i o drugim rezultatima, trebati najmanje tri pobjede kako bi konkurirala za treće mjesto i put na svjetsku smotru.

HRVATSKI VATERPOLISTI PETI NA SVJETSKOM KUPU

Hrvatska vaterpolska reprezentacija zauzela je peto mjesto na Svjetskom kupu u Berlinu nakon što je u utakmici za peto mjesto pobijedila SAD s 10-7. Tri gola za Hrvatsku postigao je Loren Fatović, po dva Andrija Bašić i Andro Bušlje, a po jedan Marko Macan, Lovre Miloš i Javier Garcia. Ranije u četvrtfinalu hrvatski vaterpolisti neočekivano su izgubili od Australije s 8-9 pa su se u nastavku natjecanja borili za plasman od petoga do osmoga mjesta. Pobjednik Svjetskoga kupa je reprezentacija Mađarske koja je u finalu lako svladala Australiju rezultatom 10-4.

ŠESTA BORBA I ŠESTA POBJEDA HRGOVIĆA

Hrvatski profesionalni boksač Filip Hrgović osvojio je naslov interkontinentalnog prvaka u teškoj kategoriji prema verziji WBC zahvaljujući pobjedi nokautom u trećoj rundi protiv Amerikanca Amira Mansoura, u rujnu, u zagrebačkoj Areni. Osvajač brončane olimpijske medalje iz Rio de Janeira 2016., 26-godišnji Hrgović dominirao je protiv 20 godina starijeg suparnika od samoga početka dvoboja. No, američki veteran, koji prije subotnje borbe niti jednom nije bio nokautiran, uspio je izdržati Hrgovićeve nalete u prve dvije runde, ali je sredinom treće runde prvi put pokleknuo da bi na samome kraju te dionice meča još jednom pao na koljena te se više nije stigao na vrijeme oporaviti. Hrgoviću je ovo bila šesta profesionalna borba i šesta pobjeda, a peta nokautom.

OTKRIJTE SVOJU PRIČU NA hrvatska.hr

Puna života

Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom.

HRVATSKA

PHOTO BY MARIO ROMULIĆ & DRAŽEN STOJČIĆ

PHOTO BY HRVOJE SERDAR